

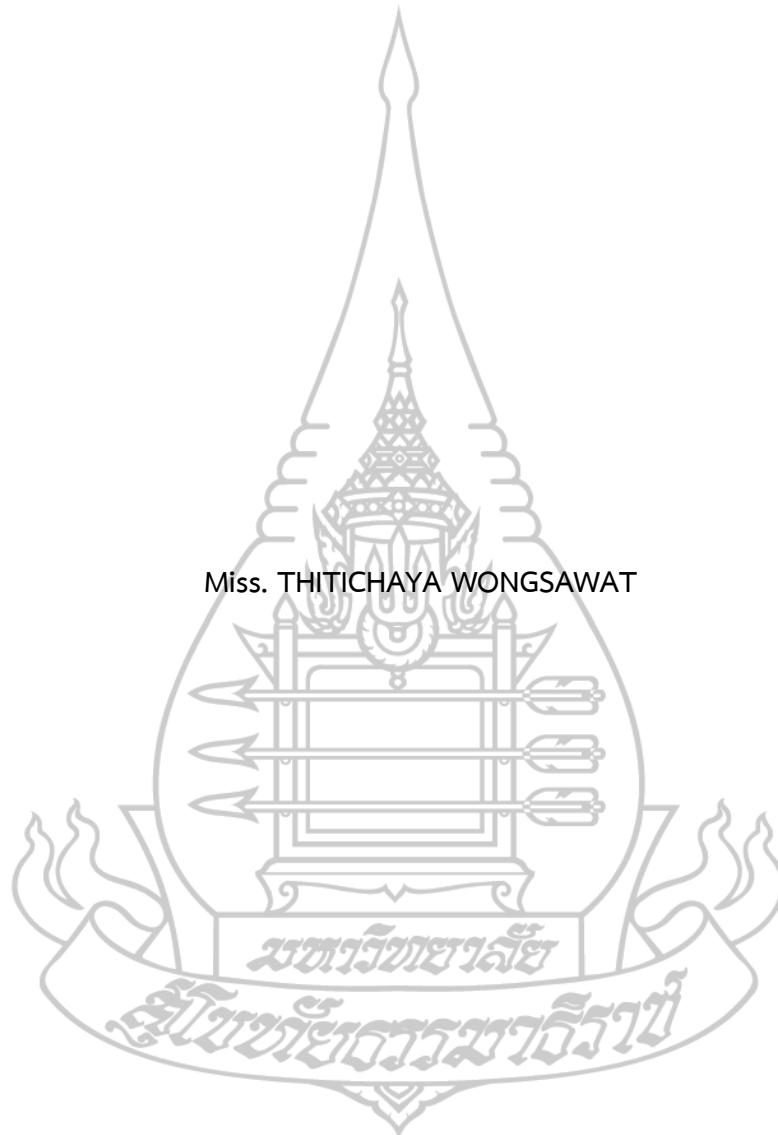
การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ใน
กรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเสม็ดคำ
สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

The Construction of a Reading Enhancement Book Entitled Bang
Khunthian: Learning Resource of Bangkok Metropolis for Grade 6
Students at Wat Samae Dam School in Bangkok Metropolis

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction
School of Educational Studies Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเสม็ดดำ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
ชื่อและนามสกุล	นางสาวฐิติชญาณ์ วงษ์สวัสดิ์
แขนงวิชา / วิชาเอก	หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี ยะหะกร

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษา คั่นคว่ำอิสระ การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ใน กรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ผู้ศึกษา นางสาวฐิติชญาณ์ วงษ์สวัสดิ์ รหัสนักศึกษา 2642100198

ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี ยหะกร ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาคั่นคว่ำอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ใน กรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน วัดแสมดำ สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และ (2) ตรวจสอบคุณภาพหนังสือส่งเสริม การอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ใน กรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ (1) หนังสือ ส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ใน กรุงเทพมหานคร ที่สร้างขึ้น (2) แบบประเมิน คุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และ (3) แบบสอบถามความคิดเห็นของ นักเรียนเกี่ยวกับหนังสือส่งเสริมการอ่าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาคั่นคว่ำ พบว่า (1) หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่ง เรียนรู้ใน กรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ สังกัดสำนัก การศึกษา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยเนื้อหา 3 บท ได้แก่ (1.1) แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล (1.2) แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น และ (1.3) แหล่งเรียนรู้ประเภท กิจกรรมทางสังคม ประเพณีและความเชื่อ แต่ละบทมีภาพประกอบและกิจกรรมท้ายเรื่อง และ (2) ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้น พบว่าผู้เชี่ยวชาญและนักเรียนมีความ คิดเห็นว่าหนังสือดังกล่าวในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ หนังสือส่งเสริมการอ่าน แหล่งเรียนรู้ เขตบางขุนเทียน ประถมศึกษา

Independent Study title: The Construction of a Reading Enhancement Book Entitled Bang Khunthian: Learning Resource of Bangkok Metropolis for Grade 6 Students at Wat Samae Dam School in Bangkok Metropolis

Author: Miss. THITICHAYA WONGSAWAT; ID: 2642100198;

Degree: Master of Education (Curriculum and Instruction)

Independent Study Advisor: Associate Professor Dr. Suwannee Yahakorn; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this independent study were to (1) construct a reading enhancement book entitled Bang Khunthian: Learning Resource of Bangkok Metropolis for Grade 6 Students at Wat Samai Dam School under Bangkok Metropolitan Administration; and (2) verify quality of the constructed reading enhancement book entitled Bang Khunthian: Learning Resource of Bangkok Metropolis for Grade 6 students at Wat Samae Dam School under Bangkok Metropolitan Administration.

The key research informants were three experts and 10 Grade 6 students, all of whom were purposively selected. The employed study tools were (1) the constructed reading enhancement book entitled Bang Khunthian: Learning Resource of Bangkok Metropolis, (2) a scale to assess quality of the reading enhancement book for the experts, and (3) a questionnaire on students' opinions toward the reading enhancement book. Statistics employed for data analysis were the mean, and standard deviation.

The research findings revealed that (1) the reading enhancement book entitled Bang Khunthian: Learning Resource of Bangkok Metropolis for Grade 6 students at Wat Samae Dam School under Bangkok Metropolitan Administration consists of three chapters: (1.1) Person-based learning resources, (1.2) Natural and man-made learning resources, and (1.3) Learning resources related to social activities, traditions, and beliefs. Each chapter includes illustrations and activities at the end of the lesson; and (2) regarding the results of quality verification of the constructed reading enhancement book, it was found that both the experts and the students had opinions that the constructed reading enhancement book as a whole was appropriate at the highest level.

Keywords : Reading enhancement book, Learning resource, Bang Khunthian district,

Primary education

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี ยะหะกร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และติดตามผลการศึกษาค้นคว้าอิสระอย่างใกล้ชิดเสมอมา จนกระทั่งเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ และ กรรมการสอบรองศาสตราจารย์ ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ ผู้ศึกษาซึ่งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ นางชะตาพร คงเพ็ชรศรี ข้าราชการบำนาญ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนท่าข้ามวิทยา จังหวัดชุมพร นางนงนุช เล็กสรารุช ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดเสม็ดท่า กรุงเทพมหานคร และนายโกวิท ทองมาก ครูชำนาญการ โรงเรียนอนุบาลบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์แก้ไข เสนอแนะ การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

นอกจากนี้ผู้ศึกษายังได้รับการสนับสนุนจาก นางสาวมัณฑณา เลิศเขียว ครูโรงเรียนวัดเสม็ดท่า กรุงเทพมหานคร ที่อนุเคราะห์ให้ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ตลอดจนผู้บริหาร คณะครูโรงเรียนวัดเสม็ดท่าที่ให้ความสนใจด้วยดีเสมอมา และนักเรียนโรงเรียนวัดเสม็ดท่าที่ได้ให้ความร่วมมือให้การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้สำเร็จลงได้ จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

หากผลการศึกษาค้นคว้ามีส่วนช่วยให้เกิดประโยชน์แก่วงการศึกษา ผู้ศึกษาขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรัก ความเมตตา ช่วยเหลือ และเอื้ออาทรแก่ผู้ศึกษา

นางสาวฐิติชญาณ์ วงษ์สวัสดิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	4
ขอบเขตการสร้างหนังสือ	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ	6
แนวทางการสร้างหนังสือ	27
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	30
บทที่ 2 หนังสือส่งเสริมการอ่านเรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเสม็ดดำ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร	31
บทที่ 3 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	182
สรุปผลการศึกษา	182
อภิปรายผล	186
ข้อเสนอแนะ	189
บรรณานุกรม	190
ภาคผนวก	193
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	194
ข รายชื่อนักเรียนที่ร่วมประเมินหนังสือ	199
ค แบบประเมินคุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ	201
ง ผลการประเมินคุณภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	204
จ แบบสอบถามความคิดเห็นหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับนักเรียน	210
ฉ ผลการตรวจสอบคุณภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยผู้เรียน	213
ประวัติผู้ศึกษา	218

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอ่านเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาคุณภาพของคนในชาติ การอ่านจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน เพราะปัจจุบันเป็นยุคของข่าวสาร ซึ่งข้อมูลความรู้ในทุกด้านได้เผยแพร่ในรูปของหนังสือและสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ ผู้อ่านหนังสือมาก จะได้รับคุณค่าทางปัญญา เกิดความรู้ ความรอบรู้ มีความก้าวหน้าและทันสมัยอยู่เสมอ ดังพระราชดำรัส ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานเปิดการประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ. 2530 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ได้ทรงบรรยายพิเศษในหัวข้อ เรื่อง “การสร้างสังคม การอ่านและการใช้สารนิเทศ” ณ โรงแรมบางกอกพาเลส ทรงกล่าวถึง ความสำคัญของการอ่าน หนังสือไว้ 8 ประการ คือ (อ้างถึงใน อัมพร ทองใบ, 2540 : 9) ประการที่หนึ่ง การอ่านหนังสือ ทำให้ได้เนื้อหาสาระความรู้ มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ ประการที่สองผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สามารถนำติดตัวไปได้ ประการที่สามหนังสือเก็บไว้ได้นานกว่าสื่ออย่างอื่น ประการที่สี่ ผู้อ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการได้เองขณะที่อ่าน ประการที่ห้า การอ่านส่งเสริมให้มีสมรรถนะ มีสมาธิมากกว่าและมากกว่าสื่ออย่างอื่น เพราะขณะอ่านจิตใจต้องมุ่งมั่นอยู่กับข้อความ พิสูจน์วิเคราะห์ข้อความ ประการที่หก ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง จะอ่านคร่าว ๆ หรืออ่านอย่างละเอียด อ่านข้ามหรืออ่านทุกตัวอักษรก็ได้ จะเลือกอ่านเล่มไหนก็ได้ ประการที่เจ็ด หนังสือมีหลายรูปแบบ และราคาถูกกว่าสื่ออย่างอื่น และประการสุดท้ายคือ ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นได้ด้วยตนเองในขณะที่อ่าน สามารถวินิจฉัยเนื้อหาสาระได้ หนังสือบางเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วย และเมื่อปฏิบัติแล้วก็เกิดผลดี

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญมากสำหรับการพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติในอนาคตเนื่องจากการอ่านเป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ทุกแขนงวิชาสามารถช่วยเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาความคิดของผู้อ่านได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าสังคมโลกปัจจุบันเห็นความสำคัญของการอ่านมากถึงขั้นกำหนดให้ใช้ความสามารถด้านการอ่าน มาเป็นเกณฑ์กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของประเทศ ประเทศใดที่มีสถิติการอ่านมาก แสดงว่ามีความเจริญก้าวหน้ามาก ซึ่งประเทศไทยได้ตระหนักดีถึงความสำคัญของการอ่าน รัฐบาลไทยจึงได้กำหนด

นโยบายส่งเสริมการอ่านเพื่อเพิ่มสถิติการอ่านของประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนนักเรียนในการศึกษาภาคบังคับซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการศึกษาในระดับสูงต่อไป จากรายงานสถิติการอ่านหนังสือของประชากรจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 6 ปี (อ่านด้วยตนเองหรือผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง) มีจำนวน 2.7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 61.2 ซึ่งเพิ่มจากร้อยละ 60.2 ในปี 2558 เมื่อเปรียบเทียบกับการสำรวจที่ผ่านมาพบว่า อัตราการอ่านของเด็กเล็กเพิ่มขึ้นน้อยมาก โดยเด็กหญิงมีอัตราการอ่านเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ส่วนเด็กชายมีอัตราการอ่านคงที่ สำหรับประชากรอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป มีอัตราการอ่านร้อยละ 78.8 ผู้ชายมีอัตราการอ่านสูงกว่าผู้หญิงเล็กน้อยและเมื่อเปรียบเทียบกับการสำรวจที่ผ่านมาพบว่า อัตราการอ่านเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2558 สาเหตุที่สถิติการอ่านหนังสือของประชากรไทยเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เป็นไปได้ว่ามาจากหลายปัจจัย เช่น การแข่งขันทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น ทำให้คนไทยมีเวลาว่างน้อยลง เทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น ทำให้คนไทยหันไปใช้เวลาไปกับสื่อดิจิทัลมากขึ้น และการแพร่ระบาดของโรค โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการอ่านหนังสือของคนไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังประสบปัญหาเรื่องการอ่านอยู่ในระดับหนึ่งซึ่งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรตระหนักและหาหนทางแก้ไข เพื่อขจัดปัญหาการอ่านทั้งนี้สอดคล้องกับผลการทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2565 รายวิชาภาษาไทย ของโรงเรียนวัดแสมดำ สำนักงานเขต บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 55.20 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2565) ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของจังหวัด โดยเฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 55.48 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ คือ ร้อยละ 60 จากคะแนนเฉลี่ยข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาด้านการอ่านมีความสำคัญที่ทางโรงเรียนจะต้องร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาให้ผลการสอบมีคะแนนเฉลี่ยเป็นไปตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด เนื่องจากการอ่านถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับนักเรียน

จากปัญหาด้านการอ่านข้างต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของโรงเรียนวัดแสมดำ จึงได้ร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาการอ่านของนักเรียน โดยมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านการอ่าน การนำสื่อการสอนไปประกอบการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอนจะช่วยในการสร้างบรรยากาศและเป็นการจูงใจให้นักเรียนอยากอ่านหนังสือ ทั้งนี้ครูต้องปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก โดยเริ่มจากการอ่านหนังสือที่มีเรื่องราวสนุกสนาน น่าสนใจ รูปภาพสวยงาม สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและอยากเริ่มอ่านหนังสือ สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2541) ได้ศึกษาสภาพการผลิตและพัฒนาหนังสือสำหรับเด็ก พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ส่วนใหญ่ร้อยละ 92.5 ชอบอ่านหนังสืออื่น ๆ นอกเหนือจากหนังสือเรียน โดยเฉพาะหนังสือที่มีรูปภาพประกอบ สีสัน

สวยงาม จะสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างมาก เมื่อนักเรียนเกิดความสนใจในการอ่านและเริ่มอ่านหนังสือมากยิ่งขึ้น จะส่งผลให้ทักษะการอ่านเกิดผลสัมฤทธิ์เพิ่มมากขึ้น

หนังสือส่งเสริมการอ่าน เป็นหนังสือที่มีสาระสอดคล้องกับหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละคน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548: 1) เป็นสื่อการอ่านที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในการพัฒนาการอ่านของนักเรียน ซึ่งเป็นสื่อการสอนที่ผู้สอนสามารถจัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อพัฒนาการอ่าน สร้างเจตคติที่ดีต่อการอ่าน และเรื่องที่สามารถนำมาจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่านได้นั้นมีหลากหลาย โดยเฉพาะเรื่องในท้องถิ่นสามารถนำมาจัดทำเป็นหนังสือส่งเสริมการอ่านได้ เพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และอนุรักษ์มรดกอันดีงามของท้องถิ่นตน การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านจะให้น่าอ่านจะต้องเขียนในรูปแบบบันเทิงคดีและสารคดี เพราะเป็นการเขียนที่ทั้งให้ความรู้และความเพลิดเพลินสนุกสนาน เขียนได้ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง (ถวัลย์ มาศจรัส 2540, น.44) สอดคล้องกับจินตนา ไบกาชุย (2537, น.159) กล่าวไว้ว่าสภาพท้องถิ่นหรือปัญหาในท้องถิ่นก็ควรนำมาเป็นหัวข้อเรื่องในการเขียนหนังสือเสริมประสบการณ์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่อยู่ในท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประวัติของท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสามารถจะอวดคนต่างถิ่นให้รู้จักของดีในท้องถิ่นตน ดังนั้น การนำเอาเรื่องราวในท้องถิ่นที่เกี่ยวกับตำนาน ประวัติความเป็นมาของศาสนสถานที่สำคัญและเป็นที่ยึดถือของคนเขตบางขุนเทียนมาเรียบเรียงเป็นบทร้อยแก้ว จะเป็นการสร้างนิสัยรักการอ่าน ทำให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้ง และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านของยุพาพรรณ มากมูล (2566) ได้พัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรีเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่าน โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.67/83.97 2) ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 3) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยใช้ ข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านควรใช้เนื้อหาที่ใกล้ตัวผู้เรียนหรือผู้อ่าน เช่น การใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ผู้ศึกษาเห็นว่าเขตบางขุนเทียน เป็น 1 ใน 50 เขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร อยู่ในกลุ่มเขตกรุงธนใต้ สภาพพื้นที่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเขตเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย การค้า และอุตสาหกรรม ในขณะที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตเกษตรกรรมและมี

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากเป็นเขตเดียวของกรุงเทพมหานครที่มีพื้นที่ติดกับอ่าวไทย และยังมีป่าชายเลนหลงเหลืออยู่

จะเห็นได้ว่าเขตบางขุนเทียนเป็นเขตที่มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความประสงค์ที่จะสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเนื้อหาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นและแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณีและความเชื่อเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

1.1 เพื่อสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ใน กรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ใน กรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

3. ขอบเขตการสร้างหนังสือ

หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สร้างขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เนื้อหาประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้ 4 ประเภท โดยแบ่งตาม สมณอมรวินวัฒน์ (2544, น.25) ได้แก่ 1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล 2. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ 3. แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และ 4. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ รวมทั้งสิ้น 4 แหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล
 - 1.1 หลวงพ่อโอภาสี (พระมหาชวน)
 - 1.2 หลวงพ่ออุปัชฌาย์ไปล์ (ฉันทสโร)
 - 1.3 ครูบุญยงค์ เกตุคง
 - 1.4 ครูบุญยั้ง เกตุคง

2. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น
 - 2.1 ป่าชายเลนบางขุนเทียน
 - 2.2 วัดบางกระดี่
 - 2.3 ชุมชนแสนตอ
 - 2.4 สะพานรักษัทะเล บางขุนเทียน
 - 2.5 พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน
 - 2.6 พิพิธภัณฑ์มอญบางกระดี่และวัฒนธรรมมอญ บางกระดี่
3. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณีและความเชื่อ
 - 3.1 ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง
 - 3.2 ประเพณีแต่งงาน
 - 3.3 ประเพณีบวชนาค
 - 3.4 ประเพณีสงกรานต์
 - 3.5 ประเพณีการรำผี

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 หนังสือส่งเสริมการอ่าน หมายถึง เอกสารที่เขียนเกี่ยวกับเนื้อหาส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสงดำ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นงานเขียนประเภทร้อยแก้วที่ผู้ศึกษาได้แต่งขึ้น ประกอบด้วย 4 แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น และแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณีและความเชื่อ

4.2 แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ทั้งประเภทบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ สถานที่ และประเพณีและความเชื่อ ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4.3 แหล่งเรียนรู้เขตบางขุนเทียน หมายถึง แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล สิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติ และกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อในเขตบางขุนเทียนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และหาความรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย

5. กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร ดังนี้

- 5.1 เอกสารที่เกี่ยวกับหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 5.1.1 ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 5.1.2 ความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 5.1.3 ประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 5.1.4 ลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 5.1.5 การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 5.1.6 ขั้นตอนการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 5.1.7 การประเมินหนังสือส่งเสริมการอ่าน
- 5.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้
 - 5.2.1 ความหมายของแหล่งเรียนรู้
 - 5.2.2 ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้
 - 5.2.3 ประเภทของแหล่งเรียนรู้
- 5.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเขตบางขุนเทียน
 - 5.3.1 ขนาด ที่ตั้ง อาณาเขตและลักษณะภูมิประเทศ
 - 5.3.2 การนับถือศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม
 - 5.3.3 แหล่งเรียนรู้ในเขตบางขุนเทียน
 - 5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือส่งเสริมการอ่าน

5.1 เอกสารที่เกี่ยวกับหนังสือส่งเสริมการอ่าน

ในที่นี้ขอกล่าวถึงความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน ขั้นตอนการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน การประเมินหนังสือส่งเสริมการอ่าน ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่านมีรายละเอียด ดังนี้

5.1.1 ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

จินตนา ไบกาซูยี (2542, น.7) กล่าวว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เน้นไปในทางส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้น อาจเป็นหนังสือสารคดี นวนิยาย นิทาน ฯลฯ ที่มีลักษณะไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้ มีคติ และมีสารประโยชน์

ถวัลย์ มาศจรัส และพรพรด เจนสุวรรณ (2547, น.4) กล่าวว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน หมายถึง หนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เน้นไปในทางส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและนิสัยรักการอ่านยิ่งขึ้นอาจเป็นหนังสือสารคดี นวนิยาย นิทาน ที่มีลักษณะไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี และศีลธรรมอันดีงามให้ความรู้มีคติและมีสารประโยชน์

กระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.1) ได้ให้ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้ หนังสือส่งเสริมการอ่าน หมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละคน

รังสิมันต์ ฉิมรัตน์ (2550, น.8) กล่าวว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน หมายถึง หนังสือที่เขียนมาเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านนั่นเอง รูปแบบของหนังสือส่งเสริม การอ่านอาจเป็นนิทาน นวนิยาย เรื่องสั้น หรือวรรณกรรมเยาวชนก็ได้ ทั้งนี้ต้องมีคติแง่คิดจากเรื่อง รูปเล่มต้องสวยงาม มีภาพประกอบ อาจเขียนในรูปของร้อยแก้วและร้อยกรองก็ได้ แต่เนื้อหาต้องไม่ขัดต่อประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม

จากการศึกษาความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่านสรุปได้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน หมายถึง หนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะการอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน รูปแบบหนังสือส่งเสริมการอ่านอาจเป็น นิทาน นวนิยาย วรรณกรรมเยาวชน เป็นต้น เนื้อหาต้องไม่ขัดกับศีลธรรมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

5.1.2 ความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

ถวัลย์ มาศจรัส (2538, น.3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้ หนังสือส่งเสริมการอ่านมักจัดทำเพื่อความมุ่งหมายเฉพาะส่วน ย่อมที่จะช่วยเน้นขยายและเป็นเรื่องราว ช่วยให้เพลิดเพลิน สร้างนิสัยในการรักการอ่านได้มากกว่าแบบเรียน ย่อมสามารถสนองความต้องการ การฝึกทักษะ ซึ่งเด็กจะใช้เวลาอ่าน อย่างมีอิสระทั้งในห้องเรียน ห้องสมุดเป็นการส่งเสริมลักษณะนิสัยในการค้นคว้าและพัฒนาการอ่านได้มากกว่า

สมพร จารุณัฐ (2544, น.37-38) ได้กล่าวไว้ว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านมีความสำคัญ ต่อการพัฒนาการทางความคิดและสติปัญญา โดยหนังสือส่งเสริมการอ่านจัดว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน ได้แก่

1. การสังเกต โดยการกระตุ้นให้สังเกตสิ่งที่ปรากฏในภาพ เช่น การกระทำที่สังเกตได้ ความสัมพันธ์ของคน สัตว์ และสิ่งของที่ปรากฏในภาพ

2. การเปรียบเทียบ โดยการใช้นหนังสือภาพประกอบเรื่อง เช่น ใตเด็กได้ดูและเปรียบเทียบภาพเกี่ยวกับสัตว์ รูปทรงเรขาคณิต วิวัฒนาการของสิ่งต่าง ๆ รวมไปถึงสถานที่และเหตุการณ์ต่าง ๆ ก็สามารถนำมาให้เด็กพัฒนาความสามารถในการเปรียบเทียบได้

3. การจัดลำดับ หนังสือส่งเสริมการอ่านที่มีการเรียบเรียงเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับ ซึ่งอาจจะเป็นไปตามวันและเวลาที่เกิดขึ้นก่อนหลัง จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจเรื่องราวและความคิดให้เป็นไปตามลำดับ

4. การสรุปความ หลังจากที่ได้เด็กได้อ่านหนังสือแล้วควรให้เด็กเล่าเรื่องที่อ่านจะช่วยส่งเสริมความสามารถในการสรุปความ โดยการสรุปสิ่งที่สำคัญที่สุดจากเรื่องราวที่อ่านฝกฝนการแยกรายละเอียดจากสาระสำคัญ

5. การนำความรู้ไปใช้ โดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง อย่างสร้างสรรค์ เช่น การระบายสี การวาดรูป เป็นต้น

6. การวิพากษ์วิจารณ์ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สนทนาหรืออภิปรายเกี่ยวกับเรื่องราวที่อ่าน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพร้อมกับการอธิบายเหตุผล

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, น.112-114) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

1. หนังสือส่งเสริมการอ่านได้ช่วยให้การจัดการเรียนรู้เกิดผลดียิ่งขึ้น เนื่องจากมีวิธีการเขียนที่น่าสนใจ ภาพประกอบมีสีสันที่สวยงาม มีเนื้อหาความรู้ที่เหมาะสมไม่มากจนเกินไป ช่วยให้นักเรียนผ่อนคลายความเครียดจากการอ่านแต่หนังสือเรียน เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องราว สาระความรู้กว้างขวาง เป็นความคิดลึกซึ้ง มีผลให้สามารถทำความเข้าใจสาระในหนังสือเรียนได้ดีขึ้น และทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. หนังสือส่งเสริมการอ่านได้เสริมประสบการณ์ หรือแนวคิดที่แตกต่างจากหนังสือเรียนซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงและเห็นความสำคัญของการศึกษาอยู่ตลอดเวลา ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิด เจตคติ

3. หนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการค้นคว้าด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังช่วยสร้างนิสัยรักการอ่าน เปิดโอกาสให้ได้สำรวจความสนใจของตนเองและศึกษาค้นคว้าตามความสนใจได้อย่างไม่จำกัด

จากการศึกษาความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่าน สามารถสรุปได้ว่าหนังสือส่งเสริม การอ่านมีคุณค่าต่อพัฒนาการของผู้เรียนทุกวัย สามารถส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการทางการใช้ภาษา สติปัญญา และบุคลิกภาพ พัฒนาการของผู้เรียนต้องอาศัยการพิจารณาเลือกหนังสือส่งเสริมการอ่านที่มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

5.1.3 ประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

จินตนา ไบกาซูยี (2542: น.8-9) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากการอ่านหนังสือส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

1. ช่วยให้เด็กได้รับความบันเทิง สนุกสนาน เพลิดเพลิน สนองความต้องการของเด็ก
 2. ช่วยสร้างความคิดคำนึง และความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
 3. ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาของเด็กให้เจริญงอกงาม เพราะเด็กยิ่งอ่านมาก ยิ่งมีความแตกฉานในด้านภาษา
 4. ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างอันพึงปรารถนาให้แก่เด็ก
 5. ช่วยให้เด็กรู้จักเลือกอ่านหนังสือ อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง และเกิดนิสัยรักการอ่าน รวมทั้งดำรงนิสัยรักการอ่านให้อยู่ตลอดชีวิต ซึ่งอ่านวยประโยชน์ต่อเด็กมาก ในแง่ที่รู้จักใช้การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้³
 6. ช่วยทดแทนความรู้ของเด็กที่ขาดหายไป
 7. ช่วยให้เด็กอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเหมาะกับวัยเด็ก
- อภิวัตรณ วีระสมิทธิ์ (2544, น.19) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้

1. หนังสือเป็นเครื่องช่วยพัฒนาเด็ก เพราะการอ่านหนังสือทำให้เด็กมีความรู้กว้างขวาง เกิดจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ ฉลาดรอบรู้ มีเชาว์ปัญญา ไหวพริบดี
2. หนังสือเป็นอาหารสมองที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็ก เนื่องจากเป็นวัยที่เจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสมอง การที่เด็กได้อ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัยทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ดีขึ้น
3. หนังสือเป็นเพื่อนแก้เหงา ช่วยทดแทนสิ่งที่เด็กขาดหาย เช่น ความรู้สึก ว่าเหว ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นทางใจ ผ่อนคลายความเครียด และได้รับความสนุกสนาน

จากการศึกษาประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่านสามารถสรุปได้ว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านมีความสำคัญสำหรับเด็กมาก เพราะช่วยให้สร้างนิสัยรักการอ่าน และช่วยให้

เด็กเกิดความสุขสนาน เพลิดเพลินในการอ่านหนังสือ ทำให้เด็กได้รู้จักใช้การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

5.1.4 ลักษณะหนังสือส่งเสริมการอ่าน

จินตนา ไบกาซูยี (2542: น.10-19) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

1. เนื้อหามีวัตถุประสงค์และแก่นเรื่องบ่งบอกชัดเจน เพราะจะทำให้เด็กสืบสนได้ง่าย

2. เนื้อหาต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น วัย ความสนใจและภูมิหลังของนักเรียน

3. แนวการเขียนเนื้อหาหรือการเสนอเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาหรือแนวการเขียนมีหลายประเภท เช่น นิทาน นิทานพื้นเมือง นิยาย เรื่องสั้น สารคดี บทความ บทละคร จดหมาย บันทึกเรื่อง ความเรียง เป็นต้น รวมทั้งบทร้อยกรองทุกรูปแบบหรือคำคล้องจอง ทั้งนี้ควรเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ และคำนึงถึงความถูกต้องตามรูปแบบ รวมทั้งระลึกว่าให้เด็กอ่านแล้วเข้าใจไม่ต้องให้ผู้ใหญ่อธิบายอีกครั้งหนึ่ง

4. ภาพประกอบเป็นส่วนสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือสำหรับเด็กจะต้องมีภาพประกอบเสมอทั้งนี้ต้องให้ได้สัดส่วนของภาพกับเนื้อเรื่อง ภาพที่ใช้มีทั้งการ์ตูนและภาพถ่าย ถ้าเป็นภาพสีจะน่าสนใจมากกว่า

5. ภาษาและสำนวนภาษาที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือเด็กต้องใช้คำง่าย หลีกเลี่ยงคำศัพท์ยาก ๆ ใช้ประโยคสั้น ๆ หากใช้คำที่ซับซ้อนในหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 แล้วเชื่อได้ว่าเด็กสามารถอ่านและเข้าใจเรื่องราวได้ดี

6. ขนาดตัวอักษรและการเลือกใช้ตัวอักษร การใช้ตัวอักษรไม่ควรใช้ตัวอักษรประดิษฐ์ ควรใช้ตัวอักษรที่อ่านง่าย ขนาดตัวอักษรสำหรับเด็กระดับประถมศึกษาตอนปลาย ใช้ขนาด 18-20 พอยต์

7. รูปเล่มหนังสือ หนังสือสำหรับเด็กควรมีขนาดกะทัดรัด ไม่ใหญ่กว้างหรือยาว หรือเล็กเกินไป ให้มีจำนวนหน้าและขนาดพอเหมาะ และไม่หนักเกินไปสำหรับเด็ก หนังสือสำหรับเด็กประถมศึกษาตอนปลายจำนวนหน้าควรอยู่ระหว่าง 16-48 หน้า (ขนาดแปดหน้ายกใหญ่) ขนาดที่นิยมจัดทำ ได้แก่

7.1 ขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก ขนาดสิบหกหน้ายกเล็ก (ขนาดเล็ก) 13×18.5 ซม. ในแนวตั้งหรือแนวนอน

7.2 ขนาดสิบหกหน้ายก (ขนาดกลาง) 14.6×21 ซม. ในแนวตั้งหรือแนวนอน

7.3 ขนาดสืบแปดหน้ายก (ขนาดใหญ่) 18.5x26 ซม. ในแนวตั้งหรือแนวนอน

นอกจากนี้สิ่งที่ควรคำนึงถึงอีกก็คือ การเย็บรูปเล่มควรแข็งแรงและคงทนต่อการหยิบใช้ของเด็ก ปกหนังสือควรเป็นปกแข็งหรือขนาด 210-260 แกรม และต้องออกแบบให้สะดวกสำหรับผู้อ่านรวมทั้งมีชื่อเรื่องหนังสือที่ชัดเจน

กฤษฎา แสงเดช (2545, น.10) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้

1. มีภาพประกอบ หนังสือจะต้องมีภาพประกอบเนื้อหา โดยเฉพาะถ้าเป็นหนังสือสำหรับเด็กเล็ก จะมีภาพทุกหน้า สีและขนาดของภาพจะต้องเหมาะสมกับวัยและจิตวิทยา
2. การเขียนตัวอักษร ลักษณะของตัวอักษร ต้องเป็นไปตามรูปแบบที่ถูกต้องและอ่านง่าย ขนาดและสีเหมาะกับวัยของเด็ก
3. ความยาวของเรื่อง ความยาวที่นิยมเขียนทั่วไปคือ 16-24 หน้า และในแต่ละหน้าไม่ควรมียาวมากเกินไป เพราะความสนใจของเด็กจะมีในระยะสั้น ๆ ถ้ายาวเกินไปเด็กจะเบื่อ

จากที่นักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่าน สามารถสรุปได้ดังนี้ หนังสือส่งเสริมการอ่าน ควรมีตัวอักษรที่อ่านง่ายและถูกต้อง ความยาวของเนื้อหาควรอยู่ประมาณ 16-24 หน้า หากผู้อ่านเป็นเด็กเล็กควรมีภาพประกอบทุกหน้าโดยมีสีและขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก รูปเล่มควรมีความแข็งแรงและคงทนต่อการหยิบใช้ของเด็ก

5.1.5 การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, น.น.18) ได้กล่าวถึงการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร เพราะหนังสือประเภทนี้มีวัตถุประสงค์แต่งเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน การศึกษาหลักสูตรเพื่อเป็นทิศทางให้ทราบขอบเขตของการเรียนรู้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางโครงสร้าง

2. ศึกษาจิตวิทยาของเด็กแต่ละวัยที่เกี่ยวกับการอ่านหนังสือจะช่วยให้ผู้เขียนเขียนเรื่องได้ตอบสนองความต้องการของเด็ก

3. เทคนิควิธีการเขียนเรื่องสำหรับเด็ก ดังนี้

- 3.1 การเลือกเรื่องที่จะเขียนควรเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของเด็ก

- 3.2 การตั้งชื่อเรื่อง ต้องสะดุดตา สะดุดใจ ไร่ความสนใจและมี

ความหมายในตัวเอง

3.3 ตัวละครต้องให้สมจริง สมวัยเด็ก เด็กชอบตัวละครที่เป็นสัตว์ พูดได้ ผู้เขียนต้องรูปอุปนิสัยของสัตว์ที่เป็นตัวละครเป็นอย่างดี

3.4 ฉาก ควรเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง มีการบรรยายฉากบ้างเพื่อให้เด็กเข้าใจ ถ้าเป็นการเชื่อมฉากต้องให้ความต่อเนื่องกันอย่างมีศิลปะ

3.5 เนื้อเรื่อง มีเป้าหมายที่แน่นอน เนื้อเรื่องอิงหลักสูตรและถูกต้องตามหลักจิตวิทยา

3.6 ภาษาที่ใช้ ต้องมีเทคนิคในการใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ เขียนได้ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง

3.7 ภาพประกอบ หนังสือสำหรับเด็กต้องมีภาพประกอบมากกว่าธรรมดา ภาพต้องสร้างความสนใจให้ติดตามอ่านเนื้อเรื่อง ภาพต้องมีเหตุผล มีความต่อเนื่อง ภาพประกอบสามารถอธิบายเรื่องได้ดีกว่าตัวหนังสือ

กฤษฎา แสงเดช (2545, น.26-28) ได้เสนอแนวทางการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ โดยสรุปได้ดังนี้

1. ดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรในกลุ่มสาระที่ทำการ การวิเคราะห์หลักสูตรถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดทำสื่อต่าง ๆ เพราะทำให้ทราบถึงขอบเขตของสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เวลาเรียน เป็นต้น เพื่อเกิดความชัดเจนในการนำหนังสือส่งเสริมการอ่านไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

2. วิธีการเขียน ต้องมีเทคนิควิธีการเขียนที่น่าสนใจ ใช้ถ้อยคำสุภาพ ใช้ภาษาง่ายพอเหมาะกับระดับชั้น บทสนทนาจะต้องกะทัดรัด สมจริงสมจัง ถ้ามีคำศัพท์ที่ยาก ๆ ต้องมีคำอธิบายศัพท์ไว้ท้ายเล่ม การดำเนินเรื่องไม่สับสนเข้าใจง่าย สอดแทรกข้อคิดและคุณธรรมในเรื่อง

3. รูปแบบของการเขียนที่เหมาะสม มีรูปแบบเป็นสารคดีและบันเทิงคดี ซึ่งสามารถเขียนได้ทั้งในลักษณะร้อยแก้วและร้อยกรอง ส่วนประกอบของรูปแบบหนังสือ มีดังนี้

3.1 ปกหน้า-ปกหลัง

3.2 ไบรอนด์ปกหน้าและรองปกหลัง

3.3 คำนำ

3.4 สารบัญ

3.5 สารบัญตารางและสารบัญรูป

3.6 บทนำ

3.7 เนื้อหา

3.8 บรรณานุกรม

3.9 ภาคผนวก

3.10 อภิธานศัพท์

3.11 ตรรกชนี

4. ภาพประกอบ ภาพประกอบต้องสัมพันธ์กับเนื้อหา ให้ความหมายตรงกับเนื้อหาซึ่งช่วยให้เนื้อหาชัดเจนขึ้น

5. ความยาวของเนื้อเรื่อง ควรพอเหมาะกับวัยของเด็ก

6. ความหนา-บางของเล่ม ควรมีตั้งแต่ 16-24 หน้า และไม่ควรมากเกิน 32 หน้า ผู้จัดทำควรศึกษาความชอบของนักเรียนที่มีต่อขนาดและรูปเล่มของหนังสือ

7. ควรมีการระบุกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น การฝึกอ่าน และการทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านด้วยตนเอง เป็นการเสริมสร้างทักษะการอ่านได้มากยิ่งขึ้น

8. ควรมีแบบฝึกหัด คำถาม หรือแบบทดสอบท้ายเรื่องพร้อมกับเกณฑ์การประเมิน

จินตนา ไบกาซูยี (2547, น.52-65) ได้กำหนดขั้นตอนการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ในการเขียนงานใด ๆ ผู้เขียนต้องตั้งจุดประสงค์เพื่อต้องการว่าจะเขียนอะไร ต้องการให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด ทักษะ และคุณประโยชน์อย่างไร การกำหนดจุดประสงค์ไว้ก่อนการเขียนเป็นการกำหนดทิศทางไม่ให้เขียนหลงทาง หรือเบี่ยงเบนไปจากสิ่งที่ต้องการจะเขียนในเบื้องต้นจุดประสงค์จึงเป็นเสมือนเครื่องกำกับผู้เขียนอีกทางหนึ่งด้วย

2. กำหนดระดับผู้อ่านกลุ่มเป้าหมายผู้เขียนต้องการรู้ว่าผู้อ่านของตนคือใครมีคุณสมบัติ มีวิญญูติ ระดับสติปัญญา ความรู้ และประสบการณ์เดิมขนาดไหน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่จะเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ต้องการใช้ประกอบการเรียนการสอน คุณสมบัติของผู้ใช้หนังสือจะต้องนำมาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการวางแผนการเขียนและกำหนดขอบเขตการเขียนของตน โดยทั่วไปแล้วการแบ่งกลุ่มผู้อ่านสามารถแบ่งได้ ดังนี้

2.1 กลุ่มนักวิชาการ ครู อาจารย์ และปัญญาชน ซึ่งมีความสามารถในการอ่านสูง

2.2 กลุ่มเด็กและเยาวชน ทั้งที่อยู่ในระบบโรงเรียน และนอกโรงเรียน

2.3 กลุ่มผู้ใหญ่ซึ่งหมายถึงผู้ที่มีอายุเกิน 25 ปี ขึ้นไปสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

3. กำหนดเนื้อหาหรือหัวข้อเรื่องในการกำหนดเนื้อหาหรือหัวข้อเรื่องให้เขียนในสิ่งที่คุณเองรู้แจ้งและเชี่ยวชาญอย่างแท้จริง พึงหลีกเลี่ยงการเขียนในสิ่งที่คุณยังไม่รู้ ไม่ชำนาญเพราะอาจเกิดปัญหาจนการเขียนต้องหยุดชะงักลง

4. กำหนดชื่อเรื่อง ผู้เขียนควรจะได้กำหนดชื่อเรื่องหนังสือที่คุณจะเขียนไว้ก่อนล่วงหน้าด้วย ทั้งนี้เพราะการกำหนดชื่อเรื่องนั้นจะเกี่ยวพันโยงไปถึงหัวข้อเรื่องที่จะเขียนและขอบข่าย

เนื้อหาที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง หลักการที่สำคัญ คือ ชื่อเรื่องควรจะมีความสอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง และโครงสร้างเนื้อหา เพื่อว่าเมื่อผู้อ่านเห็นชื่อเรื่องก็สามารถคาดคะเนได้ว่าเนื้อหาภายในเป็นเรื่องอะไร ตัวอย่างชื่อหนังสือส่งเสริมการอ่านระดับประถมศึกษา (ของกรมวิชาการ) ได้แก่ หนังสือเรื่องการออกกำลังกาย เกมมหาสนุก ร้องรำทำเพลง ฉันทน์รักธรรมชาติ ตัวอย่างชื่อหนังสือส่งเสริมการอ่านระดับมัธยมศึกษา (ของกรมวิชาการ) “หนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มพลาณามัย เรื่อง กรีธา, กิจกรรมเข้าจังหวะ, บาสเกตบอล, โนโปเลียน, สมเด็จพระปิยมหาราช, โลกของแมลง, เราเกิดมาจากไหน”

5. กำหนดโครงสร้างเนื้อหา/ โครงสร้างเรื่องโครงสร้างเนื้อหา คือ การกำหนดขอบเขตเนื้อหาของหนังสือที่จะเขียนให้มีระบบตามลำดับความคิดหรือตามลำดับวิธีการจัดหรือวิธีการเรียบเรียงความคิด และความสัมพันธ์ของความคิด หรือตามวัตถุประสงค์ของการเขียน หลักการและทฤษฎีหรือความรู้ในสาขาวิชานั้น ๆ ที่ผู้เขียนต้องการจะนำเสนอให้ผู้อ่าน อ่านอย่างเข้าใจที่สุด หรือจะพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือขอบเขตเนื้อหาที่ผู้เขียนจะนำเสนอให้ผู้อ่าน อ่านนั้นจะต้องมีการจัดระบบเนื้อหาไว้อย่างรัดกุม เพื่อจะได้ครอบคลุมขอบข่ายเนื้อหาที่จะเขียนทั้งหมดตามจุดประสงค์ที่วางไว้ในกาหนดโครงสร้างเนื้อหาของหนังสือที่จะเขียนจะต้องคำนึงถึงโครงสร้างเนื้อหาทางวิชาการ (Knowledge Structure) เป็นรากฐานสำคัญที่สุด ศาสตร์ความรู้วิชาสาขาใดมักจะมีโครงสร้างเนื้อหาเฉพาะตัวถ้าผู้เขียนเสนอเนื้อหาสาระไปตามลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสม ก็จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ง่าย

6. กำหนดแนวการเขียนหรือบางที่เรียกว่าท่วงทำนองการเขียนโวหารหรือการเสนอเนื้อหาของงานเขียนข้อความต่าง ๆ นั้น หมายถึง วิธีการเรียบเรียงข้อความให้สอดคล้องกับเนื้อหาจนผู้อ่านสามารถอ่านรับรู้และเข้าใจได้ดีถึงสาระที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อในข้อความนั้น ๆ แนวการเขียนมีหลายแบบ การเลือกแนวการเขียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาของข้อความจึงเป็นเรื่องสำคัญเพราะส่งผลกระทบต่อและมีอิทธิพลต่อความเข้าใจเรื่องที่อ่านหรือความรู้และความคิดของผู้อ่านเป็นอันมากแนวการเขียนสำหรับหนังสือส่งเสริมการอ่าน ควรใช้แนวการเขียนประเภทร้อยแก้ว เพราะหนังสือประเภทนี้มุ่งให้ผู้เรียนได้เนื้อหา สาระ ความรู้ และความคิดในวิชาต่าง ๆ โดยใช้ประกอบการเรียน การสอนของครูในชั้นหรือใช้ค้นคว้าทำรายงานการเขียนประเภทร้อยแก้ว แบ่งออกเป็นการเขียนสารคดี วิธีเรียบเรียงที่สำคัญและนิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง คือ

6.1 การบรรยาย คือ การเล่าเรื่องซึ่งได้พบเห็นอย่างถี่ยิบ อาจมีตัวบุคคลหรือตัวละครมีพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์เกิดขึ้นเป็นเนื้อเรื่องดำเนินไป นิยมใช้เขียนในนิทาน นิยาย เรื่องเล่า รายงาน

6.2 การพรรณนา คือ การให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้พบเห็นมาโดยไม่มีเนื้อเรื่องนิยมใช้การเขียนในการพรรณนาความงามของธรรมชาติ สถานที่ ความดีของบุคคล

6.3 การอธิบาย คือ การชี้แจง สั่งสอน อธิบาย และพิสูจน์ให้เกิดความเข้าใจ เหมาะสมกับข้อเขียนที่ต้องการให้ความรู้แก่ผู้อ่าน

6.4 การอภิปราย คือ การชักจูงใจ ชี้ชวน ให้คล้อยตาม และปฏิบัติตามโดยใช้ เหตุผลหรือการใช้ตัวอย่าง

6.5 การเปรียบเทียบ คือ การเทียบเคียงเพื่อให้ข้อความที่มีอยู่เดิมนั้นมีความหมายกระจ่างขึ้นโดยการยกอีกตัวอย่างหนึ่งมาเทียบให้เห็นความแตกต่างหรือความเหมือน

6.6 เรื่องเล่าใช้ลักษณะการบรรยาย เล่าเรื่อง และมีการพูดคุยนทนา เพื่อให้ เรื่องดำเนินไปมีการใช้สรรพนาม ผู้อ่านกับผู้เขียน

6.7 จดหมายหรือบันทึกเหตุการณ์ การเขียนแบบจดหมายหรือแบบบันทึกเป็น รูปแบบที่เขียนได้ง่าย เนื้อหาใช้สิ่งที่ผู้เขียนมีประสบการณ์ในทำนองเล่าเรื่องที่ได้พบได้เห็นมา เนื้อหา ไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับ แต่เป็นไปตามเรื่องของผู้เขียนมีประสบการณ์มา

6.8 สาระบันเทิง แนวการเขียนแบบนี้ คือ การผสมผสานระหว่างการเขียนแบบ สารคดีและบันเทิงคดีเข้าไว้ด้วยกัน โดยให้มีลักษณะการเขียนแบบบันเทิงคดีมีการสมมุติตัวละคร มี ฉาก และการใช้กลวิธีการเขียนแบบเรื่องสั้น เพื่อให้เรื่องสนุกสนาน ชวนอ่าน โดยยังมีเนื้อหาที่เป็น ความรู้ สาระ ความคิด แก่ผู้อ่านอย่างเต็มที่

7. การสร้างรูปเล่ม เมื่อสามารถเลือกกระดาษสำหรับพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กได้แล้ว สิ่งที่ควรคำนึงในอันดับต่อไป คือ รูปเล่มของหนังสือซึ่งเป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งของหนังสือ รูปเล่ม ของหนังสือมี 2 แบบ คือ

7.1 รูปเล่มแนวตั้ง (Upright) หมายถึง รูปเล่มที่มีส่วนสูงมากกว่าส่วนกว้าง เมื่อ จับหยิบหนังสือจะพบว่าสันของหนังสือมีความยาวน้อยกว่าส่วนกว้าง รูปเล่มแนวตั้ง เป็นที่นิยมในการ พิมพ์โดยทั่วไป

7.2 รูปเล่มในแนวนอน (Oblong) หมายถึง รูปเล่มที่มีส่วนสูงน้อยกว่าส่วนกว้าง เมื่อจับหยิบหนังสือจะพบว่าสันของหนังสือจะมีความยาวน้อยกว่าส่วนกว้าง รูปเล่มแนวนอนนิยมใช้ สำหรับอัลบั้ม

จากที่นักวิชาการได้กล่าวถึงการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน สามารถสรุปได้ดังนี้ การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน ควรเริ่มจากการศึกษาหลักสูตร ศึกษาจิตวิทยาเกี่ยวกับเด็ก ศึกษา รูปแบบการจัดทำรูปเล่ม เช่น เนื้อหาควรเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้อ่าน ภาพประกอบ ภาษาที่ใช้ และ ลักษณะรูปเล่ม เป็นต้น

5.1.6 ขั้นตอนการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน

จินตนา ไบกาชุยี (2542, น.48-53) ได้แนะนำขั้นตอนในการเขียนหนังสือ ส่งเสริม การอ่านไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1

1. ตั้งเป้าหมายในการเขียนให้ชัดเจนว่าจะเขียนในรูปแบบใด นิทาน นิยาย สารคดี เรื่องสั้น หรือวรรณกรรมเยาวชน ฯลฯ โดยจะเน้นความบันเทิงหรือสาระความรู้ พร้อมคติสอนใจอะไรแก่นักเรียน
2. แนวคิดของ เรื่อง ต้องกำหนดชัดเจนและควรมีเพียงแนวคิดเดียว ไม่ควรมีหลายแนวคิดเพราะจะทำให้เรื่องที่เขียนขาดเอกภาพ
3. เขียนโครงเรื่องไว้คร่าว ๆ ว่าจะเปิดเรื่องอย่างไร ตอนกลางของเรื่องจะเขียนอย่างไร ตอนปิดเรื่องจะปิดอย่างไร ต้องกำหนดจุดสุดยอดของเรื่อง การคลี่คลายปัญหาเพื่อนำไปสู่การจบเรื่องให้ดี
4. เขียนโครงเรื่องย่อ ๆ ลงกระดาษ ทบทวนดูว่าลงตัวหรือไม่
5. กำหนดวิธีการเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง และการจบเรื่องอย่างละเอียด ทบทวนดูจนกว่าจะพอใจ
6. สร้างตัวละครให้ชัดเจนว่ามีบุคลิกภาพอย่างไร อายุเท่าไร รูปร่าง นิสัย ใจคอเป็น อย่างไร เป็นต้น
7. กำหนดฉากในเรื่องให้ชัดเจนว่า จะใช้สถานที่ใด เรื่องราวเกิดขึ้นสมัยใด
8. ทบทวนโครงเรื่องให้ถูกใจแล้วลองนำไปเล่าให้เด็กฟัง เพื่อทดสอบดูว่าเด็กสนุกกับการฟังหรือไม่
9. ทบทวนดูว่าแนวคิดของเรื่อง พรรณณะ หรือคุณธรรม กำหนดไว้ครบถ้วนชัดเจนหรือไม่แทรกไว้อย่างแนบเนียนหรือไม่แล้วปรับปรุงให้สมบูรณ์
10. สำนวนโครงเรื่องว่า ดีหรือไม่ ตัวละครเอก ดำเนินเรื่องราบรื่นหรือไม่ เนื้อเรื่องมีเอกภาพ มีเหตุผลหรือไม่
11. กำหนดความยาวของเรื่องว่า จะใช้จำนวนกี่หน้า

ขั้นที่ 2

1. ลงมือเขียนตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้โดยละเอียด แล้วตั้งชื่อเรื่อง
2. ทบทวนดูว่า ชื่อเรื่องเหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่ น่าสนใจหรือไม่การดำเนินเรื่องสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน หรือไม่แนวคิดของเรื่องชัดเจนหรือไม่จูงใจคนอ่านได้หรือไม่ ปัญหาของตัวละครได้รับการแก้ไขอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่ สนุกเร้าใจหรือไม่ สำนวนภาษาที่ตัวละครใช้เหมาะกับวัยและสถานะของตัวละครหรือไม่ บทสนทนา เหตุการณ์มากเกินไปจนจำเป็นหรือไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องหรือเปล่า ต้องทบทวนให้ดีและปรับปรุงแก้ไข

3. เมื่อเขียนเสร็จให้เก็บไว้ระยะหนึ่งแล้วนำมาอ่านดูใหม่เพื่อหาข้อบกพร่องแก้ไขจนพอใจแล้วนำไปให้เด็ก ๆ อ่านดูว่า เด็กเข้าใจหรือไม่ ชอบหรือไม่ เข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อหรือไม่ปรับปรุงจนพอใจอีกครั้ง

ขั้นที่ 3

1. ทบทวนเรื่องที่เขียนอีกครั้งหนึ่งเพื่อดูสำนวนภาษาและความเป็นเอกภาพของเรื่อง
2. ลงมือเขียนหรือพิมพ์ต้นฉบับ
3. ถ้าต้นฉบับเป็นหนังสือการ์ตูน ต้องจัดทำเป็นบทสคริปต์ละคร มีคำพูดโต้ตอบและคำบรรยายเรื่องจัดภาพคร่าว ๆ ให้เหมาะสมกับคำบรรยายและบทสนทนา
4. ถ้าต้นฉบับเป็นหนังสือภาพของเด็กก่อนวัยเรียนหรือหนังสือสำหรับเด็กระดับประถมศึกษา ซึ่งมีภาพประกอบทุกหน้าควรจัดทำ ต้นฉบับจำลอง กำหนดเนื้อเรื่อง เลขหน้า และภาพอย่างหยาบ ๆ ลงในหน้ากระดาษให้ได้สัดส่วน หรือหากวาดภาพไม่ได้ให้เขียนเนื้อเรื่องแล้วเว้นที่สำหรับวาดภาพไว้ สำหรับผู้วาดภาพประกอบ
5. อ่านทบทวนต้นฉบับ เป็นครั้งสุดท้ายเพื่อดูความถูกต้องเรียบร้อย โดยเฉพาะตัวสะกด

6. จัดส่งต้นฉบับให้แก่บรรณาธิการเพื่อจัดทำภาพประกอบ

สามารถสรุปได้ว่า การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน มีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ได้แก่ การวางโครงเรื่อง การเขียนเรื่อง และการจัดทำรูปเล่ม ให้เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้อ่าน

5.1.7 การประเมินหนังสือส่งเสริมการอ่าน

สมหมาย เชื้อพงศ์ (2548, น.34-35) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การประเมินของหนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทสาระบันเทิงในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะของหนังสือ ประกอบด้วยลักษณะรูปเล่มและลักษณะภาพประกอบ
 - 1.1 ลักษณะรูปเล่ม ได้แก่ การทำรูปเล่ม สีและการออกแบบปก คุณภาพกระดาษขนาด และสีของตัวอักษรจำนวนหน้าและศิลปะการจัดหน้า
 - 1.2 ลักษณะภาพประกอบ ได้แก่ ลักษณะความชัดเจนของภาพเป็นสีหรือขาวดำลักษณะความสมจริงเป็นภาพเขียนหรือภาพถ่าย ขนาดและสีสันของภาพ จำนวนภาพความเหมาะสมในการเรียนการสอน และคำอธิบายประกอบภาพ
2. ด้านคุณภาพของหนังสือประกอบด้วยเนื้อหาวิชาการใช้ภาษาและแนวคิด
 - 2.1 เนื้อหาวิชา ได้แก่ เนื้อเรื่องที่สอดคล้องกับหลักสูตร วิธีการเสนอเรื่องลำดับความยากง่าย เอกภาพความกลมกลืน การเน้นสาระสำคัญ ความถูกต้องเหมาะสมกับเหตุการณ์

ความเป็นจริง เหมาะสมกับระดับและวัยของผู้อ่าน การคลี่คลายปมปัญหาต่าง ๆ เป็นการเสนอแนะแก่ผู้อ่าน

2.2 การใช้ภาษา ได้แก่ การใช้ถ้อยคำภาษาที่ถูกต้องตามแบบแผนทางหลักภาษาความชัดเจนของถ้อยคำ ใช้คำศัพท์เหมาะสม การเว้นวรรคตอนถูกต้อง เหมาะสมกับวัยและเนื้อเรื่อง

2.3 แนวคิด ได้แก่ แก่นแท้ของเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นเรื่องอะไร เกี่ยวกับใคร ในสภาพอย่างไร มีลักษณะตรงไปตรงมาไม่ซับซ้อน มุ่งมโนทัศน์เพียงมโนทัศน์เดียวและต้องมีจุดประสงค์เป็นไปในแนวสร้างสรรค์

ปราณี เชียงทอง (2546, น.80) ได้กล่าวถึง การประเมินหนังสือส่งเสริมการอ่านว่า ควรพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1. เนื้อเรื่อง ต้องถูกต้องตรงความเป็นจริง ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ต้องถูกต้องวันสำคัญ สูตรสมการต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในเรื่องต้องถูกต้อง เชื่อถือได้

2. วิธีเขียน ควรใช้ถ้อยคำสำนวน และศัพท์ที่เหมาะสมกับความรู้และความสามารถของเด็ก ให้อ่านเข้าใจได้ง่าย สำนวนภาษาเหมาะแก่เด็ก อธิบายเรื่องทุกอย่างชัดเจนเป็นไปตามลำดับความยากง่าย ไม่วกวน การเขียนควรคำนึงถึงการให้เด็กอ่านเข้าใจง่ายและน่าอ่านเป็นสำคัญ

3. รูปเล่มภายนอก เป็นที่ดูใจ มีภาพประกอบ ถ้าเป็นภาพวาดต้องให้ถูกต้องตรงความเป็นจริงแผนที่แผนภูมิจำเป็นสำหรับหนังสือบางประเภท

4. ประโยชน์ที่เด็กควรจะได้รับ ควรตั้งคำถามในการประเมินคุณค่า ดังต่อไปนี้

4.1 เนื้อเรื่องส่วนใดตรงกับหลักสูตรที่เด็กต้องเรียนในโรงเรียนหรือไม่พอที่จะใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้ลึกซึ้งหรือเพื่อสนองความอยากรู้และความสนใจทั่ว ๆ ไป

4.2 เนื้อเรื่องในเล่มช่วยยั่วยุให้เด็กอยากอ่าน และอยากแสวงหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกหรือไม่มีบรรณานุกรมท้ายบท หรือท้ายเล่มเพื่อเป็นการเสนอแนวทางการอ่านและค้นคว้าเพิ่มเติมแก่เด็กหรือไม่ในการประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม พอลจะสรุปการพิจารณาหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้เป็น 3 ประการคือ

4.2.1 ด้านเนื้อหา ควรมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย และตรงกับความสนใจของเด็กให้ข้อเท็จจริงถูกต้อง เนื้อเรื่องส่งเสริมความรู้และจินตนาการ

4.2.2 ด้านการเขียน ใช้ภาษาที่ง่ายชัดเจน เหมาะสมกับวัยและความเข้าใจของเด็กเขียนได้ถูกต้องตรงกับรสนิยมของเด็กการเสนอเรื่องน่าสนใจเร้าใจผู้อ่านให้พึงพอใจตั้งแต่ต้นจนจบ

4.2.3 ด้านลักษณะรูปเล่ม ควรมีภาพประกอบ ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจของหนังสืออ่านสำหรับเด็ก ซึ่งจะช่วยให้ความสนใจของเด็กได้ดี พิมพ์ชัดเจน ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัย รูปเล่มสวยงาม ชวนให้น่าหยิบอ่าน การเย็บเล่มคงทนและแข็งแรง

จากการศึกษาการประเมินหนังสือส่งเสริมการอ่าน สามารถสรุปได้ดังนี้การประเมินหนังสือส่งเสริมการอ่านสามารถแบ่งได้ 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา และด้านรูปเล่ม ต้องให้เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

5.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้

ในที่นี้ขอกล่าวถึงความหมายของแหล่งเรียนรู้ ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.2.1 ความหมายของแหล่งเรียนรู้

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ว่า แหล่งเรียนรู้ (Learning Resources) หมายถึง บุคคล สถานที่ ธรรมชาติ และเทคโนโลยีที่ให้ความรู้ อำนวยความสะดวกส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ เช่น ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ประชาชนชาวบ้าน ห้องสมุด เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศาสนาสถาน องค์กรในชุมชน สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

อาชญญา รัตนอุบล และคณะ (2550, น.4) อธิบายว่า แหล่งเรียนรู้หรือแหล่งการเรียนรู้ว่า หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในสังครอบตัว เป็นทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ครอบคลุมทั้งสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งที่ทำให้ประชาชนในสังคมเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

นฤมล ต้นธสุเรศรัษฐ์ (2533, น.6) อธิบายว่า แหล่งเรียนรู้หรือแหล่งวิทยากร หมายถึง สิ่งใดสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือตัวมนุษย์เองเป็นบ่อเกิดหรือศูนย์รวม และเป็นประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น

จากการศึกษาความหมายของแหล่งเรียนรู้ สามารถสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง บุคคล สถานที่ ธรรมชาติ และเทคโนโลยีที่ให้ความรู้ อำนวยความสะดวกส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ อาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองหรือมนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ หรือการดำรงชีวิตของคนในชุมชนในท้องถิ่น

5.2.2 ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

สุมน อมรวิวัฒน์ (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเสริมสร้างจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. เป็นแหล่งศึกษาตามอัธยาศัย
3. เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. เป็นแหล่งสร้างความรู้ ความดี วิชาการ และประสบการณ์

5. เป็นแหล่งปลูกฝังค่านิยมรักการอ่านและแหล่งศึกษาค้นคว้าแสวงหา
ความรู้ด้วยตนเอง
6. เป็นแหล่งสร้างความคิดเกิดอาชีพใหม่สู่ความเป็นสากล
7. เป็นแหล่งเสริมประสบการณ์ตรง
8. เป็นแหล่งส่งเสริมมิตรภาพความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนหรือผู้เป็น
ภูมิปัญญาท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2553) ได้กล่าวถึงความสำคัญ
ของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์
จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน การเขียน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมี
การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึง
ความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการฝึกทักษะ ฝึกกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์
และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถจดจำ
องค์ความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ตลอดไป ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องให้
ความสำคัญในการจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและมีการใช้ประโยชน์จากแหล่งการ
เรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด แหล่งการเรียนรู้สามารถใช้เป็น
แหล่งข้อมูล ข่าวสาร เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตาม
อัธยาศัย รวมทั้งผู้สอนก็สามารถสร้างสถานการณ์จากสถานที่นั้น ๆ เพื่อฝึกฝนผู้เรียนให้เกิด
กระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ในทุกสาระการเรียนรู้

จากการศึกษาความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ สามารถสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้มี
ความสำคัญในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้ฝึกปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียน
ได้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัด
และความสนใจของผู้เรียน โดยสามารถใช้แหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งข้อมูล ข่าวสาร เพื่อส่งเสริมสนับสนุน
ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย

5.2.3 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

นฤมล ตันธสุเรศราช (2533, น.15-18) ได้จำแนกแหล่งเรียนรู้เป็น 4 ประเภท
ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล เป็นบ่อเกิดหรือศูนย์รวมของวิชาความรู้ที่เป็น
บุคคลในชุมชน เป็นผู้คิดค้น จัดทำ ถ่ายทอด และสร้างสรรค์วิทยาการต่าง ๆ มาตั้งแต่ในอดีตจนถึง
ปัจจุบัน และต่อเนื่องไปถึงอนาคต ทรัพยากรประเภทบุคคลยังแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท

1.1 ประเภทบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งเป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
พัฒนากร ครู แพทย์ประจำตำบล เป็นต้น

- 1.2 ประเภทบุคคลที่เป็นตามสถานะและบทบาทในสังคม เช่น ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส เป็นต้น
 - 1.3 ประเภทบุคคลที่เป็นโดยการทำงานอาชีพ เช่น แพทย์ พยาบาล ทหาร ตำรวจ เกษตรกร เป็นต้น
 - 1.4 ประเภทบุคคลที่เป็นความสามารถเฉพาะตัว เช่น ศิลปิน งานฝีมือ ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติที่เรียนรู้มามาก เป็นต้น
 - 1.5 ประเภทบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ผู้รู้หรือผู้อาวุโสซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน หมอพื้นบ้าน ศิลปินพื้นบ้านทั้งด้านหัตถกรรม จิตรกรรม ดนตรี การละเล่น ฯลฯ
2. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ในด้านการศึกษาหาความรู้ทั้งในส่วนของช่วยให้รู้ถึงประวัติความเป็นมาของมาและสภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัวเพื่อความเข้าใจสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างดีที่สุด แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ
- 2.1 ประเภทที่มนุษย์พยายามให้คงความเป็นธรรมชาติมากที่สุด เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติภูพาน อุทยานชาติตะรุเตา อุทยานแห่งชาติภูหลวง เป็นต้น
 - 2.2 ประเภทที่มนุษย์เข้าไปเสริมเติมแต่งแต่ก็ยังพยายามให้คงความเป็นธรรมชาติมากที่สุด เช่น วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น
 - 2.3 ประเภทที่มนุษย์เข้าไปตัดแปลง ปรับปรุงเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษาหรือเพื่อความเพลิดเพลิน เช่น สวนพฤกษศาสตร์ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น
3. แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ เป็นตัวกลางที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ หรือสิ่งที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่บุคคลสามารถไปศึกษาค้นคว้า หรือรับถ่ายทอดความรู้ทางการเห็น การฟัง หรือทั้ง การฟัง และการเห็น มี 2 ประเภท คือ
- 3.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อเก่าแก่ที่สุดสามารถให้ความรู้แก่มวลชนได้กว้างขวางสามารถกระจายข่าวสารได้รวดเร็ว เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นจำนวนมาก อ่านได้ทันทีที่ต้องการ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หนังสือเล่ม โปสเตอร์ ป้ายประกาศ แผ่นพับ จุลสาร เป็นต้น
 - 3.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นสื่อที่อาศัยเทคนิคด้านอิเล็กทรอนิกส์สร้างสารในรูปของเสียงและภาพ ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว สารเหล่านี้บุคคลสามารถรับรู้ทั้งการได้ยิน และการมองเห็น มี 2 พวก คือ สื่อที่ให้เสียง เช่น วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น และที่ให้ทั้งภาพและเสียง เช่น วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วีดิทัศน์ เป็นต้น

4. แหล่งเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่ เป็นวัตถุอาคารสถานที่ที่ประชาชนในชุมชนได้ศึกษา ค้นคว้า และแสวงหาความรู้ ประเภทที่ชุมชนคุ้นเคยและมีโอกาสได้ใช้ประโยชน์อย่างจริงจัง นอกเหนือจากสถาบันการศึกษาแล้ว อาจเป็นศาสนสถาน โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถานประกอบการธุรกิจ หอสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน พิพิธภัณฑ์ และอุทยานการศึกษา

สมน อมรวิวัฒน์ (2544, น.25) จำแนกประเภทแหล่งเรียนรู้ไว้ 4 ประเภท คือ

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไป ที่อยู่ในท้องถิ่นซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ชวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ ภูมิปัญญา ศิลปิน นักกีฬา เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์โบราณสถาน สถาปัตยกรรมศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ สถานที่ราชการ หอสมุด ตลาด ร้านค้า ห้างร้าน บริษัท ธนาคาร โรงมหรสพ โรงงานอุตสาหกรรม ถนน สะพาน เขื่อน ฝายทดน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน เป็นต้น

3. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วยหนอง คลอง บึง น้ำตก หุบเขา สัตว์ป่า สัตว์น้ำ เป็นต้น

4. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น

จากการศึกษาประเภทของแหล่งข้อมูล สามารถสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้สามารถแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ แบ่งตามลักษณะของแหล่งเรียนรู้และแบ่งตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้ ซึ่งแต่ละประเภทสามารถแบ่งย่อยไปตามลักษณะเด่นของแหล่งเรียนรู้

ในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพฯ เล่มนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกสร้างหนังสือโดยใช้รูปแบบการจำแนกแหล่งเรียนรู้ของ สมน อมรวิวัฒน์ มาเป็นแนวทางในการจำแนกแหล่งเรียนรู้ในเขตบางขุนเทียนเพื่อสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

5.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเขตบางขุนเทียน

ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับสำนักงานเขตบางขุนเทียนจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสำนักงานเขตบางขุนเทียนในด้านต่างๆ ดังนี้

5.3.1 ขนาด ที่ตั้ง อาณาเขตและลักษณะภูมิประเทศ

(สำนักงานเขตบางขุนเทียน, 2565) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเขตบางขุนเทียนดังนี้ เขตบางขุนเทียนอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่กว้างขวางมีขนาดถึง 123 ตารางกิโลเมตร โดยแบ่งพื้นที่การปกครองเป็น 2 แขวง ได้แก่ แขวงแสมดำและแขวงท่าข้าม มีอาณาเขตติดกับจังหวัดและเขตในกรุงเทพมหานคร ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตบางบอนและเขตจอมทอง มีทางรถไฟสายวงเวียนใหญ่-มหาชัย คลองวัดสิงห์ คลองสนามชัย คลองวัดกก คลองบัว (คลองตาเปล่ง) และคลองตาสุกเป็นเส้นแบ่งเขต

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตทุ่งครุและอำเภอพระสมุทรเจดีย์(จังหวัดสมุทรปราการ) มีคลองบางมด คลองรางแม่่น้ำ คลองรางด้วน (คลองสวน) คลองรางกะนก คลองนา คลองหัวกระบือ และคลองขุนราชพินิจใจ (คลองกง) เป็นเส้นแบ่งเขต

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรปราการ และทะเลอ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลพันท้ายนรสิงห์และตำบลบางน้ำจืด อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีแนวแบ่งเขตการปกครองระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดสมุทรสาคร คลองบางเสาธง แนวแบ่งเขตการปกครองระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดสมุทรสาคร คลองสอง คลองแยกพะเนียง คลองตาแม่นัน คลองแสมดำใต้ และคลองแสมดำเหนือเป็นเส้นแบ่งเขต

สภาพพื้นที่เป็นพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มมีเนื้อที่ทั้งหมด 123.26 ตร.กม. แบ่งเป็น 2 แขวง คือแขวงแสมดำและแขวงท่าข้าม เป็นเขตเดียวของกรุงเทพมหานครที่มีพื้นที่ติดกับทะเลด้านฝั่งอ่าวไทยซึ่งมีแนวชายฝั่งประมาณ 5 กิโลเมตร อยู่ในแขวงท่าข้าม สภาพปัจจุบันของพื้นที่เขตบางขุนเทียน มีสภาพเป็นพื้นที่ดินชายทะเลที่เป็นดินเลนไม่สามารถปลูกพืชต่าง ๆ ได้ สาเหตุมาจากน้ำเค็ม นอกจากนี้พืชชายเลนที่ขึ้นเอง เช่น โกงกาง และ ลำพูแสม เป็นต้น พื้นที่ป่าชายเลนในบริเวณนี้ มีประมาณ 3,181 ไร่

5.3.2 การนับถือศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม

(สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 3, 2562) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเขตบางขุนเทียน ด้านการนับถือศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม ดังนี้

ประชากรเขตบางขุนเทียน ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2566 รวมทั้งสิ้น 184,881 คน แยกเป็นชาย 86,906 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 หญิง 97,975 คน คิดเป็นร้อยละ 52.99 โดยประชากรอาศัยอยู่ในแขวงแสมดำ จำนวน 122,862 คน และอยู่ในแขวงท่าข้าม จำนวน 62,019 คน ประชากรส่วนใหญ่่นับถือศาสนาพุทธ ในวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาจะไปร่วมทำบุญตามวัดต่าง ๆ นอกจากนี้ เขตบางขุนเทียนยังมีคนไทยเชื้อสายมอญอาศัยอยู่ในชุมชนบางกระดีเป็นจำนวนมาก ทำให้ชุมชนบางกระดียังคงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อของชาวไทยเชื้อ

สายมอญ และยังคงยึดมั่นในพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่น โดยมีวัดบางกระดี่เป็นศูนย์รวมของชาว มอญบางกระดี่ มีประเพณีที่สำคัญ เช่น ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีตักบาตรดอกไม้ ตักบาตรเทโว และเทศกาลกวนกระยาสารทในช่วงวันออกพรรษา ทั้งนี้ยังมีประเพณีวันสงกรานต์ ที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของความเป็นมอญเอาไว้ได้อย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้จะมีการทำบุญเลี้ยงพระและ สรงน้ำพระแล้ว ยังมีหรรษาและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่นสะบ้ามอญ การขับร้องและเล่นดนตรี มอญ การทำอาหารคาวหวาน เช่น ข้าวแช่ การกวนกาละแม การทำขนมฝอยทอง ทองหยอด เม็ด ขนุน และขนมลอดช่อง

5.3.3 แหล่งเรียนรู้ในเขตบางขุนเทียน

เขตบางขุนเทียนเป็นเขตที่มีความน่าสนใจ เป็นเขตที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมอยู่จำนวนมาก หากจำแนกแหล่งเรียนรู้ของเขตบางขุนเทียนตาม สุมณ อมรวิวัฒน์ (2544, น.25) ที่จำแนกแหล่งเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท จะพบว่า

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ในเขตบางขุนเทียนมีบุคคลที่น่าสนใจและมีความสำคัญหลายท่าน เช่น หลวงพ่อโอภาสี (พระมหาชวน) หลวงพ่ออุปัชฌาย์ไปล์ (ฉันทสโร) ครูบุญยงค์ เกตุคง และครูบุญยั้ง เกตุคง เป็นต้น
2. แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เขตบางขุนเทียนเป็นเขตที่มีพื้นที่ติดป่าชายเลนแหล่งสุดท้ายของกรุงเทพมหานคร ทำให้ป่าชายเลนบางขุนเทียนได้รับความนิยมในการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ในเรื่องป่าชายเลน โดยป่าชายเลนบางขุนเทียนมีกิจกรรมให้เรียนรู้ อย่างมากมาย เช่น การปลูกต้นโกงกาง ชี้อัจฉริยะชมป่าชายเลน เป็นต้น
3. แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น นอกจากแหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติแล้ว เขตบางขุนเทียนยังมีสถานที่ต่าง ๆ ที่เกิดจากการสร้างขึ้นโดยฝีมือมนุษย์ เช่น วัดบางกระดี่ ชุมชนแสนตอ สะพานรักษ์ทะเลบางขุนเทียน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน และพิพิธภัณฑ์มอญบางกระดี่และวัฒนธรรมมอญบางกระดี่ เป็นต้น
4. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณีและความเชื่อในที่นี้ รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย แหล่งเรียนรู้ประเภทประเพณีของเขตบางขุนเทียนมีจำนวนมาก เช่น ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีตักบาตรดอกไม้ ตักบาตรเทโว ประเพณีสงกรานต์มอญ ประเพณี แต่งงาน เทศกาลกวนกระยาสารทในช่วงวันออกพรรษา การเล่นสะบ้ามอญ การขับร้องและเล่นดนตรี มอญ การทำอาหารคาวหวาน เช่น ข้าวแช่ การกวนกาละแม การทำขนมฝอยทอง ทองหยอด เม็ดขนุน และขนมลอดช่อง เป็นต้น (สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 3, 2562)

จากแหล่งเรียนรู้ในเขตบางขุนเทียนประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า เขตบางขุนเทียนเป็นเขตที่มีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญจำนวนมาก มีความหลากหลายและเป็นที่น่าสนใจ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้คัดเลือกแหล่งเรียนรู้ในประเภทต่าง ๆ ดังนี้ 1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ หลวงพ่อโอภาสี (พระมหาชวน) หลวงพ่ออุปัชฌาย์ไปล์ (ฉันทสโร) ครูบุญยงค์ เกตุคง และครูบุญยัง เกตุคง 2. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าชายเลนบางขุนเทียน 3. แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งทีมนุชย์สร้างขึ้น ได้แก่ วัดบางกระดี ชุมชนแสนตอ สะพานรักษ์ทะเล บางขุนเทียน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน และพิพิธภัณฑ์มอญบางกระดีและวัฒนธรรมมอญบางกระดี 4. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณีและความเชื่อ ได้แก่ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีแต่งงาน ประเพณีบวชนาค ประเพณีสงกรานต์ และประเพณีการรำผี

5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือส่งเสริมการอ่าน

ผู้ศึกษาได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

วรารัตน์ ศรีสุวรรณ (2559) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องระยอง: แหล่งเรียนรู้ของภาคตะวันออกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมาบตาพุดพันพิทยาคาร จังหวัดระยองมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องระยอง : แหล่งเรียนรู้ของภาคตะวันออก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมาบตาพุดพันพิทยาคาร จังหวัดระยอง และ (2) ตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องระยอง: แหล่งเรียนรู้ของภาคตะวันออก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมาบตาพุดพันพิทยาคาร จำนวน 10 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องระยอง 2) แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องระยอง: แหล่งเรียนรู้ของภาคตะวันออกที่สร้างขึ้นประกอบด้วยเนื้อหา 4 บท ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ประเภทธรรมชาติสร้าง แหล่งเรียนรู้ประเภทยานุชย์สร้าง และแหล่งเรียนรู้ประเภทประเพณี โดยแต่ละบทจะมีภาพประกอบและกิจกรรมท้ายบทและ (2) การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ในภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความเหมาะสม โดยมีดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิเชษฐ์ เทศเล็ก (2558) ได้พัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดท่องเที่ยวเมืองสามพราน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถใน

การอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านชุดท่องเที่ยวเมืองสามพราน และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านชุดท่องเที่ยวเมืองสามพราน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนาครประสิทธิ์ อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2558 จำนวน 40 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดท่องเที่ยวเมืองสามพรานแผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านชุดท่องเที่ยวเมืองสามพราน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent) ผลการวิจัย พบว่า 1. หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดท่องเที่ยวเมืองสามพราน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.63/82.67 2. ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านชุดท่องเที่ยวเมืองสามพรานในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ยุพาพรรณ มากมูล (2566) ได้พัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรีเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านบ่อแถม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 26 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) หนังสือส่งเสริมการอ่านโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี 2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านจับใจความด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี 3) แบบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่าน โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.67/83.97 2) ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 3) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

สรุปได้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านจะช่วยพัฒนาการอ่าน ได้แก่ การอ่านจับใจความ และนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และช่วยให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน โดยเฉพาะเรื่องที่นักเรียนให้ความสนใจ หรือเรื่องในท้องถิ่น

6. แนวทางการสร้างหนังสือ

การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสงดำ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาคนควาได้ดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

6.1 กำหนดลักษณะหนังสือผู้ศึกษาได้กำหนดหนังสือที่สร้างขึ้น คือ หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

6.1.1 กลุ่มผู้อ่านหนังสือ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสงดำ กรุงเทพมหานคร

6.1.2 แหล่งที่มาของหัวข้อเรื่องที่น่ามาเป็นแนวทางในการเขียน ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ของเขตบางขุนเทียน มีลักษณะเป็นหนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อให้ความรู้ในด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ของเขตบางขุนเทียน เป็นการสร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านในลำดับต่อไป

6.1.3 กำหนดชื่อเรื่องให้เหมาะสมกับหัวข้อเรื่อง โดยให้ชื่อว่า บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสงดำ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

6.1.4 โครงสร้างเนื้อหาประกอบด้วย เนื้อเรื่องและกิจกรรมท้ายบท ซึ่งเป็นคำถามเพื่อประเมินการอ่านและส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิด

6.2 การสร้างและพัฒนาหนังสือ

การสร้างและพัฒนาหนังสือมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างโครงร่างเนื้อหาและปรับปรุงโครงร่างเนื้อหาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นการสร้างหนังสือปรับปรุงคุณภาพของหนังสือ

ตามความเห็นชอบของผู้เชี่ยวชาญ ชั้นตรวจสอบคุณภาพในด้านรูปลักษณ์โดยนำมาให้นักเรียนอ่าน เก็บข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละคน ชั้นตอนดังต่อไปนี้

6.2.1 การสร้างหนังสือ

1) ศึกษาหลักสูตร ในการศึกษาหลักสูตรได้พิจารณาสาระและมาตรฐานของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือ ดังนี้

มาตรฐานการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

มาตรฐาน ท 1.1 : ใ้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

2) ศึกษาขอเท็จจริงด้านเนื้อหา เรื่องเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ของ เขตบางขุนเทียน จากเอกสาร เรียบเรียง จัดลำดับ โครงสร้างของเนื้อหา โดยกำหนดจุดมุ่งหมายในการ นำเสนอเนื้อหาของหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

3) ศึกษาเอกสาร งานวิจัย ตำรา แนวทางในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือใหม่คุณภาพ

4) กำหนดโครงสร้างของหนังสือ โครงสร้างของหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่ง เรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร โดยนำผลการศึกษารายละเอียดของหลักสูตรและข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ เขตบางขุนเทียน มาเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหนังสือ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของหนังสือ

1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เขตบางขุนเทียนในประเภท ต่างๆ

2) เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

4) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน มีความเพลิดเพลินจากการอ่าน และพัฒนาทักษะด้านการอ่าน

จากวัตถุประสงค์ของหนังสือ นำมาเป็นแนวทางในการเขียนโครงร่างเนื้อหา สาระ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ พร้อมกับตั้งชื่อแต่ละตอนให้มีความน่าสนใจ โดยหัวข้อของแต่ละ ตอนมาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีปัญญาท้องถิ่นจำนวน 3 ท่าน และนำเนื้อหา มา จัดลำดับก่อนหลัง ดังนี้

บทที่ 1 แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล

- 1.1 หลวงพ่อโอภาสี (พระมหาชวน)
- 1.2 หลวงพ่ออุปัชฌาย์ไปล์ (ฉันทสโร)
- 1.3 ครูบุญยงค์ เกตุคง
- 1.4 ครูบุญยัง เกตุคง

บทที่ 2 แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น

- 2.1 ป่าชายเลนบางขุนเทียน
- 2.2 วัดบางกระดี
- 2.3 ชุมชนแสนตอ
- 2.4 สะพานรัษฎาทะเล บางขุนเทียน
- 2.5 พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน
- 2.6 พิพิธภัณฑ์มอญบางกระดีและวัฒนธรรมมอญ บางกระดี

บทที่ 3 แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณีและความเชื่อ

- 3.1 ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง
- 3.2 ประเพณีแต่งงาน
- 3.3 ประเพณีบวชนาค
- 3.4 ประเพณีสงกรานต์
- 3.5 ประเพณีการรำผี

5. การจัดทำภาพประกอบ ดำเนินการถ่ายภาพจากสถานที่จริงสวนบางภาพ นำมาจากหนังสือที่เกี่ยวข้อง

6. สร้างกิจกรรมท้ายบท เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของเนื้อหาในแต่ละเรื่อง และเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียน

7. สร้างแบบประเมินคุณภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยครอบคลุมทั้ง 5 ด้านคือ ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านภาพประกอบ ด้านภาษา ด้านเนื้อหาและด้านคุณค่า และประโยชน์ที่ได้รับ

6.2.2 การปรับปรุงคุณภาพหนังสือ

การปรับปรุงคุณภาพของหนังสือที่สร้างขึ้นมีกระบวนการ ดังต่อไปนี้

- 1) สร้างแบบสอบถาม เพื่อประเมินคุณภาพ
- 2) ให้อาจารย์ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านภาษาไทย จำนวน 3 คน พิจารณาคุณภาพของหนังสือพร้อมข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ
- 3) นำหนังสือมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ เพื่อจัดทำหนังสือที่สมบูรณ์

4) การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือกับนักเรียน โดยนำหนังสือที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญและแก้ไขปรับปรุงแล้วมาให้แก่นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินตามแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2.3 แนวทางการใช้หนังสือ

1) ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ในการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ผู้เรียน ต้องมีความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2) กิจกรรมการใช้หนังสือในการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ผู้เรียนต้องทำกิจกรรม คือ

(1) อ่านหนังสือส่งเสริมการอ่าน

(2) ทำกิจกรรมท้ายเรื่อง

(3) การประเมินผลเบื้องต้นตรวจสอบความรู้ของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยตรวจสอบจากการทำกิจกรรมที่ระบุไว้ท้ายเนื้อหา

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ผู้เรียนมีหนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำเพิ่มขึ้น

7.2 ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ ทำให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น

7.3 เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

7.4 เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับครูผู้สอนในชั้นอื่นต่อไป

บทที่ 2

หนังสือส่งเสริมการอ่าน

เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนวัดแสมดำ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ผ่านการประเมินคุณภาพหนังสือจากผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ได้จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ ขนาดรูปเล่ม 8 หน้ายก ความยาว 144 หน้า มีส่วนประกอบรูปเล่ม ดังนี้

1. คำนำ เป็นการเขียนอธิบายจุดประสงค์การนำเรื่องราวของท้องถิ่นมาเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านแต่ละเรื่อง เพื่อให้เด็กเรียนศึกษา และบอกแนวทางในการอ่าน
2. คำชี้แจง เป็นการกล่าวถึงเหตุผลในการสร้างหนังสือ และชี้แจงข้อปฏิบัติแนวทางในการอ่าน
3. เนื้อหา เป็นเรื่องราวของท้องถิ่นในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ซึ่งแต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทร้อยแก้ว ที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน
4. คำอธิบายศัพท์ เป็นการอธิบายความหมายของคำศัพท์ยากที่ปรากฏในเรื่อง เพื่อให้เด็กเรียนเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น
5. กิจกรรมคำถามท้ายบท เป็นการสร้างกิจกรรมเพื่อประเมินผลการอ่านหนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้น
6. ภาพประกอบ เป็นภาพตัวละครการ์ตูนเล่าเรื่องราวและภาพถ่ายจริงที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ช่วยส่งเสริมให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น และช่วยให้ผู้อ่านมีความเพลิดเพลิน เกิดจินตนาการในการอ่าน

หนังสือส่งเสริมการอ่าน

เรื่องบทขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนวัดอโศก

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

นางสาวฐิติชญาณี วงษ์สวัสดิ์

คำนำ

หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มีความรัก ห่วงแหนงทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ ประเพณีวัฒนธรรมและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และได้พัฒนาทักษะการอ่าน หนังสือเล่มนี้ได้เรียบเรียงสาระสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น 4 ประเภทคือ 1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล โดยกล่าวถึงบุคคลที่มีความสำคัญเป็นที่รู้จักของ เขตบางขุนเทียน 2. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าชายเลน 3. แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นไม่ว่าจะเป็น ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ และ 4. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณีและ ความเชื่อ ที่มีความสำคัญของเขตบางขุนเทียน เนื้อหาสาระทุกตอน ได้มาจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้แต่ละเรื่องในเขตบางขุนเทียน รวมถึงการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ในเขตบางขุนเทียน แล้วนำมาเรียบเรียง เพื่อให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้เขียนขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ร่วมในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะให้ประโยชน์และให้ความรู้แก่นักเรียนและผู้อ่านต่อไป

ฐิติชญาณ์ วงษ์สวัสดิ์

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	ข
คำชี้แจงในการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน.....	ค
บทที่ 1 แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล.....	1
1.1 หลวงพ่อโอสถี (พระมหาชวน).....	14
1.2 หลวงพ่ออุปัชฌาย์ไปล์ (ฉันทโร).....	21
1.3 ครูบุญยัง เกตุคง.....	31
1.4 ครูบุญยงค์ เกตุคง.....	36
บทที่ 2 แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น.....	49
2.1 ป่าชายเลนบางขุนเทียน.....	51
2.2 วัดบางกระดี่.....	64
2.3 ชุมชนแสนตอ.....	72
2.4 สะพานรักษ์ทะเล บางขุนเทียน.....	80
2.5 พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน.....	87
2.6 พิพิธภัณฑ์มอญบางกระดี่และวัฒนธรรมมอญ บางกระดี่.....	94
บทที่ 3 แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณีและความเชื่อ.....	106
3.1 ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง.....	107
3.2 ประเพณีแต่งงาน.....	114
3.3 ประเพณีบวชนาค.....	120
3.4 ประเพณีสงกรานต์.....	125
3.5 ประเพณีการรำผี.....	131

คำชี้แจงในการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน
เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร

หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภท
ร้อยแก้ว เนื้อหาแสดงถึงความรู้ของแหล่งเรียนรู้ประเภทต่างๆ ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เมื่ออ่าน
หนังสือส่งเสริมการอ่านเล่มนี้ นักเรียนจะได้ทั้งความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่เป็นบุคคลสำคัญ
ของเขตบางขุนเทียน แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลน แหล่งเรียนรู้ศาสนสถานที่สำคัญ และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ และ
ประเพณีความเชื่อที่สำคัญของเขตบางขุนเทียน รวมทั้งความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เกิดความภาคภูมิใจ และ
เห็นคุณค่าในท้องถิ่นของตน นักเรียนควรฝึกอ่านตามลำดับเนื้อหา แล้วทำกิจกรรมคำถามท้ายบท เพื่อเป็นการ
ทบทวนความเข้าใจ

บทที่ 1
แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล

หลวงปู่โสภาสี

หลวงพ่อโป๊ส วัดกำแพง

ครูบุญยงค์ เกตุคง

ครูบุญยั้ง เกตุคง

บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพฯ

2

แนะนำตัวละคร

ลักษณะนิสัย

จิตใจดี มีเมตตา ตั้งใจในการทำงาน จัดกิจกรรม
การเรียนการสอนที่หลากหลายและเน้นให้ผู้เรียนมี
ส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ

ลักษณะนิสัย

ร่าเริง สนุกสนาน ช่างสังเกต
ใฝ่เรียนรู้และชอบศึกษาค้นคว้า
หาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ และ
มีจิตสาธารณะ

ครูมาลี

ลักษณะนิสัย

มีจิตสาธารณะ ใฝ่เรียนรู้ ชอบซักถาม
ในเรื่องที่สงสัยและชอบศึกษาค้นคว้า
หาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

นัท

ต้นกล้า

บทนำ

ประวัติความเป็นมาของชื่อบางขุนเทียน (History Bang Khun Thian)

ผมชื่อต้นกล้าเป็นเด็กชายอายุ 12 ปี ศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราชผอมอาศัยอยู่กับคุณพ่อคุณแม่ในชุมชนแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ก่อนหน้านั้นผมอาศัยอยู่กับคุณตาและคุณยายที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และได้ย้ายมาอยู่กับคุณพ่อและคุณแม่ เนื่องจากคุณพ่อและคุณแม่ประสงค์จะให้ผมเข้าโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และมุ่งหวังให้ผมมีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ที่ดีจะได้สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ผมจึงต้องมาอาศัยอยู่กับคุณพ่อและคุณแม่ตามความประสงค์ของท่านทั้งสอง

เด็กต่างจังหวัดอย่างผมเมื่อเข้ากรุงเทพฯ ครั้งแรกก็ตื่นตาตื่นใจได้พบเจอสิ่งใหม่ๆ ที่ต่างจังหวัดหาชมไม่ได้ อาทิ สวนสนุก ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ รถไฟฟ้า เป็นต้น

ในช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ พ่อกับแม่มักพาผมไปเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร มันช่วยทำให้ผมคลายความคิดถึงบ้านที่ต่างจังหวัดและคิดถึงคุณตาและคุณยายได้บ้าง แต่ผมก็ยังไม่ชินกับการใช้ชีวิตอยู่ในเมืองหลวงมากนักเพราะจะต้องเร่งรีบไปเสียทุกอย่าง อีกทั้งการจราจรก็ติดขัด ยิ่งทำให้ดูยิ่งวุ่นวาย แต่อย่างไรก็ตามผมก็ต้องปรับตัวเพื่อให้อยู่ที่นี้ให้ได้

บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพฯ

4

เมื่อวันเปิดเทอมมาถึง ผมได้ตื่นแต่เช้า อาบน้ำ แต่งตัวไปโรงเรียน โดยมีคุณพ่อไปรับ-ส่งที่โรงเรียน ผมตื่นเต้นมากเพราะวันนี้ผมจะได้เจอคุณครูใหม่ เพื่อนใหม่ และสิ่งใหม่ ๆ ในโรงเรียน เมื่อมาถึงโรงเรียน ผมก็เข้าแถวเคารพธงชาติในตอนเช้า เมื่อคุณครูพูดแนะนำข้อปฏิบัติต่างๆในโรงเรียนเสร็จสิ้นก็ปล่อยนักเรียนชั้นชั้นเรียน ผมซึ่งเป็นนักเรียนใหม่ก็งงกับชั้นเรียน และห้องเรียนได้แต่เดินตามเพื่อนๆคนอื่นไป เมื่อมาถึงห้องเรียน ป.6/1 ผมได้เลือกที่นั่งข้างหน้าต่างบรรยายภาคในห้องเรียนมีมุมสาระความรู้ต่างๆให้นักเรียนได้เรียนรู้ ผนังห้องสีสดใส นอกหน้าต่างเป็นรั้วดอกไม้สลีกับต้นไม้ และหน้าต่างมีป้ายชื่อครูประจำชั้นติดไว้หน้าห้อง ผมมองๆไปแล้วพลางคิดขึ้นว่าคุณครูท่านนี้คงใจดีแน่ ๆ ระหว่างที่ผมกำลังคิดอะไรไปเรื่อยเปื่อยทันใดนั้นเองก็ได้ยินเสียงเด็กผู้ชายคนหนึ่ง พักทนายผม ผมจึงได้ทำความรู้จักกับเพื่อนอีกคนที่นั่งข้างๆ ผม เขาชื่อว่า นัท นัทเป็นเด็กผู้ชายที่มีอัธยาศัยดีมาก เขาพูดคุยและแนะนำสิ่งต่างๆในโรงเรียนให้กับผม ระหว่างที่เรากำลังพูดคุยกันอย่างสนุกสนานทันใดนั้นเองก็มีเสียงรบกวนของคุณครูท่านหนึ่งเข้ามาในห้องเรียน คุณครูท่านนั้นมีชื่อว่าครูมาลี ท่านเป็นคุณครูประจำชั้น ป.6/1 ของเรา ท่านได้เข้ามาพูดคุยกับนักเรียนเรื่องกฎระเบียบของโรงเรียน และได้ให้ผมออกมาแนะนำตัวหน้าชั้นเรียนให้เพื่อนๆได้รู้จัก ผมก็เขินอายเล็กน้อยจึงรวบรวมความกล้าที่มีออกมาหน้าชั้นเรียนเพื่อแนะนำตัวให้เพื่อนๆในห้องเรียนได้รู้จัก สั้นเสียงการแนะนำตัวของผมก็มีเสียงปรบมือดังลั่นมาจากเพื่อนๆในห้องเรียน ครูมาลีจึงกล่าวฝากให้เพื่อนๆทุกคนช่วยแนะนำและดูแลผมด้วย

หนึ่งอาทิตย์ผ่านไป ผมเริ่มปรับตัวได้ในการใช้ชีวิตอยู่ที่นี้เพราะผมมีเพื่อนมันจึงทำให้ผมมาโรงเรียนทุกวันอย่างมีความสุข หากกล่าวถึงการเรียนของผมก็จัดได้ว่าอยู่ในระดับพอใช้ ตั้งใจเรียนเป็นครั้งคราวแต่สิ่งที่ผมชอบที่สุดคือการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน เมื่อมีการทำกิจกรรมต่างๆในโรงเรียนมักมีผมและนัทเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเสมอ เราทั้งสองมีลักษณะนิสัยที่เหมือนกันคือชอบแสวงหาความรู้ใหม่ๆ และมีจิตสาธารณะ ครั้งหนึ่งในภาคเรียนที่ 2 ในชั่วโมงกิจกรรมชมรมโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้เด็กๆเลือกชมรมตามอัธยาศัย ผมและนัทได้เลือกเรียนชมรมห้องถิ่นบางขุนเทียน เพราะเราทั้งสองอยากเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในห้องถิ่นชุมชนของเรา อีกทั้งคุณครูมาลีซึ่งเป็นครูประจำชั้นที่ใจดีของเรายังเป็นคุณครูประจำชมรมอีกด้วย มันจึงทำให้ผมและนัทอยากเรียนชมรมนี้ ในชมรมมีเด็กๆอยู่จำนวน 20 คน เมื่อเข้าไปในชมรม ครูมาลีได้อธิบายถึงประวัติความเป็นมาของชื่อบางขุนเทียน ว่า

ครูมาลี : วันนี้ครูจะเล่าประวัติความเป็นมาของชื่อบางขุนเทียนให้ฟังนะจ๊ะ

ครูมาลี : สวัสดีคะนักเรียนที่น่ารักทุกคน

บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพฯ

6

ครูมาลี : บางขุนเทียนที่พวกเราอยู่ในเอกสารของ วันวลิต (ฟีน ฟลิต Van Villet) พ.ศ. 2182 กล่าวไว้ว่า เขาเป็นพ่อค้าชาวฮอลันดา เคยเข้ามาทำงานในกรุงศรีอยุธยา ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ระหว่างปี พ.ศ.2172 - 2199 เล่าถึงตำนานว่าเจ้าอู่ทอง เป็นโอรสจักรพรรดิจีนที่ทำความผิด ถูกเนรเทศออกจากเมืองจีนไปทางทะเล และมาขึ้นบกที่ปัตตานี จากนั้นได้สร้างเมืองต่าง ๆ ไว้หลายเมือง รวมทั้งเมืองคลองขุดเทียมและเมืองบางกอกด้วยจ๊ะ”

ต้นกล้า: จันเมืองบางกอกคือกรุงเทพมหานคร
ใช่ไหมครับคุณครู ?

ครูมาลี : ไข่แล้วจะตันกล้า นอกจากนั้น ยังมีกรมมีการขุดคลองลัดแม่น้ำเพื่อลดการเดินทางตั้งแต่ปากคลองบางกอกน้อยถึงวัดกัลยา ฯ ตรงปากคลองบางกอกใหญ่เลยนะจ๊ะ ซึ่งปัจจุบันสถานที่ดังกล่าวก็กลายเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีขนาดใหญ่ไปแล้วจ๊ะ

นัท : เมืองคลองขุดเทียม หมายถึงที่ไหน ครับคุณครู

ครูมาลี : ชื่อเมืองคลองขุดเทียม เชื่อว่าหมายถึงคลองขุนเทียนหรือบางขุนเทียน จ๊ะนัท เด็กๆทราบไหมคะ คำว่าบางขุนเทียน มาจากอะไร

นัท : ไม่ทราบครับคุณครู

ครูมาลี : คุณครูจะเล่าให้ฟังนะจ๊ะ เล่าต่อกันว่าแต่ก่อนจะมีกองเกวียนมาจากสุพรรณบุรี และทำกองเกวียนจะมีผู้นำ ทำหน้าที่อารักขาคุ้มกันประจำกองเกวียน เรียกว่า “ขุน” กองเกวียนที่เดินทางติดต่อ ในสมัยนั้นจะผ่านไปตามเส้นทางอำเภอสองพี่น้อง คลองบาง ไทรใหญ่ คลองพระพิมล คลองโยง คลองชัยพฤกษ์ คลองหนองแขม แล้วมาหยุดรวมกัน ที่หนึ่งบริเวณริมคลอง ต่อมาได้มีการก่อตั้งชุมชนซึ่งเป็นที่หยุดกองเกวียน ต่อมาชาวบ้าน จึงเรียกกันว่า “บางขุนเกวียน” แต่ทว่าการออกเสียงตามสำเนียงชาวบ้านจะเป็น “บางขุนเทียน” และเมื่อมีการจัดบันทึกขึ้นเป็นทะเบียนสำรวจเป็นการจัดบันทึกจาก คำพูดซึ่งหลายสถานที่ ก็เกิดการผิดเพี้ยน จึงได้กลายเป็น “บางขุนเทียน” ในที่สุด

ครูมาลี : ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บางขุนเทียน” หมายถึง “คลอง” คือ “คลองขุนเทียน” หรือ “คลองบางขุนเทียน”

ปัจจุบันชื่อ “บางขุนเทียน” จัดตั้งเป็นเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร และมี แขวงแสมดำ และแขวงท่าข้าม อยู่ในเขตบางขุนเทียนจ้ะ

ต้นกล้า : อ้อ เข้าใจแล้วครับคุณครู แต่ผมยังสงสัยว่าบางขุนเทียนของเรามีประวัติความเป็นมาอย่างไรครับ

ครูมาลี : เป็นคำถามที่ดีมากเลยจะต้นกล้า เดี่ยวครูจะเล่าให้เด็กๆ ฟังนะคะ

เขตบางขุนเทียนได้ก่อตั้งมาเป็นเวลานานประมาณกว่า 100 ปีเศษ สันนิษฐานว่า ก่อตั้งในราวปี พ.ศ. 2410 เดิมขึ้นอยู่กับจังหวัดธนบุรี ภายหลังจากได้มีการรวมจังหวัดพระนครเป็นนครหลวงกรุงเทพธนบุรี และเปลี่ยนเป็นกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน ซึ่งแบ่งพื้นที่ออกเป็นเขตและแขวงแทนอำเภอและตำบล ดังนั้นอำเภอบางขุนเทียนจึงได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเขตบางขุนเทียนมีเขตการปกครอง 2 แขวง ได้แก่ แขวงท่าข้ามและแขวงแสมดำ ส่วนสถานที่ตั้งของตัวอาคารมีเล่าสืบกันว่าเดิมใช้เรือเป็นที่ทำการจอดประจำอยู่บริเวณปากคลองหวักระบือ (แขวงท่าข้ามในปัจจุบัน) ต่อมาในพื้นที่เขตบางขุนเทียนมีประชากรมากขึ้น จึงจัดให้มีสถานที่ทำการใหม่ตั้งอยู่ริมถนนพระรามที่ 2 (ถนนธนบุรี - ปากท่อ) หลักกิโลเมตรที่ 6.25 แขวงแสมดำ และใช้เป็นสำนักงานเขตบางขุนเทียนในปัจจุบันจะ

นัท : ไม่น่าเชื่อเลยนะครับคุณครูว่าเขตบางขุนเทียนของเราจะมีการก่อตั้งมาเป็นระยะเวลาานแล้ว หากผมไม่ได้มาเรียนชมรมท้องถิ่นบางขุนเทียน คงไม่ได้เรียนรู้ท้องถิ่นของบ้านเราแน่ ๆ เลยครับ

ครูมาลี: เพราะฉะนั้นเราในฐานะคนรุ่นใหม่จึงมีหน้าที่ ที่จะต้องศึกษาและเรียนรู้ท้องถิ่นของเรา เพื่อสืบทอดและรักษาศิลปวัฒนธรรมที่ดีงามให้คนรุ่นหลังสืบทอดไปนะจ๊ะเด็กๆ

ต้นกล้า : พวกเราเข้าใจแล้วครับคุณครู ขอขอบคุณคุณครูมากครับที่มาให้ความรู้พวกเราในวันนี้

ครูมาลี : ในสัปดาห์หน้าคุณครูจะพาพวกเราไปพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นบางขุนเทียนกันนะจะ
พวกเราจะได้เรียนรู้และศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในท้องถิ่นของเรากัน

ครูมาลี : ฉะนั้นครูขอนัดหมายการเดินทางในวันพุธสัปดาห์หน้า โดยจะเริ่ม
ออกเดินทางจากโรงเรียนวัดราชไปพิพิธภัณฑ์ ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร
เขตบางขุนเทียน เวลา 7.30 น. นะคะ

นัท : เย้! ผมดีใจมากเลยขอบคุณครู

1 สัปดาห์ผ่านไป ตันกล้ารู้สึกดีใจและตื่นเต้นมากที่จะได้ไปศึกษาเรียนรู้ที่พิพิธภัณฑ์
ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน เมื่อถึงเวลานัดหมาย คุณครูได้ให้นักเรียนทุกคน
ขึ้นรถตู้ของโรงเรียนและออกเดินทางไปพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร

เขตบางขุนเทียน

เมื่อถึงพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ได้มีเจ้าหน้าที่มาต้อนรับและพาไปดูแหล่งเรียนรู้ต่างๆในเขตบางขุนเทียนโดยแหล่งเรียนรู้ประเภทที่ 1 คือแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ซึ่งในเขตบางขุนเทียนมีบุคคลที่เป็นที่เคารพบูชาและทำคุณประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นบางขุนเทียนอยู่หลายท่าน อาทิ หลวงพ่อโอภาสี พระดี แห่งสวนบางมด ซึ่งคุณครูมาลีได้เล่าให้พวกเราฟังว่า

หลวงพ่โอภาสี พระดี แห่งสวนบางมด

ที่มา : <https://shorturl.asia/w5TJD>

1. ประวัติก่อนอุปสมบท

หลวงพ่โอภาสี ท่านมีนามเดิมว่า นายชวน มะลิพันธุ์ บิดาชื่อนายมิตร มะลิพันธุ์ มารดาชื่อ นางล้วน มะลิพันธุ์ ท่านมีพี่น้องอยู่ 8 คน เกิดที่บ้านตรอกไฟฟ้า อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดเมื่อวันขึ้น 5 ค่ำ เดือน 5 ปีกุน ตรงกับปี พ.ศ.2441 เป็นบุตรคนโต ตระกูลฝ่ายบิดาของหลวงพ่อนั้น มีเชื้อสายจีน ครอบครัวมีฐานะพอกินพอใช้ บิดาของท่านประกอบอาชีพค้าขายทางเรือ เด็กชายชวน มะลิพันธุ์ เป็นเด็กสุขภาพแข็งแรง ร่าเริง พุดจาฉะฉานมาตลอด และส่อแววเฉลียวฉลาดให้เห็นมาตั้งแต่เด็ก มีความขยันในการทำงานต่างๆ ตอนเด็กท่านใฝ่ฝันว่าจะเรียนหนังสือให้สูง แต่เนื่องจากทางครอบครัว บิดา-มารดา ไม่สามารถที่จะส่งเสียให้ท่านเรียนได้ เนื่องจากน้องยังเล็กๆ และต้องช่วยบิดามารดาทำมาหากิน แต่ท่านก็แอบรับวิชา-มารดาอยู่เรื่อยๆ ว่าอยากเรียนหนังสือ บิดาก็เลยพาไปฝากไว้ที่วัดนันทาราม

ครูจะเล่าให้ฟังนะคะ

จนกระทั่งอายุได้ 15 ปี เรียนหนังสือ จนจบชั้นสูงสุดของวัดนั้นแล้ว ท่านก็บอกกับบิดา-มารดา ว่า อยากจะเรียนต่อไปให้สูงขึ้นไปถึงขอบวชเป็นสามเณร ที่วัดนันทาราม ที่อำเภอปากพนัง โดยมีท่านสมภารนทร์เป็นเจ้าอาวาสวัดนันทารามในขณะนั้นเป็นผู้บรรพชาให้ในปี พ.ศ. 2456 ต่อมาท่านสมภารนทร์ เห็นว่าสามเณรชวณ ท่านเป็นคนรักการศึกษาเล่าเรียนมากๆ มีความฉลาด จึงอยากจะส่งเสริมให้ได้เรียนต่อสูงไปอีกในทาง ปรียัติธรรม ท่านก็เลยพาไปฝากให้อยู่ศึกษาปรียัติธรรม ณ วัดท่าโพธิ์ ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ซึ่ง สามเณรชวณได้ศึกษาอยู่ 3 ปี เพราะท่านเป็นคนเรียนเก่งมาก เข้าใจหลักธรรมได้ดี ในระยะเวลา 3 ปี ท่านก็สอบได้นักธรรมชั้นเอก ครูบาอาจารย์ในสำนักวัดท่าโพธิ์จึงส่งให้ท่านไปเรียนต่อทางด้านภาษาบาลี ณ สำนักเรียนวัดบวรนิเวศที่กรุงเทพฯ และได้เข้าพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดบวรนิเวศ

รูปหล่อหลวงพ่โอภาสี ณ วัดหลวงพ่โอภาสี (วัดพุทธบูชา)

ที่มา : <https://pantip.com/topic/41633235>

2. อุปสมบท

พระมหาชวนหรือหลวงพ่โอภาสี สมัยอยู่วัดบวรนิเวศน์ ท่านเป็นพระที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัยและยังสนใจศึกษาทางด้านวิปัสสนากรรมฐานจึงทำให้ท่านมีวัตรปฏิบัติค่อนข้างจะแตกต่างไปจากพระนักศึกษารวมทั่วไป โดยท่านใช้ชีวิตสันโดษ มีความคิดเรื่องธรรมอย่างลึกซึ้ง จนสอบได้เปรียญ 8 ประโยค โดยท่าน จะใช้เวลาส่วนใหญ่นั่งกรรมฐาน

“ วันหนึ่งท่านประกาศว่า “ท่านมหาชวนได้ตายไปแล้ว บัดนี้เหลือแต่โอภาสี ผู้ไม่ปรารถนาจะศึกษาพระอภิธรรมเท่านั้น แต่ยังมีความปรารถนาในความหมดสิ้นจากอาสวะทั้งปวงอีกด้วย”

แล้วท่านก็นำสิ่งของที่ผู้คนนำมาถวาย ทั้งแก้วแหวนเงินทองมาทูลุทำลายและเผาทิ้งจนหมด ท่ามกลางความตกตะลึงของผู้คนที่มากราบไหว้อย่างเนืองแน่น เมื่อเห็นว่าผู้คนที่แห่มาหาท่านอยู่บ่อยๆจนเกรงว่าจะรบกวนความสงบของวัด ท่านจึงย้ายไปจำวัดที่วัดพิชัยญาติ แต่ก็ยังมีผู้ติดตามมาบิณฑบาต ท่านจึงออกธุดงค์จนมาถึงสวนส้มบางมด ซึ่งในที่สุดก็กลายเป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชาวบางขุนเทียน

การเผาสิ่งของอามิสบูชาที่ประชาชนนำมาถวายท่าน ก่อนจะเผาไฟ ท่านจะแจกข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่พระและชาวบ้านที่มากราบไหว้ท่านตามสมควร ส่วนที่เหลือท่านจะโยนลงเตาไฟหมด เป็นวัตรปฏิบัติของท่านที่เป็นปริศนาธรรมว่า “ ของนอกกายล้วนเป็นกิเลส แต่กิเลสนี้ย่อมพ่ายแพ้ธาตุไฟ ”

ปัจจุบันร่างของหลวงพ่อโสภาได้รับการบรรจุในเจดีย์ในอาศรม ซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัดโสภาสี อยู่ในแขวงบางมด เขตบางขุนเทียน ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนเป็นแขวงบางมด เขตทุ่งครุ

โลงแก้วบรรจุสังขารหลวงพ่โสภาลี

ที่มา : <https://pantip.com/topic/41633235>

3. ผลงานและคุณงามความดี

พระมหาชวนหรือหลวงพ่โสภาลีท่านได้แต่งหนังสือไว้หลายเล่มโดยใช้นามปากกาว่า โสภาลี บวรนิเวศ ส่วนใหญ่จะแจกแก่ผู้ที่สนใจหลักธรรมของท่าน นอกจากนี้ท่านเคยศึกษาปริยัติธรรมแผนกบาลี จนกระทั่งได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ และท่านมีความรู้ทางด้านเปรียญจึงได้เป็น“พระมหา” ท่านได้ศึกษาอยู่วัดบวรนิเวศหลายปี อยู่จนได้เปรียญธรรม 8 ประโยค และเก่งทางด้านภาษาต่าง ๆ อีกมาก จนเชี่ยวชาญในหลายภาษา เช่น บาลี สันสกฤต ฮินดู อังกฤษ เป็นต้น เป็นที่ยอมรับกันในบรรดาเพื่อนสหายธรรมิก และครูบาอาจารย์ของท่านมากมายว่า พระมหาชวนนั้น เป็นคนเรียนเก่งมาก ขยันศึกษาหาความรู้ จริงจังต่อชีวิต จนได้รับหน้าที่เป็นครูสอนปริยัติธรรมทั้งบาลีและสันสกฤต ซึ่งลูกศิษย์หลายรูปที่เคยเรียนกับท่าน ณ สำนักวัดบวรนิเวศนี้ ส่วนใหญ่จะได้เป็นพระเถระผู้ใหญ่ในคราวต่อมาของประเทศไทย

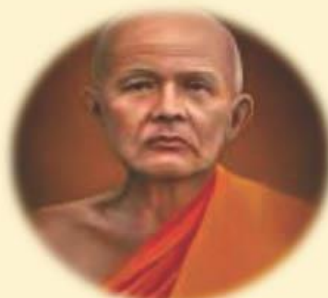

จากประวัติของพระมหาชนหรือหลวงพ่โสภาสีจะเห็นได้ว่า ท่านเป็นคนรักการศึกษาเล่าเรียนมากๆ มีความฉลาด ขยัน หมั่นเพียร แม้ฐานะครอบครัวจะลำบากแต่ก็ใฝ่เรียนรู้จนได้ศึกษาปริยัติธรรม นอกจากนี้ท่านยังมีความสามารถในการแต่งหนังสือไว้หลายเล่มโดยใช้นามปากกาว่า โสภาสี บวรนิเวศ และได้แจกให้แก่ผู้ที่สนใจหลักธรรมของท่านจนได้รับหน้าที่เป็นครูสอนปริยัติธรรม ดังนั้นหลวงพ่โสภาสีจึงเป็นพระที่ชาวบางขุนเทียนเคารพ เลื่อมใส ศรัทธา เป็นอย่างยิ่ง

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

หลวงพ่อไพล่ (ฉันทสโร)

ที่มา : <https://shorturl.asia/HjOp2>

1. ประวัติก่อนอุปสมบท

หลวงพ่อไพล่ มีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบางบอนใต้ อำเภอ บางขุนเทียน จังหวัดธนบุรี ท่าน เกิดวันอังคาร เดือน 6 ปีวอก พ.ศ. 2403 เป็นบุตรนายเหลื่อ นางทอง นามสกุล ทองเหลื่อ เมื่ออายุ 8 ขวบ ได้ไป ศึกษาหนังสือไทยและขอมกับ พระอาจารย์ทัตต์สังข์ พออ่านออกเขียนได้ก็ ลาจากวัดมาช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ ท่านเป็นคนมีร่างกายแข็งแรง ใจคอกล้าหาญ มีพรรคพวกเพื่อนฝูงมาก ยุคนั้นบ้านบางบอนใต้เป็นแดน นักเลงหัวไม้มีทั้งชนไก่ กัดปลา ซ่องอ้อย ฯลฯ เวลาวัดมีงานมักจะนัดตีกัน เป็นประจำ สำหรับนายไพล่ พรรคพวกยกย่องให้เป็นลูกพี่ เหตุนี้ทำให้บิดา มารดาวิตกเกรงว่าข้างหน้าอาจจะเสียคนเพราะคบเพื่อนไม่ดี พออายุ 23 ปี บิดาจึงขอร้องให้บวชพระให้สัก 1 พรรษา ท่านก็ตกลงจึงเข้าอุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดกำแพง อำเภอบางขุนเทียน โดยมีพระอุปัชฌายะ พระอาจารย์ พ่วง วัดกกเป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระอาจารย์ดิษฐ์ วัดกำแพงเป็นพระ อนุสาวนาจารย์ได้ฉายาว่า ฉันทสโร

รูปปั้นหลวงพ่อโป่ง

ที่มา : ฐิติชญาณ์ วงษ์สวัสดิ์ , 2567

2. อุปสมบท

หลวงพ่อโป่ง จำพรรษาอยู่วัดกำแพง ท้องบ้นสวดมนต์จนจบทุกยุคทุกคัมภีร์มีอุตสาหะจดจำได้แม่นยำ และเกิดเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา เมื่อครบ 1 พรรษาแล้วเลยไม่ยอมสึก พอพรรษาที่ 2 ท่านก็พยายามจนท่อมพระปาฏิโมกข์ได้สวดได้ชัดเจน และยังได้ไปขอเรียนวิชาไสยศาสตร์เวทมนต์จากพระอาจารย์คง (องค์นี้ทราบว่าเป็นอาจารย์รุกขมุลธุดงค์) จนมีวิชากล้าแข็ง จะได้อธิบายวิชาของท่าน เรื่องวิชา เมตตามหานิยม เช่น ผง 108 ขี้ผึ้งสีปาก ได้เรียนจากพระอาจารย์พ่วง วัดกก อาจารย์ชื่อดัง ขนาด เอาขี้ผึ้งทาสิ่วเช่น ไก่ นก สุนัข แมว จะเดินตามไปอยู่ด้วยที่บ้านไม่ยอมกลับที่เดิมเป็นที่รู้จักกันทั่วทั้งบางขุนเทียน

ส่วนพระอาจารย์ดิษฐ์เก่งเป็นลูกศิษย์ของท่านในทางคงกระพันชาตรี ผ้าประเจียดแดงของท่านดังมาก มียันต์ หนุমানทวเป็นดาวเป็นเดือนที่เรียกว่าหนุมานแผลงฤทธิ์ 4 กร ในเรื่องรามเกียรติ์เป็นอาจารย์ซึ่งสักลายมือสวยงาม สักที่แรกก็แทงเข้า พอสักไปสักครูก็แทงไม่เข้า เลยต้องเลิกเพราะสักไม่เข้า ศิษย์ของท่านหนึ่งตีทั้งนั้น วิชานี้หลวงพ่อก็ไปเรียนมา ขนาดเอาไม้ดโกนปาดง่ามมือเล่นก็ไม่เข้า เวลาแจกของท่านทำให้ดูพูดว่ามันต้องเหนียวถึงง่ามมือ ง่ามเท้าจึงจะเก่งจริง ส่วนมากนักเรียนที่ว่าเหนียวพอโดนมือโดนเท้าก็เปราะจนไม่ไหว

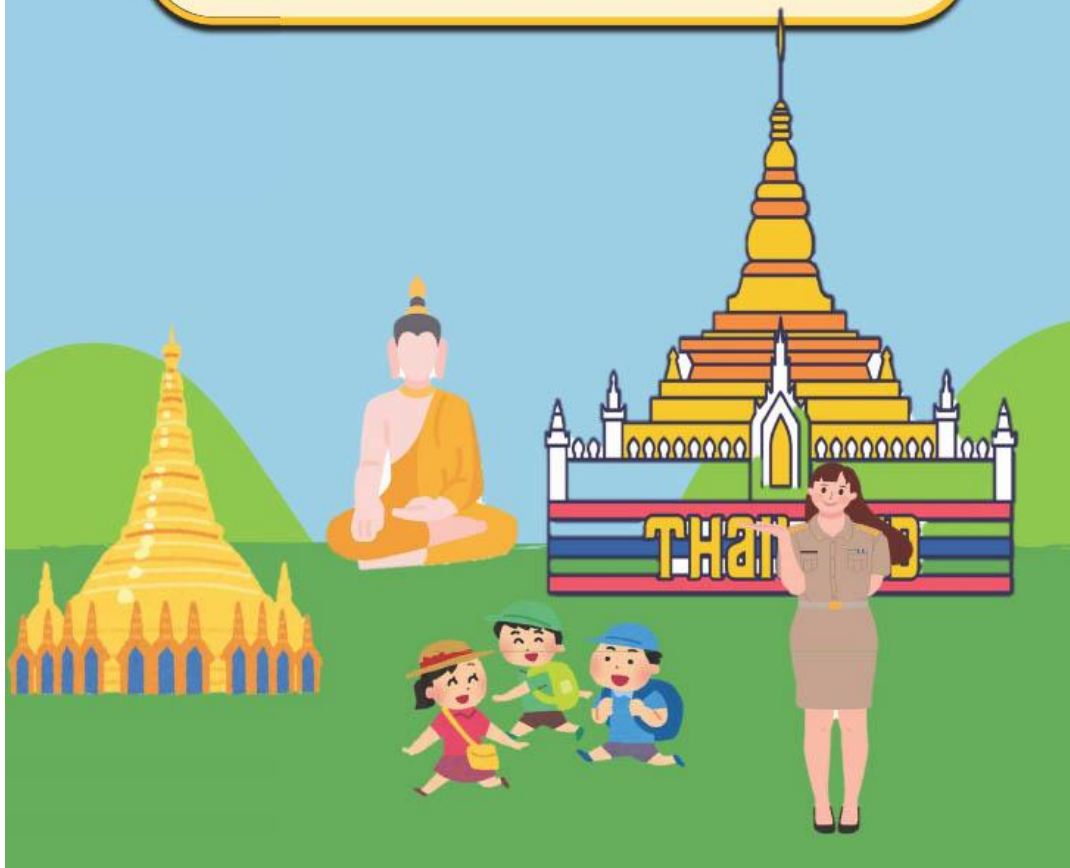
เหรียญรูปหล่อหลวงพ่อโปล์ 2478

หลวงพ่อโปล์ท่านได้เรียนกับพระอาจารย์เก่งๆหลายท่านแต่ไม่เคยคุยโอ้อวด ท่านเป็นพระสมณะ ไม่ทะเยอทะยานในลาภยศ ความเป็นอยู่อย่างง่ายๆ กวาดกุฏิเอง ของส่วนตัวทำเอง ไม่เคยใช้ให้ใครทำ ขยันในการทำวัตร สวดมนต์เคร่งครัดต่อพระธรรมวินัยชอบความมีระเบียบเรียบร้อย เมื่อวัดกำแพงว่างสมภารลงทางการคณะสงฆ์และประชาชนได้ขอร้องให้ท่านเป็นสมภารเจ้าวัด ท่านไม่เคยสนใจ แต่ซัดชาวบ้านไม่ได้ก็จำเป็นต้องรับ ได้เป็นคู่สวดและอุปชฌายะ ซึ่งมักมีคนมาให้ท่านบวชพระปีละมากๆ เพราะเลื่อมใสศรัทธาในจริยาวัตรของท่านและอยากได้ของขลังของดีจากท่าน พ.ศ. 2478 คณะศิษยานุศิษย์ร่วมกันบำเพ็ญกุศลฉลองอายุให้ท่าน ในงานนี้ได้ออกเหรียญรูปท่าน เต็มองค์หุ้มลวดโลหะสำริดเป็นเหรียญหล่อทำรูปคล้ายจอบด้านหลัง เหรียญมีอักษรไทยว่า ที่ระฤก 2478

วันเทหริยปรากฎว่า สายสิญจน์ในพิธีตกลงมาถูกเทียนชัยจ้อยอยู่จนหมดแต่สายสิญจน์ ไม่ไหม้เป็นที่น่าตื่นเต้น เพราะขณะนั้นหลวงพ่อกำลังทำนั้งปรกบริกรรมด้วยจิตเป็นสมาธิแน่น ซึ่งการที่สร้างเทหริยรูปจอบ เนื่องจากจอบเป็นสัญลักษณ์เครื่องมือ สำคัญในการเพาะปลูก ชาวสวนชาวนาต้องพึ่งจอบ

ดังนั้นเทหริยรูปนี้ มีประสบการณ์ดังมากใครได้รับแจก เป็นรับรองได้ว่าเรื่องมีดเรื่องปืน อาวุธทั้งหลายเรียกว่า ไม่ได้กินเลือดทีเดียว

รูปปั้นหลวงพ่อโปล์ วัดกำแพง

อยู่มาวันหนึ่งท่านพูดกับศิษย์ที่ใช้ใกล้คิดว่าให้เอ็งช่วยจำไว้ด้วยว่าอีก 2-3 วัน ข้าจะเลิกฉันน้ำชาเสียที ศิษย์ผู้นั้นได้ฟังก็สงสัยแต่ไม่กล้าซักถาม พอถึงวันที่ 3 นับแต่ท่านพูดปรากฏว่า พวกขี้ยามาขโมย เอาบ้านน้ำชาที่ท่านฉันประจำไป นับแต่นั้นท่านก็เลิกฉันน้ำชาจริงๆ เรียกว่า รู้ล่วงหน้า เรื่องกำลังจิตกล้า อีกเรื่องหนึ่งคือนายสุดใจเปรมชื่น คนรางสีบาทแสมดำ ศิษย์ของท่านไปถูกเกณฑ์ ทหารบกทางการเขาส่งไปแนวหน้า เวลานั้นเริ่มสงครามมหาเอเซียบูรพา นายสุดใจได้มาขอของดีจากท่านไปคุ้มตัว บังเอิญเดินสวนกับท่านที่ทางรถไฟสายมหาชัย ตอนใกล้สถานีบางบอน ด้วยมีคนเขานิมนต์ท่านไปสวดมนต์งานทำบุญบ้านใกล้ๆบางบอน นายสุดใจก็นั่งลงยกมือไหว้พูดขอของดีจากท่านว่าจะไปแนวหน้า ท่านหัวเราะบอก ว่าข้าไม่ได้เอาอะไรติดยามมา เอ็งหยิบเอาก้อนหินข้างทางรถไฟมาสักก้อนหนึ่ง

นายสุดใจก็หยิบหินส่งให้ท่านๆ หยิบไปทำสมาธิ สักครูแล้วก็ส่งให้บอกว่านี่แหละคุ้มตัวได้ นายสุดใจเห็นแล้วจะไม่เอาก็เกรงท่านเพราะท่านเป็น อุปัชฌายะ บวชให้ จึงนำหินก้อนนั้นติดตัวไปสนามรบ ไม่เคยมีอันตรายและไม่เคยป่วยไข้ปืนในสนามยิงมาเท่าไรก็ยิงไม่ถูกเลย พวกเพื่อนๆ ถามว่าเอ็งพกอะไรมา นายสุดใจหยิบก้อนหินที่ถักลวด แขนวนคอเพียงก้อนเดียวให้ดูพวกเพื่อนหัวเราะไม่เชื่อ ขอเอาไปทดลองด้วยปืนปรากฏว่า ยิ่งเท่าไรก็ ไม่ออกเลยเลิกดูถูกท่าน

ต่อมาเจ้าอาวาสวัดเทวราชสนับสนุนจะให้หลวงพ่อไปล้ ได้สมณศักดิ์เป็นพระครูแต่ท่านกลับบอกว่าฉันไม่อยากเป็นครูพระหรือการสอนตัวเองก็พอใจแล้ว การเป็นพระครูหมายถึงต้องเป็นครูสอนพระ ฟังดูเป็นคำคมของท่าน ด้วยไม่ทะเยอทะยานเป็นใหญ่เป็นโตอะไรไม่สนใจเรื่อง “ยศช้างขุนนางพระ” ตามคำกล่าวของคนโบราณ ท่านขอแต่ได้ครองศีลบริสุทธิ์ พอใจเป็นเพียงตำแหน่งพระอุปัชฌายะบวชพระเอาบุญกุศลเท่านั้น จะใหญ่จะโตแค่ไหนก็เท่าที่นั่นที่เรียกว่าผู้ใหญ่วันนี้ก็คือมีวันนี้หน้าวันนี้เองหนีไม่พ้น หลวงพ่อไปล้ท่านได้บำเพ็ญศาสนกิจมาด้วยความเคร่งครัดสม่ำเสมอ ในที่สุดก็ถึงมรณภาพลงด้วยอาการอันสงบสมเป็นนักปฏิบัติเมื่ออายุ 79 ปี พรรษา 59 ในปี พ.ศ. 2482

3. ผลงานและคุณงามความดี

หลวงพ่อไปล์ เป็นพระนักพัฒนาผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ สมถะ ไม่นิยมสะสม ลาภยศเงินทอง ท่านส่งเสริมการศึกษาพระธรรมวินัยพระ สามเณร ตั้งสำนักเพื่อการเรียนการสอนหนังสือเด็กวัด มี 3 ระดับ รวมทั้งสอนวิชาชีพ และวิชาช่างให้กับชาวบ้าน ริเริ่มประเพณีพายเรือตักโคลงบิณฑบาต ข้าวเปลือก จึงเป็นที่เคารพรักใคร่ ศรัทธาของชาวบ้านฝั่งธนบุรี เป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ท่านยังได้สร้างเหรียญหล่อโบราณที่นิยมกันอย่างกว้างขวาง โดยแบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ 1.เหรียญหล่อพิมพ์จอบใหญ่ มี 2 แบบ คือ 1.เหรียญหล่อพิมพ์จอบใหญ่ เนื้อฝาบาตร หรือเนื้อทองเหลือง พิมพ์มาตรฐาน และ 2.เหรียญหล่อพิมพ์จอบใหญ่ เนื้อสัมฤทธิ์ พิมพ์ชาวบ้าน ลักษณะเหรียญ ด้านหน้าเป็นรูปหลวงพ่อไปล์ นั่งขัดสมาธิราบบนฐานชั้นเดียว รูปทรงจอบ มีเส้นโค้งนูน โดยรอบเหรียญ 2 เส้น ปรากฏรายละเอียดบนใบหน้าพอประมาณ ครองจีวรเห็นริ้วประคดชัดเจน ด้านบนเหรียญ มีหูหล่อในตัวด้านหลังมีอักษรไทยนูนสูง เขียนว่า “ที่ระฤก 2478” หล่อด้วยเนื้อทองเหลือง (ฝาบาตร) เนื้อสัมฤทธิ์ และเนื้อชันลงหิน

เหรียญหล่อพิมพ์จอบใหญ่เนื้อฝา

เหรียญหล่อพิมพ์รูปไข่ เนื้อสัมฤทธิ์

เหรียญหล่อพิมพ์เสมา เนื้อสัมฤทธิ์

ที่มา : <https://www.luangphorplai.com/22.htm>

จากประวัติหลวงพ่อไปล์ (ฉันทสโร) วัดกำแพง จะเห็นว่าท่านหลวงพ่อไปล์ เป็นพระนักพัฒนาผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ และส่งเสริมการศึกษาพระธรรมวินัยแก่ พระสงฆ์และสามเณร รวมทั้งสอนวิชาซีฟให้แก่ชาวบ้าน ท่านจึงเป็นที่เคารพศรัทธา ของชาวบ้านฝั่งธนบุรี ดังนั้นคณะศิษยานุศิษย์จึงได้ร่วมกันบำเพ็ญกุศลฉลองอายุให้ ท่าน โดยได้มีการออกเหรียญรูปท่านเต็มองค์หมดไหล่ล่ำสมาธิเป็นเหรียญหล่อทำรูป คล้ายจอบเพื่อเป็นการแสดงความระลึกนึกถึงท่านซึ่งวัดอุ้มงคลของท่านมีอิทธิมงคล ด้านเมตตามหานิยมแคล้วคลาดปลอดภัยและมีชื่อเสียงมาจนถึงทุกวันนี้

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูบุญยัง เกตุคง (พ.ศ.2467-2540)

ที่มา : <https://shorturl.asia/THO2W>

1. ประวัติส่วนตัวและการศึกษา

ครูบุญยัง เกตุคง เกิดที่ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อวันที่เสาร์ เดือน 3 ปีชวด พ.ศ. 2467 เป็นบุตรของนายพยอม (เที่ยง) และนางเขียน เกตุคง บิดามารดา มีอาชีพทำสวน มีคณะแสดงนาฏะดนตรีและคำชาย

เมื่อยังเยาว์ได้เริ่มเรียนหนังสือที่วัดชนะสงคราม แล้วเรียนดนตรีกับบิดา มีความสามารถร้องรำทำเพลงได้ดีมาตั้งแต่อายุน้อย จนอายุ 9 ปี บิดาได้นำมาฝากไว้เป็นศิษย์ของครูหรั่ง พุ่มทองสุข ซึ่งบ้านอยู่ที่ประตูน้ำ ภาษีเจริญฝั่งธนบุรี เริ่มเรียนซอใหญ่เพลงสาธุการแล้วต่อเพลงโหมโรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงช้า เพลงดับต่างๆ จนอายุเข้าสู่วัยรุ่นจึงได้เรียนกับครูเพชร จรรย์นาฏ (หรือจันทาค) ซึ่งเป็นครูดนตรีที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอยุธยา

ครูเพชรผู้นี้ เคยอยู่ในวงดนตรีของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) และวงวังบูรพามาก่อน ได้เรียนร้องกับครูเพชรจนสามารถเดี่ยวพญาโคก แขกมอญจนถึงกราวโน ต่อมาเรียนระนาดทุ้ม ต่อเพลงเดี่ยวสารถี และพญาโคก จากครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)ที่บ้านบาตร และได้ต่อเพลงหน้าพาทย์ต่างๆ จากครูโองการ กลีบขึ้น และครูเอื้อน กรมเกษม

เมื่ออายุครบบวชได้บวชที่วัดโพธิ์นิมิต 1 พรรษา จากนั้นได้ร่วมงานกับพี่ชาย คือ ครู บุญยงค์ เกตุคง ทั้งเล่นดนตรีปี่พาทย์ ลีเกและการแสดงทุกประเภท ได้ต่อเพลงจากพี่ชายและนายช่อ อากาศโปรง เพิ่มเติมอีกเป็นอันมาก จนสามารถบรรเลงดนตรีไทยได้แทบทุกชนิด แต่ที่ถนัดมากคือ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม และฆ้องสามสามารถบรรเลงประกอบการแสดงโขนละครได้ทุกประเภท ครูบุญยังได้ต่อหน้าพาทย์จนถึงระดับองค์พระพิราพ จากเรืออากาศเอกโองการ กลีบขึ้น และได้รับมอบให้ทำพิธีไหว้ครูทางนาฏศิลป์จาก นายเด็ก เสือสง่า และครูพิพนธ์ นักระนาด

เดี่ยวระนาดเพลงจีนปริศนา

ที่มา : <https://shorturl.asia/THO2W>

ต่อมาเมื่อพ.ศ 2510 ท่านได้เข้ารับราชการอยู่ในวงดนตรีไทยของฝ่ายสันตนาการ กรุงเทพมหานคร นอกจากความสามารถในการบรรเลงดนตรีได้เกือบทุกเครื่อง แล้วยังร้องเพลงได้ด้วย โดยเฉพาะเพลงภาษา ร้องได้ดี สามารถถ่ายทอดวิชาการดนตรีให้แก่บุคคลได้ทุกระดับตั้งแต่แก่นักเรียนมัธยมจนถึงนักศึกษามหาวิทยาลัย รวมทั้งทำหน้าที่เป็นผู้บรรยายเพลงของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครและได้ถึงแก่กรรมลงเมื่อวันศุกร์ที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2540 สิริรวมอายุได้ 73 ปี

ภาพเขียนคนดนตรี ครูบุญยัง เกตุคง
ที่มา : <https://shorturl.asia/imX5Q>

2. ผลงานและคุณงามความดี

ผลงานการบันทึกเสียงของท่าน มักจะบันทึกพร้อมกับพี่ชายรวมทั้งได้ไปเผยแพร่ดนตรีไทยในต่างประเทศมาแล้วหลายแห่ง เช่น ประเทศเยอรมัน ผลงานชิ้นล่าสุดที่รวมวงกับพี่ชาย (เขียนเมื่อ พ.ศ.2526) คือ การบรรเลงเพลงไทยชุดเจ้าพระยาคอนแวนต์ ของบุญยงค์ เกตุคง และบรูซ แกสตัน เมื่อปี พ.ศ. 2525 ครูบุญยัง เกตุคง ได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ด้วยความรู้และความสามารถจึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2534

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ครูบุญยัง เกตุคง เป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง เนื่องจากท่านสามารถเล่นดนตรีเป่าพาทย์ ลีเกและการแสดงทุกประเภท รวมถึงสามารถถ่ายทอดวิชาการดนตรีให้กับบุคคลประเภทต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจากผลงานที่ปรากฏอยู่มากมายทำให้ท่านเป็นบุคคลสำคัญทางด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร และของประเทศไทย

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : ยังมีอีก 1 ท่านจ้าต้นกล้า คือคุณครู บุญยงค์ เกตุคง พี่ชายของคุณครูบุญยัง เกตุคง ค่ะ ครูจะเล่าให้ฟังนะ

ครูมาลี : มีด้านที่อยากเป็นอย่างท่าน นัทก็จะต้องตั้งใจเรียนและแสวงหาความรู้เพิ่มเติมนะคะ

ต้นกล้า : นอกจากนี้ ยังมีบุคคลท่านอื่นอีกไหมครับ คุณครู ?

นัท : โอ้โห! ท่านเก่งมาเลยครับคุณครู ผมอยากเป็นอย่างท่านบ้างครับ

นัท : เข้าใจแล้วครับ

บุญยงค์ เกตุคง (พ.ศ. 2463-2539)

ที่มา : <https://shorturl.asia/iuUd2>

1. ประวัติส่วนตัวและการศึกษา

ครูบุญยงค์ เป็นบุตรชายคนโตของ นายเที่ยง และนางเขียน เกตุคง เกิดเมื่อวันอังคาร เดือน 4 ปีวอก พ.ศ. 2463 ที่ตำบลวัดสิงห์ เป็นหลานปู่ หลานย่าของนายใจ นางเพียร ชาวสวน ตำบลดาวคนอง เป็นหลานตา หลานยายของ นายเปี่ยมและนางกู่ ศรีประเสริฐ ตากับยายและแม่เป็นคน อัมพวา จังหวัดสมุทรสาคร มีน้องชาย 2 คน ชื่อบุญยั้ง และทองอยู่ มีน้องสาว 1 คน ชื่อเบญจรงค์ ซึ่งน้องชายชื่อบุญยั้ง เป็นนักดนตรีฝีมือดี

เริ่มเรียนหนังสือที่บ้านตาและยาย จังหวัดสมุทรสาคร อายุได้ 8 ขวบ ได้เรียนดนตรีกับครูละม้าย หรือทองหล่อ ที่บ้านข้างวัดหัวแหลม พอตีฆ้องทำเพลงโหมโรงเช้า โหมโรงเย็นได้ก็เลิกเรียนขณะนั้นอายุได้ 10 ปี

ในระยะนั้น บิดา ของครูบุญยงค์ เป็นนายโรงลิเก ให้ชื่อในการแสดงว่า "พยอม" มีชื่อเสียงว่าแสดงดีทุกบทตั้งแต่บทพระเอก จนถึงตัวตลก แสดงอยู่กับคุณ "หมื่นสุขสำเร็จสรรพ" ประจำอยู่ที่วิกบางลำพู กรุงเทพฯ บิดามีภรรยาอีกคนหนึ่ง เป็นคนจีนชื่อ "กวย" มีบ้านอยู่ที่ถนนสิบสามห้าง บางลำพู ในวัยหนุ่มครูได้อยู่กับมารดาเลี้ยงคนนี้ ซึ่งรักและเมตตาครูมาก อายุได้ราว 11 ปี ได้ไปเรียนดนตรีต่อกับครูหรั่ง พุ่มทองสุข ที่บ้านปากน้ำ ภาษีเจริญ พร้อมกับครูสมาน ทองสุโชติ และครูบุญย้ง ผู้น้องชาย และได้ต่อเพลงต่าง ๆ จนถึงเดี่ยวฆ้องเล็กได้ เรียนอยู่กับครูหรั่งประมาณ 2 ปี ก็ย้ายไปเรียนกับอาจารย์เต็ม พระวัดช่องลม จังหวัดสมุทรสาคร จนอายุได้ 16 ปี จึงไปช่วยบิดาตีระนาดอยู่กับคณะลิเก ได้ต่อเพลงจาก ครูประสิทธิ์ เกตุคง ผู้เป็นอา อีกหลายเพลง ประเภทเพลง 2 ชั้น ที่ลิเกชอบร้องอยู่เสมอ ๆ

และได้เป็นศิษย์ของครูเพชร จรรย์นาฏ ครูดนตรีที่มีชื่อเสียงแห่งจังหวัดอยุธยา (ศิษย์หลวงประดิษฐไพเราะ) จนถึงออกวงร่วมกับครูเพชร ประชันวงตามงานต่าง ๆ ทั้งยังได้ใกล้ชิดกับครูชิ้น ครูชิ้น ดุริยประณีต ซึ่งมาตีระนาดให้กับวงลิเกของบิดา จึงได้เป็นศิษย์ของบ้านดุริยประณีต ได้ต่อเพลงกับครูสอน วงฆ้อง และเล่นดนตรีมากับครูสืบสุด (โก) ดุริยประณีต จนมีความสามารถทำเพลงสำหรับเดี่ยวระนาดได้ ต่อมาได้ น้องสาวของครูชิ้นดุริยประณีต คนหนึ่งเป็นภรรยา แต่ไม่มีบุตรด้วยกัน

เมื่อ พ.ศ. 2485 น้ำท่วมกรุงเทพมหานครครั้งใหญ่ทำให้การเล่น ลิเกขบเขาลงมาก ครูจึงหันมายึดอาชีพแจวเรือจ้างจนหมดฤดูน้ำท่วม แล้วไปอยู่เรียนดนตรีกับครูทเวาประสิทธิ์ พาทยโกศล เป็นเวลาอีกปีเศษ

ความสามารถในทางดนตรีของครูบุญยงค์นั้นมีมาก สามารถ บรรเลงปี่พาทย์ได้ทุกประเภท ทั้งประกอบการแสดงโขน ละคร ลิเก จนถึงการประชันวงปี่พาทย์ เคยร่วมวงดนตรีกับ คณะทองใบ รุ่งเรือง คณะดุริยประณีต คณะพาทยโกศล คณะครูเพชร จรรย์นาฏ เป็นต้น

ครูบุญยงค์ แต่งเพลงครั้งแรก ตั้งแต่เมื่อมีอายุได้ 18 ปี แล้วได้นำไปบรรเลงในงานไหว้ครูครั้งหนึ่งที่บ้านหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้รับคำชมเชยว่า ทางบรรเลงดี จึงมีกำลังใจ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2489 อายุได้ 26 ปี จึงร่วมมือกับครูบุญยัง น้องชาย หัตถ์ลิเก แสดงลิเกเป็นลำเป็นสัน จนถึงได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดลิเก ทางวิทยุกระจายเสียง เมื่อ พ.ศ. 2500 ได้รับถ้วยทองคำหนัก 5 บาท และเงินรางวัลหนึ่งหมื่นบาท โดยมี พร ภิรมย์ และครูบุญยัง เกตุคง ร่วมแสดงด้วย ใช้ชื่อคณะว่า “เกตุคงดาร์งศิลป์”

เมื่อพลโท ม.ล.ชาบ กฤษกร เป็นอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ครูบุญยงค์ ได้เข้ารับราชการเป็นนักดนตรี พร้อมกับ ครูสมาน ทองสุโชติ ครูประสงค์ พิณพาทย์ ครูระตี วิเศษสุรการ ครูฉลุย จิยะจันทร์ ครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ จึงมีโอกาสได้เป็นศิษย์ของครูพุ่ม บาปุยะवास ได้ร่วมงานแต่งเพลงกับครูพุ่ม หลายเพลง และรับราชการอยู่ ณ กรมประชาสัมพันธ์ได้ประมาณ 5-6 ปี ก็ลาออกไปเป็นนักดนตรีประจำอยู่ไทยทีวีสีช่อง 4 บางขุนพรหมซึ่งเพิ่งเปิดดำเนินการใหม่ อยู่ได้ประมาณ 5 ปี

จากนั้นได้ลาออกมาเป็นนักดนตรีประจำวงดนตรีไทยของสำนักงาน กรุงเทพมหานครในระหว่างที่ใกล้จะเกษียณอายุราชการ ครูบุญยงค์ได้ร่วมมือกับอาจารย์บรูซ แกสตัน ก่อตั้งวงดนตรีไทยร่วมสมัยชื่อ “วงฟองน้ำ” ขึ้น และถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2539 สิริรวมอายุได้ 76 ปี

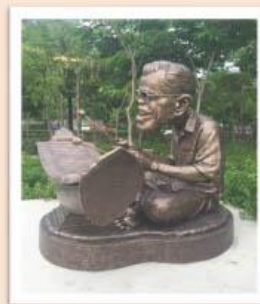
2. ผลงานและคุณงามความดี

ครูบุญยงค์ มีผลงานทางด้านการแต่งเพลงมีมากมายเพลง อาทิ โหมโรงสามสถาบัน โหมโรงจุฬามณี โหมโรงสามจีน เพลงเจ็ยรำลึกเถา ทอยเถา เริงพลเถา ศรีธรรมราชเถา ขเวดากองเถา พิรุณสร้างฟ้าเถา เพชรน้อยเถา (ร่วมกับครูพุ่ม) สยามานุสติเถา เดือนหงายกลางป่าเถา น้ำลอดใต้ทรายเถา เกษรสำอองค์เถา ศรีอโศกเถา เป็นต้น และยังมีเพลงประกอบการแสดง ตระนาฎราชและ เพลงระบำต่างๆ ที่ประกอบในละคร เพลงประกอบภาพยนตร์และโทรทัศน์ เงาะป่า ของนาย จริญญา โกงเหลง เพลงผสมต่างๆ ของวงฟองน้ำ นอกจากนี้ครูบุญยงค์ เป็นเจ้าของและหัวหน้าคณะนาฏดนตรีแสดงทางวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ชื่อ คณะเกตุคงดำรงศิลป์ ซึ่งผลงานของครูบุญยงค์มีความผูกพันอยู่กับครูพุ่ม บาปุยะवास และครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ หลายเพลง ผลงานการแต่งเพลงและการเรียบเรียงเพลงของครูบุญยงค์ ในระยะหลังนี้มีชื่อเสียงแพร่หลายไปยังต่างประเทศคือ ไปร่วมงานกับ นายบรูซ แกสตัน นักดนตรีเอกชาวเยอรมันจัดทำเพลงชุด เจ้าพระยาคอนแวนต์ได้บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีไทยผสมกับเครื่องดนตรีฝรั่งเป็นที่นิยมชมชอบกันโดยทั่วไป

ซึ่งผลงานนี้เป็นเครื่องยืนยันว่า ครูบุญยงค์ เกตุคง เป็นอัจฉริยะบุคคล ทางด้านดนตรีของไทยอีกผู้หนึ่ง ในเดือนกุมภาพันธ์ 2532 ครูได้เข้ารับพระราชทานโล่และเข็มเชิดชูเกียรติในฐานะเป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง(ดนตรีไทย) ประจำปี 2531 นับเป็นเกียรติประวัติสูงส่งในชีวิตของครู

ดังนั้นครูบุญยงค์ เกตุคง จึงได้รับยกย่องสรรเสริญว่าเป็นระนาดเทวดา เพราะมีฝีมือบรรเลงระนาดเอกได้ยอดเยี่ยมที่สุดคนหนึ่งในยุคสมัยเดียวกัน และยังได้รับคำยกย่องอีกว่าเสียงระนาดของท่านเปรียบได้กับเสียงของไข่มุกร่วงบนจานหยก

รูปปั้นครูบุญยงค์ ณ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ที่มา : <https://shorturl.asia/rXz2t>

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : ต่ไปเรามาทบทวนความรู้ทั้งหมดจากเรื่องแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลในเขตบางขุนเทียนกันเลยนะคะ....
นักเรียนพร้อมทบทวนความรู้กันหรือยังคะ?

ครูมาลี : นี่ก็คือแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลในเขตบางขุนเทียนของเราคะนักเรียน

ครูมาลี : ใช่จ้ะน้า... คุณงามความดีที่ทุกๆท่านได้สร้างไว้ไม่เคยเลือนหายไปแต่จะอยู่ในความทรงจำของชาวบางขุนเทียนตลอดไปเลยจ้ะ

ครูมาลี : ถ้าอย่างนั้นเรามาเริ่มทำกิจกรรมตอบคำถามท้ายบทกันเลยคะ

ต้นกล้า : พร้อมแล้วครับ

นัท : โอ้โฮ! แต่ละท่าน สร้างคุณงามความดีไว้ให้กับคนรุ่นหลังทุกท่านเลยนะครับคุณครู หากผมไม่ได้มาศึกษาเรียนรู้ประวัติของท่านคงจะไม่ทราบเลยนะครับ

กิจกรรมคำถามท้ายบท

1. หลวงพ่อโปโล (ฉันทสโร) มีคุณธรรมด้านใด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

2. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่กับการปฏิบัติตนของหลวงพ่อกาสิที่เป็นปริศนาธรรมว่า “ของนอกกายล้วนเป็นกิเลส แต่กิเลสนี้ย่อมพ่ายแพ้ธาตุไฟ” จงอธิบาย

.....

.....

.....

3. เพราะเหตุใด ครูบุญยงค์ เกตุคง จึงได้รับยกย่องสรรเสริญว่าเป็นระนาดเทวดา

.....

.....

.....

4. ครูบุญยงค์ เกตุคง เหมาะสมที่จะได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5. นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง จากการศึกษาประวัติของครูบุญยงค์ เกตุคง

.....

.....

.....

ครูมั่นใจ..หนูทำได้

คำอธิบายศัพท์

กรรมฐาน	น. ที่ตั้งแห่งการงาน หมายถึงเอาอุบายทางใจ มี ๒ ประการ คือ สมถกรรมฐาน เป็นอุบาย
สงบใจ และ	วิปัสสนากรรมฐาน เป็นอุบายเรื่องปัญญา.
กองเกวียน	น. การใช้เกวียนสำหรับการเดินทางไกลๆ โดยเฉพาะการเดินทางที่ต้องบรรทุกสินค้า การค้ากับหัวเมืองทางใต้ของกรุงเทพฯ (เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ฯลฯ) จึงมี ความหมายว่า ทางน้ำที่เป็นจุดพักของกองเกวียนต่าง ๆ
กุฎิ	น. เรือนหรือตึกสำหรับพระภิกษุสามเณรอยู่.
เกวียน	น. ยานชนิดหนึ่ง มีล้อ ๒ ล้อ ใช้ควายหรือวัวเทียม, ลักษณะนามว่า เล่ม
คงกระพันชาตรี	ก. ทนทานต่อศัสตราวุธ.
จำวัด	ก. นอนหลับ (ใช้แก่ภิกษุสามเณร).
เจตีย์	น. สิ่งซึ่งก่อเป็นรูปคล้ายลอมฟาง มียอดแหลม บรรจุสิ่งที้นับถือมีพระธาตุ เป็นต้น
เชิดชูเกียรติ	ก. ยกย่อง.
ดนตรี	น. เสียงที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง, เครื่องบรรเลงซึ่งมีเสียงดังทำให้รู้สึก เพลิดเพลิน หรือเกิดอารมณ์รัก โศก หรือรื่นเริง เป็นต้น ได้ตามทำนองเพลง.
ถึงแก่กรรม	ก. ตาย (เป็นคำสุภาพ ใช้แก่คนทั่วไป), ถึงมรณกรรม หรือ ถึงแก่มรณกรรม ก็ว่า.
ตุ๊กต๋	น. องค์กรประกอบเครื่องกำจัดกิเลส, ชื่อวัตรปฏิบัติอย่างเคร่งครัดของภิกษุซึ่งเป็นเครื่อง กำจัดกิเลส มี ๑๓ อย่าง เช่น การอยู่ในป่า การอยู่โคนไม้.
นมัสการ	น. การแสดงความอ่อนน้อมด้วยการกราบไหว้.

คำอธิบายศัพท์

เนรเทศ	ก. บังคับให้ออกไปเสียจากประเทศหรือถิ่นที่อยู่ของตน .
บรรเลง	ก. การทำเสียงเพลงด้วยเครื่องดนตรี.
บางกอก	น. ชื่อที่เรียกกรุงเทพมหานครมาตั้งแต่สมัยอยุธยา.
บางขุนเทียน	น. มาจากคำว่า “บางขุนเกวียน” โดยคำว่า “บาง” หมายถึงทางน้ำเล็ก ๆ .
ปรีดิ์ธรรม	น. ธรรมที่จะต้องเล่าเรียนได้แก่พระไตรปิฎก.
ปี่พาทย์	น. ชื่อเรียกการผสมวงดนตรีไทย มีขนาดวงอยู่ ๓ ขนาด คือ ปี่พาทย์เครื่องห้า ปี่พาทย์เครื่องคู่ ปี่พาทย์เครื่องใหญ่, เดิมเรียกว่า พิณพาทย์.
พุทธศาสนิกชน	น. ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา.
มรณภาพ	ก. ตาย (ใช้แก่พระสงฆ์).
วิปัสสนากรรมฐาน	ก. การเพียรใช้สติ สัมปชัญญะ เข้าไปกำหนดสิ่งที่เกิดขึ้นทางกายและใจเพื่อให้เกิด ศักดิ์สิทธิ์เพื่อผลอย่างใดอย่างหนึ่ง.
ศิลปวัฒนธรรม	น. หมายถึง สิ่งที่ตั้งงามมีคุณค่า
ศิลปิน	น. ผู้มีความสามารถแสดงออกซึ่งคุณสมบัติทางศิลปะในด้านจิตรกรรม ประติมากรรม เป็นต้น และมีผลงานเป็นที่ยอมรับนับถือจากสถาบันทางศิลปะ แห่งชาติ.
ศิษยานุศิษย์	น. ศิษย์น้อยใหญ่.
ศีล	น. ข้อบัญญัติทางพระพุทธศาสนาที่กำหนดการปฏิบัติกายและวาจา

คำอธิบายศัพท์

สมณศักดิ์	น. ยศพระสงฆ์ที่ได้รับพระราชทานมีหลายชั้น แต่ละชั้นมีพัดยศเป็นเครื่องกำหนด.
สมภาร	น. พระที่เป็นเจ้าอาวาส.
สรรเสริญ	ก. กล่าวคำยกย่อง เชิดชู หรือ เทิดทูน.
สันโดษ	น. ความยินดีหรือพอใจเท่าที่ตนมีอยู่หรือเป็นอยู่ เช่น เขาถือสันโดษ.
ไสยศาสตร์	น. ตำราทางไสย, วิชาทางไสย. หยั่งรู้อย่าง แจ่มแจ้ง.
โหมโรง	น. เพลงเริ่มต้นของการบรรเลงหรือการแสดง เพื่อบอกให้ทราบว่าพิธีหรืองานนั้นได้เริ่มขึ้นแล้ว แบ่งเป็นหลายชนิดตามลักษณะของงานมหรสพที่แสดง และการบรรเลง เช่น โหมโรงเย็น โหมโรงเช้า โหมโรงเทศน์ โหมโรงละคร โหมโรงเสภา.
อธิษฐาน	ก. ตั้งใจมุ่งผลอย่างใดอย่างหนึ่ง, ตั้งจิตปรารถนา, ตั้งจิตขอร้องต่อสิ่งที่ตนถือว่ามีศักดิ์สิทธิ์เพื่อผลอย่างใดอย่างหนึ่ง.
อภิธรรม	น. ชื่อธรรมะชั้นสูง มี ๗ คัมภีร์ ได้แก่ ๑. สังคณี ๒. วิภังค์ ๓. ธาตุกถา ๔. ปุคคัลบัญญัติ ๕. กถาวัตถุ ๖. ยมก ๗. ปฎิฐาน นิยมใช้สวดในงานศพ.
อัจฉริยะ	ว. วิเศษนำอัจฉรย์, มีความรู้ความสามารถเกินกว่าระดับปรกติมาก.
อัฐบริวาร	น. เครื่องใช้สอยของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา มี ๘ อย่าง คือ สบง จีวร สังฆาฏิ บาตร มีดโกนหรือมีดตัดเล็บ เข็ม ประคดเอว กระบอกกรองน้ำ
อัฐิ	น. กระดูกคนที่เผาแล้ว.
อัครรย์	ว. แปลก, ประหลาด.
อาศรม	น. ที่อยู่ของนักพรต.
อุโบสถ	น. เรียกสถานที่ที่พระสงฆ์ประชุมกันทำสังฆกรรม เช่นสวดพระปาติโมกข์ อุปสมบท.
อุปสมบท	ก. บวชเป็นภิกษุ.

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : มีเจ้านัท ต่อไปเราจะไปชมแหล่งเรียนรู้
ประเภททรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนกันจะ
เดี๋ยวครูจะเล่าให้ฟังนะจ๊ะ

ครูมาลี : เด็กๆตั้งใจฟังและทำกิจกรรมตอบ
คำถามท้ายบทเรียนได้ถูกต้องทุกคนเลย..
เก่งมากๆเลยคะ

ต้นกล้า : พวกเราจะตั้งใจฟังและจด
บันทึกสาระความรู้ให้ได้มากที่สุด

ต้นกล้า : ขอขอบคุณครับ

นัท : นอกจากนี้ยังมีแหล่ง
เรียนรู้อื่นๆ อีกไหมครับคุณครู

บทที่ 2

แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติและ
มนุษย์สร้างขึ้น

บทที่ 2 เนื้อหาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนที่ 1 คือแหล่งเรียนรู้ประเภท ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าชายเลนบางขุนเทียน และส่วนที่ 2 คือแหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วย 1. วัดบางกระดี 2. ชุมชนแสนตอ 3. สะพานรักษ์ทะเล บางขุนเทียน 4. พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน และ 5. พิพิธภัณฑ์มอญบางกระดี และวัฒนธรรมมอญ บางกระดี

บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพฯ

50

แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ

ป่าชายเลนบางขุนเทียน
ระบบนิเวศป่าชายเลน แห่งเดียวของเมืองกรุง

ป่าชายเลนบางขุนเทียน

ป่าชายเลน เขตบางขุนเทียนมีบทบาทสำคัญในการป้องกันการพังทลายของชายฝั่ง ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณนี้ได้อาศัยป่าชายเลนในการใช้ไม้เพื่อทำฟืน ทำเครื่องมือประมง บางประเภท และเป็นแหล่งจับสัตว์น้ำและเพาะเลี้ยงชายฝั่ง โดยป่าชายเลนบริเวณนี้ยังเป็น แหล่งอาหารที่อยู่อาศัยแหล่งเพาะพันธุ์และอนุบาลตัวอ่อนของสัตว์น้ำนานาชนิด เช่น กุ้ง หอย ปู เป็นต้น

สะพานปลูกป่าชายเลนบางขุนเทียน

1. ข้อมูลทั่วไป

พื้นที่ป่าชายเลนบางขุนเทียน ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 10 แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน เดิมที่ดินบริเวณป่าชายเลนดังกล่าว เป็นเขตป่าไม้ถาวรแห่งชาติอยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งได้ประกาศจัดพื้นที่แถบชายฝั่งทะเล ศาลจังหวัด ได้แก่ สมุทรปราการ สมุทรสาคร และจังหวัดธนบุรี (ในขณะนั้น) ให้เป็นพื้นที่จัดที่ดินทำกินตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินทำกิน พ.ศ. 2511 และได้กั้นพื้นที่แถบชายฝั่งทะเลไว้ประมาณ 1 กิโลเมตร เพื่อใช้เป็นแนวกันชนน้ำทะเลกัดเซาะ โดยยังไม่ได้มีการศึกษาการแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่งทะเลดังกล่าว ดังนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2511- 2526 พื้นที่ป่าไม้ถูกน้ำทะเลกัดเซาะจนเสียหายเกือบหมดและเลยเข้ามาในที่ดินทำกินของสมาชิกนิคมสหกรณ์บ้านไร่ด้วยจากปัญหาดังกล่าวประชาชนได้ร้องเรียนขอให้กรุงเทพมหานครให้ความช่วยเหลือ กรุงเทพมหานครจึงได้มีหนังสือแจ้งให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทราบปัญหาและขอให้การที่ดินบริเวณดังกล่าวให้กรุงเทพมหานครดูแลเมื่อ พ.ศ. 2528 เพื่อจะดำเนินการป้องกันปัญหาน้ำทะเลกัดเซาะ

ต่อมาคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติได้เดินทางมาตรวจสอบสถานที่และนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2532 จำแนกพื้นที่ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน จำนวน 2,735 ไร่ ออกจากป่าไม้ถาวรแห่งชาติและให้กรุงเทพมหานครดำเนินการปรับปรุงพื้นที่เพื่อป้องกันการพังทลายของชายฝั่ง ปลูกสร้างสวนป่า และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน ต่อมาคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติได้มีประกาศเรื่องการสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐเพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2539

พื้นที่ป่าชายเลนมีอาณาเขตดังนี้ ทิศเหนือ จรดที่ดินของสมาชิกนิคมสหกรณ์บ้านไร่ยาวประมาณ 4,928 เมตร ทิศใต้ จรดทะเล (อ่าวไทย) ยาวประมาณ 4,764.94 เมตร ทิศตะวันออก จรดจ.สมุทรปราการ กั้นเขตแดนโดยคลองขุนราชพินิจโยยาวประมาณ 940.25 เมตร ทิศตะวันตก จรดจ.สมุทรสาคร (คลองเสาธง) ที่ตำบลพันท้ายนรสิงห์ ยาวประมาณ 940.75 เมตร

ปลาตีน

กรุงเทพมหานครได้ทำหนังสือขอพระราชทานน้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินป่าชายเลนบางขุนเทียน เพื่อใช้ดำเนินการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหรือกิจกรรมในมูลนิธิชัยพัฒนาในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ซึ่งมูลนิธิชัยพัฒนา ตามแจ้งของท่านราชเลขา (ม.ล. พีระพงศ์ เกษมศรี) ว่าทรงไม่รับการน้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อมแต่อย่างใด โดยทรงขอให้ดำเนินการตามโครงการต่อไปได้และสามารถทำโครงการต่างๆ ตามที่เห็นสมควรโดยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียนให้เป็นสวนป่าชายเลน ป่าไม้โกงกาง ลานโล่ง และท่อน้ำเค็มหรือธารน้ำ เพื่อจัดเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนและอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน

ป่าชายเลนบริเวณเขตบางขุนเทียนมีบทบาทสำคัญในการป้องกันการพังทลายของชายฝั่ง ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณนี้ได้อาศัยป่าชายเลนในการใช้ไม้เพื่อทำพินทำเครื่องมือประมงบางประเภท และเป็นแหล่งจับสัตว์น้ำและเพาะเลี้ยงชายฝั่งป่าชายเลนบริเวณนี้ยังเป็นแหล่งอาหารที่อยู่อาศัยแหล่งเพาะพันธุ์และอนุบาลตัวอ่อนของสัตว์น้ำนานาชนิด เช่น กุ้ง หอย ปู เป็นต้น นอกจากนี้เป็นแนวเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่บนบกกับทะเลเพื่อเป็นแหล่งดูดซับสิ่งปฏิกูลและมลพิษจากบนบก

สภาพพื้นที่ในปัจจุบันบริเวณป่าชายเลนเป็นพื้นที่ ที่มีลักษณะพิเศษมีสภาพเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงและมีความสมบูรณ์มาก ต่อมาได้มีการจัดพื้นที่บริเวณนี้ให้ประชาชนเข้าทำกิน ส่งผลให้ป่าชายเลนถูกบุกรุกทำลาย เพื่อเปลี่ยนเป็นบ่อกึ่งแบบธรรมชาติ และจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติของกระแสน้ำหมุนและคลื่นทะเลบริเวณปากอ่าวไทย ทำให้ใช้ฝั่งทะเลถูกกัดเซาะพังทลายและจมหายไปในทะเล รวมทั้งป่าชายเลนถูกทำลายไปด้วย ส่วนบริเวณตอนบนที่ติดกับพื้นที่ป่าชายเลนมีสภาพเป็นแปลงนา กุ้ง และบ่อปลา ซึ่งจากการสำรวจพื้นที่ป่าชายเลนเหลือเพียง 200 ไร่เศษเท่านั้น

ป่าชายเลนมีการกระจายตลอดทั้งชายฝั่งระยะทาง 5 กิโลเมตร

ที่มา : <https://shorturl.asia/8wc3f>

พื้นที่ป่าชายเลนชายฝั่ง สำนักงานเขตบางขุนเทียน มีความยาวประมาณ 5 กิโลเมตร ข้อมูลจากกรมป่าไม้พบว่า มีประมาณ 1,235 ไร่ ป่าชายเลนมีการกระจายตลอดทั้งชายฝั่งระยะทาง 5 กิโลเมตร แต่มีพื้นที่ ความอุดมสมบูรณ์แตกต่างกัน โดยการกระจายพื้นที่เป็นแนวประมาณ 0-150 เมตร ห่างจากริมฝั่ง ป่าชายเลนส่วนใหญ่ ในบริเวณนี้โดยเฉพาะพื้นที่ติดกับชายฝั่งได้รับอิทธิพลรุนแรงจาก ลม คลื่น และกระแสน้ำ

ป่าชายเลนที่มีต้นไม้ขึ้นหนาแน่นจะพบบริเวณพื้นที่ด้านหลังใกล้กับนาุ้ง ยังพบขึ้นกระจัดกระจายในพื้นที่บริเวณนาุ้งและรอบๆที่อยู่อาศัยซึ่งพันธุ์ไม้ป่าชายเลน มีพันธุ์ไม้ทั้งหมด 5 ชนิด ขึ้นกระจายอยู่ทั่วไป บริเวณชายฝั่ง และประมาณ 15 ชนิด ขึ้นกระจายอยู่ทั่วไปบริเวณนาุ้งร้าง และคันนาุ้ง ไม้แสมทะเลเป็นชนิดที่พบมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีโกงกางซึ่งปลูกโดยชุมชนตามบริเวณริมคลองภายในบริเวณป่าชายเลน โดยไม้โกงกางใบใหญ่จะปลูกเป็นส่วนมากเพื่อป้องกันการกัดเซาะดิน และลดความรุนแรงของคลื่นและกระแสน้ำ

ป่าชายเลนบางขุนเทียนจะครอบคลุมพื้นที่จากบริเวณริมฝั่งทะเลจนถึงพื้นที่ด้านหลังติดกับนาุ้ง เนื่องจากพื้นที่ป่าชายเลนมีขนาดเล็กและแคบ ๆ จึงมีพันธุ์ไม้ไม่แสดงแนวเขตที่ขึ้นอยู่อย่างชัดเจน เหมือนป่าชายเลนธรรมชาติที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ นอกจากนี้ป่าชายเลนยังเกิดขึ้นใหม่บริเวณหาดเลนอีกด้วยประกอบกับพื้นที่ป่าชายเลนบางส่วนยังถูกทำลายเป็นนาุ้งที่อาศัย และแหล่งอุตสาหกรรม การแบ่งเขตการขึ้นอยู่ของพันธุ์ไม้สามารถพบเห็นได้จะไม่เด่นชัด แต่ไม้แสมจะพบเป็นปริมาณมากในพื้นที่ด้านหน้าของป่าชายเลนและบริเวณหาดเลน ตลอดแนวชายฝั่งทะเลยาว 5 กิโลเมตร

นอกจากนั้นยังมีไม้โกงกางอยู่บ้างประปราย พวกไม้ถั่ว ไม้โกงกาง และไม้ตะบูน จะพบขึ้นอยู่บริเวณพื้นที่ด้านหลังติดกับพื้นที่นาุ้ง บริเวณนี้จึงอยู่ในกลุ่มความสมบูรณ์ปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับป่าชายเลนบริเวณพื้นที่อื่นของประเทศ ส่วนป่าชายเลนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ชายฝั่งเขตบางขุนเทียนคือในจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม และเพชรบุรี ซึ่งพันธุ์ไม้ในป่าชายเลนมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงส่วนต่างๆ ทั้งลำต้น ใบ ดอก ผล และราก ทำให้อยู่รอด เจริญเติบโตและแพร่กระจายพันธุ์ต่อไปอย่างต่อเนื่อง

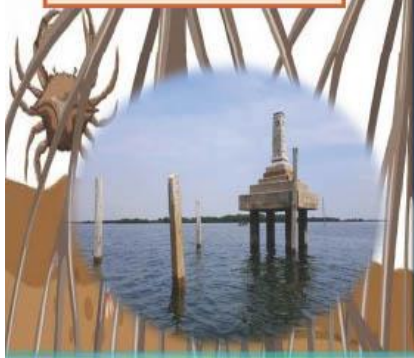
ป่าโกงกาง

ปัจจุบันชายฝั่งทะเลบางขุนเทียน ถูกรื้อทะเลกัดเซาะลึกเข้ามาเกือบ 1 กิโลเมตร ระยะทางยาว 4.7 กิโลเมตร พื้นที่ป่าชายเลนหายไป 2,735 ไร่ โดยที่ผ่านมามีการปลูกป่าชายเลนเพื่อฟื้นฟูไปแล้ว 233 ไร่ การป้องกันและฟื้นฟูชายฝั่งจึงเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการปลูกป่าชายเลน หรือการทำเขื่อนป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในการร่วมมือร่วมใจกัน ดูแลรักษาหลังจากที่ปลูกด้วย

อาหารทะเลจากป่าชายเลน

หลักเขตกรุงเทพมหานคร

ที่มา : <https://shorturl.asia/8wc3f>

เมื่อป่าชายเลนเจริญงอกงาม ชายฝั่งฟื้นฟู สัตว์น้ำขยายพันธุ์เจริญเติบโต ก็จะกลายเป็นแหล่งรายได้ของคนชุมชนต่อไป และการท่องเที่ยวบางขุนเทียน ก็จะเป็นเขตเศรษฐกิจสำคัญของกรุงเทพมหานคร

บางขุนเทียน มีพื้นที่ติดชายทะเลทางฝั่งอ่าวไทยเลยทำให้ตัวแบ่งเขตระหว่างกรุงเทพมหานครและจังหวัดข้างเคียงนั้น อยู่กลางทะเลด้วยกัน ซึ่งมีด้วยสองเขต คือหลักเขตที่ 28 แบ่งระหว่างกรุงเทพฯ และกับสมุทรปราการ และหลักเขตที่ 29 แบ่งระหว่างกรุงเทพฯ กับสมุทรสาคร โดยทั้งสองหลักเขตนี้น่าห่างกัน 5 กิโลเมตร ซึ่งการที่หลักเขตนี้ไปตั้งอยู่กลางทะเลได้นั้นเกิดจากคลื่นได้พัดเอาตะกอนของแนวพื้นดินหายไป ทำให้หลักเขตไปอยู่กลางทะเล

ดังนั้นการเดินทางไปชมหลักเขตจึงเป็นหนึ่งในกิจกรรมการท่องเที่ยวในป่าชายเลนบางขุนเทียน

2. ความน่าสนใจ

บางขุนเทียน หนึ่งในห้าสิบเขตของกรุงเทพมหานคร สภาพพื้นที่ทางทิศใต้สุดของเมือง เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย การค้า และอุตสาหกรรม ในขณะที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตเกษตรกรรมและมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีชื่อเสียง เนื่องจากเป็นเขตเดียวของกรุงเทพมหานครที่มีพื้นที่ติดกับอ่าวไทย เป็นระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร ที่ยังมีป่าชายเลนหลงเหลืออยู่ เดิมเคยเป็นที่อยู่อาศัยของชาวมอญที่อพยพมาจากจังหวัดสมุทรสงคราม ในช่วงปลายรัชกาลที่ 4 เป็นอำเภอที่เก่าแก่สันนิษฐานว่าก่อตั้งใน พ.ศ. 2410 เดิมขึ้นอยู่กับจังหวัดธนบุรี ภายหลังได้มีการรวมจังหวัดธนบุรีและจังหวัดพระนครเป็นนครหลวงกรุงเทพธนบุรีและเปลี่ยนเป็นกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

บางขุนเทียน เป็นเขตของกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะเฉพาะคือ เป็นที่เดียวในกรุงเทพที่ติดทะเล พืชพรรณในพื้นที่เป็นป่าชายเลน องค์ประกอบสำคัญในการรักษาระบบนิเวศและความสมดุลของสิ่งมีชีวิตในทะเลและบนบก ไม่ใช่เพียงสัตว์น้ำอย่าง กุ้ง หอย ปู ปลา แต่มนุษย์ก็ได้ประโยชน์ด้วย จึงเป็นโอกาสสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาธรรมชาติด้วยตนเอง ไปยังสถานที่ที่ห่างไกลจากผู้คนในเขตชานเมือง ตลอดเส้นทางจะได้พบกับภาพธรรมชาติที่ต่างจากในเมืองโดยสิ้นเชิงโดยมีกิจกรรม อาทิ การเช่าเรือออกไปชมทะเล ชมธรรมชาติของป่าโกงกางกิจกรรมปั่นจักรยานบนสะพานไม้ยาวกว่า 2 กิโลเมตร เพื่อชมธรรมชาติของป่าชายเลนท่ามกลางป่าโกงกางริมทะเล

สะพานไม้ป่าชายเลน
เขตบางขุนเทียน

และสามารถพบสัตว์น้ำนานาพันธุ์ โดยสะพานไม้เป็นสะพานไม้ที่ต่อออกไปในทะเลยาวกว่า 300 เมตร สร้างขึ้นมาเพื่อส่งเสริมให้ป้าชายเลนเขตบางขุนเทียนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศของป่าชายเลน นอกจากนี้ยังมีการชมฝูงเหยี่ยวแดง บินไปมา ระหว่างเวลา 17:00-18:00 น. ที่โบยบินคอยตกทายตลอดสองข้างทาง สัมผัสวิถีชีวิตของชาวบ้านดั้งเดิมในอดีตในการทำประมงชายฝั่ง อาทิ เลี้ยงหอยแครง แมลงกูด กุ้งกุลาดำ และ สัตว์ทะเล เป็นต้น

จุดชมวิวที่เป็นที่นิยมของบริเวณป่าชายเลนบางขุนเทียนนั้น จะอยู่ปลายสะพานที่เป็นจุดชมวิวทะเล แต่ก่อนจะเดินไปถึงจุดชมวิวทะเลนั้น ปากทางออกนั้นจะเป็นเหมือนอุโมงค์ไม้ ซึ่งมีความสวยงามมาก มักเป็นจุดถ่ายรูปของนักท่องเที่ยวเมื่อพ้นบริเวณอุโมงค์ไม้ก็จะพบศาลานั่งเล่นอยู่สองข้างทางและเมื่อสุดปลายทางเดินก็จะสามารถมองเห็นผืนน้ำทะเล และฝูงนกยาง นกนางนวล ที่อยู่บริเวณแนวชายฝั่งอีกด้วย

นอกจากจะได้สัมผัสกับธรรมชาติที่สวยงามและ อากาศบริสุทธิ์แล้วยังสามารถนั่งรับประทานอาหารทะเลที่สดใหม่ อร่อย ริมชายทะเลบางขุนเทียน พร้อมตากลมเย็นๆได้อีกด้วย

อุโมงค์ต้นไม้ป่าชายเลน

จุดถ่ายรูป

ฝูงเหยี่ยวแดง

บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพฯ

60

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : ไซ้จ๊ะนนท์ บางขุนเทียนของเรามีป่าชายเลนซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติแห่งเดียวในกรุงเทพฯ ะเลยนะ เมื่อเด็กๆทราบอย่างนี้แล้วก็ต้องช่วยกันดูแลรักษาป่าชายเลนของเราให้คงอยู่ตลอดไปนะคะ

ครูมาลี : นี่ก็คือแหล่งเรียนรู้ประเภทธรรมชาติของเขตบางขุนเทียนคะนักเรียน

ครูมาลี : ต่อไปเรามาทำกิจกรรมตอบคำถามท้ายบทเพื่อทบทวนความรู้เรื่องแหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนกันเลยนะจ๊ะ...

คุณครูจะได้ทราบว่าพวกเราเข้าใจเนื้อหาสาระความรู้ที่คุณครูได้เล่าไปหรือไม่

ต้นกล้า : ได้ครับคุณครู

นนท์ : โอ้โฮ! ไม่น่าเชื่อเลยนะครับคุณครูว่ากรุงเทพมหานครของเราจะมีแหล่งเรียนรู้ประเภทป่าชายเลนด้วย

กิจกรรมคำถามท้ายบท

1. จากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงให้แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียนให้เป็นสวนป่าชายเลน ป่าไม้โกงกาง ลานโล่ง และท่อน้ำเค็มหรือธารน้ำ เพื่อจัดเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนและอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน สะท้อนให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติอย่างไร

.....

.....

.....

2. นักเรียนคิดว่าป่าชายเลนบางขุนเทียนมีความสมบูรณ์มาก ปานกลาง น้อย อย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

3. นักเรียนมีแนวทางในการอนุรักษ์ป่าชายเลนบางขุนเทียน อย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

4. นักเรียนประทับใจสิ่งใดมากที่สุดจากการอ่าน เรื่อง ป่าชายเลนบางขุนเทียน จงระบุพร้อมทั้งแสดงเหตุผลประกอบ

.....

.....

.....

5. นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง จากการอ่าน เรื่อง ป่าชายเลนบางขุนเทียน และจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างไร

.....

.....

.....

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : เด็กๆเก่งมากเลยที่สามารถ
ตอบคำถามได้แสดงว่าพวกเราเข้าใจ
แหล่งเรียนรู้ประเภท
ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนกัน
แล้วใช่ไหมคะ ?

ครูมาลี : มีซิจ๊ะต้นกล้า สถานที่อยู่ต่อไป
ครูจะพาไปชมแหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่ง
มนุษย์สร้างขึ้นกันคะ..นักเรียนเดินตาม
คุณครูมาเลยนะคะ

ครูมาลี : กิจกรรมทำ
บายทากใหม่คะนักเรียน?

ครูมาลี : สถานที่แรกคือวัดบางกระตี่คะ
ครูจะเล่าให้ฟังนะคะเดี๋ยวคุณครูจะเล่าให้ฟัง

ต้นกล้า : คุณครูครับ.....ผมสงสัยว่า
ยังมีแหล่งเรียนรู้ประเภทอื่นๆอีก
ไหมครับคุณครูที่พวกเรายังไม่ทราบ

ต้นกล้า : ผมเข้าใจ
แล้วครับคุณครู

นัท : ไม่ยากครับ

แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น

วัดบางกระดี่

ชุมชนแสนตอ

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

สะพานรักษ์ทะเล บางขุนเทียน

พิพิธภัณฑ์มอญบางกระดี่และวัฒนธรรมมอญ

วัดบางกระดี

ป้ายวัดบางกระดี

วัดบางกระดีเป็นวัดที่มีความเก่าแก่เนื่องจากมีชาวมอญหรือชาวมอญ อพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนบริเวณคลองบางกระดีตั้งแต่ สมัยรัชกาลที่ 4 วัดบางกระดีจึงเป็นจุดศูนย์รวมของชาวไทยเชื้อสายมอญในการร่วมกิจกรรมทางศาสนาและประเพณี พิธีกรรมต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งรวมวิถีชีวิต วัฒนธรรม ของชาวมอญในย่านวัดบางกระดีที่มีอายุประมาณ 143 ปี

1. ข้อมูลทั่วไป

คติ มีของดี วัดนธรรมมอญรักษาไว้ ไหว้ศาลเจ้าพ่อบางกระบือ ศาลเจ้าที่ตะละทาน วัดบางกระบือ ตั้งอยู่ที่เลขที่ 41 หมู่ 8 ถนนบางกระบือ แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มีที่ดินตั้งวัด 22 ไร่ 3 งาน 40.9 ตารางวา สันนิษฐานว่า สร้างประมาณ ปี พ.ศ. 2420 ความเป็นมาของวัดบางกระบือกล่าวว่า ริมคลองสนามชัยผ่านหน้าวัดถือเป็นคลองประวัติศาสตร์เมื่อครั้งอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ครั้งนั้นสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 หรือ สมเด็จพระเจ้าเสือ เสด็จพระราชดำเนินทางชลมารคปากน้ำเมืองสาครบุรี นายเรือพระที่นั่งเอกชัยคือพันท้ายนรสิงห์ เมื่อเรือเข้าคลองโคกขามเป็นคลองคดเคี้ยวทำให้หัวเรือพระที่นั่งไปกระแทกกับกิ่งไม้ขนาดใหญ่หัวเรือพระที่นั่งหักลงน้ำด้วยเหตุนี้พันท้ายนรสิงห์ถึงถูกประหารชีวิตตามกฎหมายเตียรบาลของแผ่นดินกรุงศรีอยุธยา ต่อมาสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 ทรงโปรดฯ ให้ขุดคลองสนามชัยเชื่อมไปเมืองสาครบุรีหรือจังหวัดสมุทรสาคร แต่ครั้งนั้นยังไม่แล้วเสร็จสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 เสด็จสวรรคตก่อนและในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ทรงโปรดฯ ให้ขุดต่อจนแล้วเสร็จถือว่าเป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำที่สำคัญเส้นทางหนึ่งในสมัยนั้น เพราะเป็นเส้นทางเดินทางไปทางภาคใต้หรือแหลมมาลายู

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีชาวมอญหรือชาวรามัญอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนบริเวณคลองบางกระบือซึ่งมาจากเมืองสาครบุรีหรือจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดสมุทรปราการและเมืองเมาะลำเลิง เมื่อครั้งอังกฤษเข้ายึดอำนาจจากพม่า พอชาวมอญเข้ามาในย่านบางกระบือแล้วก็มีชาวมอญเชื้ออจาชอย อุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ที่วัดบางกระบือ จนกระทั่งได้เป็นเจ้าของอาวาสรูปที่ 6 คือ พระอาจารย์ศีลหรือตามภาษามอญเรียก "คะมิ" พระอาจารย์ศีล คะมิ ท่านเป็นพระวิปัสสนากรรมฐานมากด้วยวิชาอยู่ยงคงกระพันแต่มีเมตตาธรรมสูง ท่านก็ให้ชาวมอญเข้ามาปฏิบัติธรรมตามประเพณีชาวมอญ จนกลายเป็นวัฒนธรรมชาวมอญที่วัดบางกระบือตั้งทุกวันนี้

ทำนน้ำวัดบางกระบือ

เมื่อครั้งสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีนายเฒ่าซึ่งเป็นทาสในเรือนเบี้ย

พอนายเฒ่าอายุมากขึ้นจึงขออนุญาตเจ้านายที่เป็นเจ้าของทาสเพื่ออุปสมบท เจ้านายของทาสอนุโมทนาบุญกุศลด้วย นายเฒ่าอุปสมบทอยู่วัดแถบคลองเปน แล้วต่อมาเจ้าของทาสเกิดความศรัทธาจึงมอบที่ดินให้เพื่อสร้างเป็นวัดในปี พ.ศ. 2420 แล้วชื่อ "วัดบางกระบือ" เหตุผลที่ชื่อวัดบางกระบือ เพราะว่าในคลองใกล้เคียงกับวัดมีปลากระตี่ชุกชุมมาก

พอสร้างวัดบางกระบือแล้วเสร็จพระอาจารย์เฒ่าก็เป็นเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดนี้

ตั้งนั้น บางกระบือจึงเป็นชื่อของหมู่บ้านเดิม หรือคลองข้างวัดทางด้าน ตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากมี ปลากระบือ อยู่ชุกชุม ศิลปกรรมสร้างเป็น แบบมอญ พระประธานในพระอุโบสถเป็นพระพุทธรูปทองเหลือง ปางมารวิชัย เป็นศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีพระพุทธรูปยืนซึ่งแกะสลักจากซุงทั้งต้น และมีเจดีย์ทรงฉลุลายโปร่ง ซึ่งมีความงามมาก บริเวณหน้าวัดมีเสาหงส์ เป็นสัญลักษณ์

นอกจากนั้นวัดบางกระบือถือว่าเป็นศูนย์รวมชาวไทยเชื้อสายมอญ ที่ยังคง สืบทอดและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของตนไว้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็น การนันทิถุณี หรือประเพณีต่าง ๆ ในรอบปี เช่น การแข่งเรือ การเล่นสะบ้า ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

พระพุทธรูปยืนแกะสลักด้วยไม้

ประเพณีสงกรานต์

ที่มา : มัธมภาธา เลิศเขียว , 2566

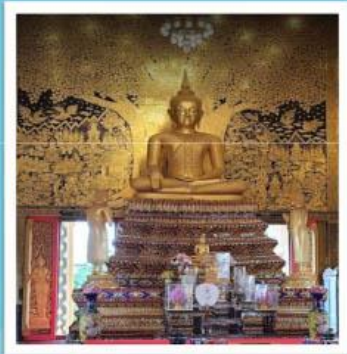

การเล่นสะบ้า

ที่มา : มัธมภาธา เลิศเขียว , 2566

พระอุโบสถวัดบางกระดี่

พระประธานในอุโบสถ

2. ความน่าสนใจ

วัดบางกระดี่ สร้างในสมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อประมาณ พ.ศ. 2420 ก่อด้วยอิฐมอญฉาบปูน พื้นเดิมเป็นไม้กระดาน ผ่านการซ่อมบูรณะมาแล้ว 2 ครั้ง เปลี่ยนพื้นเป็นหินอ่อน แต่ยังคงอยู่ในรูปรังเดิม ในอุโบสถวัดบางกระดี่มีพระประธานเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เนื้อทองเหลือง หน้าตักกว้าง 46 นิ้ว เจดีย์หน้าอุโบสถแบบมอญ มีฉัตรประดับบนยอด

ปัจจุบันโบสถ์หลังใหม่ก่อสร้างเสร็จแล้ว เป็น 2 ชั้น ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก มีพระประธานสวยงามมาก ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังบอกตำรายาสมุนไพร และเรื่องราวเกี่ยวกับชาดก วิหารหลวงพ่อขาว พระหลวงพ่อขาว วัดบางกระดี่ เป็นพระที่ประดิษฐานในพระวิหารด้านทิศตะวันออก พุทธลักษณะเป็นศิลปะแบบมอญ ทำด้วยหินอ่อน ชาวบ้านกราบไหว้สักการะด้วยพวงมาลัยเพื่อขอพร

นอกจากนี้ในวิหารยังมีอดีตครูบูรพาจารย์ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวบ้านบางกระดี่ ได้แก่ พระอาจารย์สิน เป็นรูปหล่อด้วยทองเหลือง และตู้ประดิษฐานหุ่นไฟเบอร์กลาสของพระอาจารย์สง่า และพระอาจารย์หนู

ศาลาสีหน้า

บนศาลาสีหน้าเป็นศาลาไม้ขนาดใหญ่สวยงาม พุทธศาสนิกชนสามารถกราบไหว้บูชาขอพรหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืดและสมเด็จพระพุฒาจารย์โต พรหมรังสี กราบขอพรองค์พระพุทธรูปแกะสลักด้วยไม้ ศิลปะแบบพม่า หรือชาวมอญ เพื่อเป็นสิริมงคลกับตนเองและครอบครัว และสามารถกราบขอพรองค์พระพุทธรูปเก่าแก่หลายองค์เป็นศิลปะไทยพุทธ ศิลปะมอญ ศิลปะพม่า ศิลปะแบบจีนและรูปหล่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้

หลวงปู่ทวดและสมเด็จพระพุฒาจารย์โต
พรหมรังสีพระพุทธรูปแกะสลักด้วยไม้
ศิลปะแบบพม่า

นอกจากนี้บริเวณริมคลองสนามชัย ยังมีพระพุทธรูปยืนสามองค์ที่ยืนเด่นสง่างาม และมีศาลเจ้าพ่อบางกระบือและศาลเจ้าที่ตะละทาน ศาลเจ้าพ่อบางกระบืออยู่บริเวณหน้าวัดริมคลองสนามชัย ชาวบางกระบือให้ความเคารพเลื่อมใสกราบไหว้ และศาลเจ้าที่ตะละทานอยู่ด้านทิศตะวันออกถัดจากอุโบสถหลังเก่า ซึ่งมีความเชื่อกันว่าผู้ที่จะลาอุปสมบทต้องแห่มา มาจุดธูปบอกกล่าว ขอขมา ขอพร และอุทิศส่วนบุญกุศล ให้เทวดาประจำศาล เจ้าที่ตะละทานก่อน และยังมีพระพุทธรูปยืนไม้แกะสลัก เป็นพระพุทธรูปยืนศิลปะของมอญ แกะสลักจากไม้พทมมาซึ่งเป็นไม้มงคล อยู่ภายในศาลา 4 หลัง ด้านทิศเหนือของอุโบสถหลังเก่า ซึ่งชาวบางกระบือให้ความเคารพนับถือเป็นจำนวนมาก แต่ในปัจจุบันได้มีการบูรณะซ่อมแซมศาลา 4 หลัง ซึ่งเป็นศาลาไม้ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปยืนแกะสลัก ด้วยไม้พุทธรักษาขณะดงาม สามารถมากราบขอพรให้ชีวิตยืนยาวทั้งตนเองและคนในครอบครัวได้

ดังนั้นนักท่องเที่ยวและพุทธศาสนิกชนที่มีความเลื่อมใสศรัทธาต้องการมาสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่วัดบางกระบือสามารถการเดินทางมาวัดบางกระบือได้โดยมีเรือหางยาว จาก ท่าเตียน - ท่าวัดบางกระบือ ให้บริการ

พระพุทธรูปยืน

ศาลเจ้าพ่อบางกระบือ

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : ไซ่แล้วจะเด็กๆ นอกจากวัดบางกระตี่ยังมี
สถานที่อื่นๆอีกนะคะ อาทิ ชุมชนคลองแสนต่อ ค่ะ

ครูมาลี : งั้นเรามาทำความรู้จักชุมชนคลองแสนต่อ
กันเลยคะนักเรียน ครูจะเล่าให้ฟังนะคะ

นัท : ชุมชนคลองแสนต่ออยู่ที่ไหนครับ
คุณครู..แล้วเราต้องนั่งเรือไปไซ่ไหมครับถึง
จะไปถึงชุมชนได้?

ต้นกล้า : โอ้โฮ! วัดบางกระตี่
สวยงามมากเลยครับครู และยัง
เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม
มอญอีกด้วย

ชุมชนคลองแสนแสบ

ป้ายชุมชนคลองแสนแสบ

ที่มา : <https://shorturl.asia/IB9M2>

ชุมชนแสนแสบเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนที่มีความสมบูรณ์และยังหลงเหลืออยู่ในกรุงเทพมหานคร เชื่อมต่อกับทะเลอ่าวไทย เหมาะกับการมาพักผ่อนกับครอบครัวในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีบริการอาหารทะเลสด สะอาด กิจกรรมล่องเรือเรียนรู้วิถีชีวิตชนบท และยังได้สัมผัสกับกลิ่นอายของทะเลที่สามารถท่องเที่ยวได้ในกรุงเทพมหานคร

1. ข้อมูลทั่วไป

ชุมชนแสนตอ แต่เดิมเป็นคลองส่งน้ำธรรมชาติ แต่มีตอไม้มาก เป็นคลองเล็ก ๆ มีน้ำเต็มตลอดทั้งปี สามารถทำนาเกลือได้ ปัจจุบันมีการพัฒนามาทำเป็นนากุ้ง เลี้ยงหอยแครง บนพื้นที่ลาดในนาุ้งและเลี้ยงปู ควบคู่กันไป คลองแสนตอยังเชื่อมกับคลองสายหลัก คือคลองพิทยาลงกรณ์ ซึ่งไปเชื่อมต่อกับคลองขุนราชพินิจใจ ซึ่งเป็นเส้นทางออกสู่ทะเลกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะให้เห็นหลักเขตที่ 28 จุดเชื่อมระหว่างจังหวัดสมุทรปราการ และกรุงเทพมหานคร

ชาวบ้านบริเวณริมคลองแสนตอ มีประวัติการตั้งถิ่นฐานกว่า 60 ปี กรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยนิคมสหกรณ์บ้านไร่ จ.สมุทรสาคร ได้จัดสรรที่ดินให้ประชาชน ครอบครัวละไม่เกิน 50 ไร่ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1,600 ไร่ ให้เป็นที่อยู่อาศัยและทำมาหากิน การคมนาคมยังไม่มีถนนเข้าถึง ในปี พ.ศ. 2542 ให้ชุมชนแสนตอ เป็นชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการรวมชุมชน พ.ศ. 2534 โดยแยกออกมาจากชุมชนคลองพิทยาลงกรณ์ ชุมชนแสนตอ เป็นชุมชนชานเมือง ตั้งอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเลบางขุนเทียน ในพื้นที่หมู่ที่ 9 แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน ลักษณะบ้านเรือนส่วนมากเป็นชั้นเดียว ตั้งอยู่ริมคลองแสนตอ จำนวนบ้านเรือน 50 หลังคาเรือน ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานอายุระหว่าง 26 - 60 ปี ด้านการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

การประกอบอาชีพชาวประมง
ที่มา : <https://shorturl.asia/iB9M2>

ด้านการประกอบอาชีพมีการทำนาทุ่ง เลี้ยง หอยแครงปนกับกุ้งแซบวียเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 90 มี การเลี้ยงปูทะเล ปลากระพงเป็นส่วนน้อย ในการเลี้ยง หอยแครง ชาวบ้านในชุมชนแสนตอได้ซื้อตัวอ่อนจาก พ่อค้าคนกลางซึ่งรับซื้อมาจาก อ.แม่กลอง จ.สมุทรสาคร อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี หรือจาก จ.สุราษฎร์ธานี เป็น พันธุ์หอยตัวกลมและหอยตัวแบน ถ้ายิ่งตัวโตมากก็จะ ใช้เวลาเลี้ยงน้อยประมาณ 8 - 10 เดือน ถ้าพื้นที่ดิน อุดมสมบูรณ์เลี้ยงประมาณ 8 เดือน สามารถจับขายได้ โดยปกติจะเลี้ยงกับกุ้งแซบวีย ก่อนการปล่อยตัวอ่อน ของหอยแครง จะมีการเตรียมบ่อ ด้วยการคราดกวน กลับหน้าดิน ซึ่งทำให้ธาตุอาหารต่าง ๆ กระจายทั่วบ่อ การให้อาหารอาศัยการถ่ายน้ำเข้า - ออก ทุกวัน และ ระมัดระวังไม่ปล่อยให้น้ำเสียเข้าบ่อเลี้ยงหอย ซึ่งจะ อาศัยการสังเกตว่าน้ำมีสีแดงปนสีเขียวขุ่นหรือพบปลา ลอยขึ้นมาผิวน้ำ บางครั้งพบปูแป้นลอยขึ้นมาเหนือน้ำ และมีกลิ่นฉุนแสดงว่าน้ำเสีย

ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2543 มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพประมงแสนตอ เลี้ยงหอยแครง โดยได้รับเงินทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพจากสำนักงานประชาสัมพันธ์เขตพื้นที่ 4 กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเงินทุนดังกล่าวนำไปลงทุนในการเลี้ยงหอยแครงในพื้นที่ประมาณ 37 ไร่ ในบริเวณบ้านนายสอน พึ่งสาย ประธานกลุ่มอาชีพประมงเลี้ยงหอยแครง

ด้วยความตระหนักเห็นความสำคัญการอนุรักษ์ของผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชนซึ่งมีจิตสำนึกในการรักถิ่นกำเนิด อนุรักษ์ธรรมชาติ และรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้สะอาด เก็บเศษกิ่งไม้ ผุพัง ทักโค่นที่อยู่ในคลองทำให้น้ำเน่าเสีย อบรมทำน้ำหมัก และการแยกขยะที่ทิ้งลงคูคลอง เป็นต้น

ในปี พ.ศ.2547 ชุมชนได้เข้าประกวดชุมชนรักษ์คลองดีเด่นของกรุงเทพมหานคร ได้รับรางวัลชนะเลิศชุมชนรักษ์คลอง ซึ่งนายเจริญ อ่วมสะอาด ประธานชุมชนเสนอในขณะนั้นได้เห็นความสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ ได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้พืชและสัตว์น้ำเค็ม ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงปี พ.ศ.2550 ได้เข้าประกวดชุมชนสีเขียว ที่มีสภาพแวดล้อม สะอาด ร่มรื่น สวยงาม พัฒนาให้ชุมชนน่าอยู่ ซึ่งจัดโดยสถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน ได้รับรางวัลชนะเลิศ ประเภทชุมชนสีเขียวมีสิ่งแวดล้อมร่มรื่น สะอาด สวยงาม เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2550

ป้ายระบบนิเวศป่าชายเลน

ที่มา : <https://shorturl.asia/iB9M2>

2.ความน่าสนใจ

ชุมชนแสนตอเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากราชการ สร้างและปรับปรุงที่พักอาศัยให้สามารถรองรับเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชนทั่วไปที่มาศึกษาดูงาน รวมทั้งการประชุม อบรม สัมมนา กลุ่มย่อยแบบไป - กลับ และได้พัฒนาสิ่งก่อสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักอาศัยแบบพักค้างคืน (Home-stay)

ที่พัก Home-stay

ที่มา : <https://shorturl.asia/tRm3c>

มีบริการอาหารทะเลสด ราคาไม่แพง เมนูอาหารที่นิยมหลายอย่างได้แก่ ปูผัดผงกะหรี่ ต้มยำทะเล หอยแครงหรือหอยแมลงภู่น้ำจิ้มรสเด็ด ปลากระพงหรือนึ่งมะนาว ผัดผักกวมมิตร เป็นต้น

อาหารทะเล

ที่มา : <https://shorturl.asia/tRm3c>

เรือแคนู

ที่มา : <https://shorturl.asia/tRm3c>

นกกินเปรี้ยว

ที่มา : <https://shorturl.asia/IB9M2>

ชุมชนแสนตอเป็นแหล่งเรียนรู้สภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลน นอกจากพันธุ์ไม้ป่าชายเลนชนิดต่าง ๆ เช่น ไม้แสม ไม้โกงกาง ลำแพน ตาตุ่ม ตะบูน เป็นต้น นักท่องเที่ยวยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพประมง นากุ้ง หอยแครง เลี้ยงปลากระพง ปู เป็นต้น นอกจากนี้มีเรือแคนูไว้บริการ สำหรับผู้ที่ต้องการพายเรือชมธรรมชาติป่าชายเลน และการประกอบอาชีพ ประมง รวมทั้งศึกษาชีวิตสัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น นกกินเปรี้ยว เหยี่ยวแดง นกกาน้ำ นกยางเปีย ปลากระบอก เป็นต้น

บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพฯ

78

ส่วนผู้ที่สนใจการนั่งเรือชมวิถีชีวิตชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงริมคลองแสนแสบ คลองพิทยาลงกรณ์ และคลองขุนราชพินิจใจ เดินทางออกทะเลสู่อ่าวไทยต้องติดต่อจองเรือล่องหน้าสามารถนั่งเรือหางยาวขนาดใหญ่รองรับคนได้ประมาณ 20-25 คน โดยจะมีกิจกรรมชมวิถีชีวิตประชาชนริมคลอง และชมสภาพธรรมชาติป่าชายเลน ภูมิปัญญาชาวบ้านในการป้องกันการกัดเซาะของชายฝั่งคลองในลักษณะต่าง ๆ และจะนำท่านสู่ทะเลบางขุนเทียน ชมหลักเขตที่ 28 ซึ่งเป็นแนวแบ่งระหว่างจังหวัดสมุทรปราการ และกรุงเทพมหานครรวมทั้งหลักเขตที่ 29 ระหว่างกรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรสาคร หากมาช่วงปลายฝนต้นฤดูหนาว อาจได้พบกับปลาโลมาหัวบาตรหรือโลมาอิรวดี ซึ่งมักจะพบช่วงเวลาดังกล่าว

หลักเขตที่ 28

ที่มา : <https://shorturl.asia/iB9M2>

นั่งเรือชมวิถีชีวิตชาวบ้าน

ที่มา : <https://shorturl.asia/iB9M2>

ดังนั้นชุมชนแสนแสบจึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวสามารถไปเยี่ยมชมและศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของผู้คนในชนบทและศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติป่าชายเลนที่หาชมได้ง่ายๆในกรุงเทพมหานคร

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : สถานที่ต่อไป ครูจะพาไปชมสะพานรักษ์
ทะเลบางขุนเทียนนะคะ.. เดี่ยวคุณครูจะเล่าให้ฟังค่ะ

ครูมาลี : มีซิจะต้นกล้า ชุมชนคลองแสนต่อเป็นชุมชนต้นแบบ
ที่ได้รับรางวัลชุมชนรักษ์คลองดีเด่นของกรุงเทพมหานครเลย
นะคะ เพราะฉะนั้นเราในฐานะ คนท้องถิ่นบางขุนเทียนต้อง
ช่วยกันรักษาแม่น้ำลำคลองของเราให้ใสสะอาดเพื่อเป็นที่อยู่
อาศัยของสัตว์น้ำและเป็นแหล่งอาหารของมนุษย์ต่อไปค่ะ

ต้นกล้า : ไม่น่าเชื่อเลยนะครับคุณครู
ว่าบางขุนเทียนของเราจะมีสถานที่
แหล่งเรียนรู้ชุมชนอย่างนี้ด้วย

นัท : ครับคุณครู

สะพานรักษ์ทะเล บางขุนเทียน

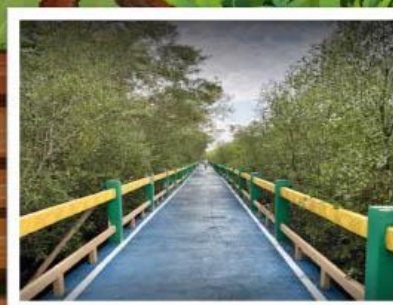

ป้ายสะพานรักษ์ทะเล บางขุนเทียน

สะพานรักษ์ทะเล บางขุนเทียน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าชายเลนแห่งเดียวของกรุงเทพมหานคร และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมของนักท่องเที่ยว เนื่องจากอยู่ในกรุงเทพมหานคร สามารถเดินทางมาได้สะดวกสบาย ได้ชมธรรมชาติที่สวยงาม สัมผัสวิถีชีวิตในชุมชนชนบท ซึ่งเหมาะสำหรับการมาพักผ่อนหย่อนใจในวันหยุด

1. ข้อมูลทั่วไป

สะพานรักษ์ทะเล บางขุนเทียน เดิมเป็นสะพานไม้ทางเดินศึกษาธรรมชาติ ป่าชายเลน เขตบางขุนเทียนก่อสร้างโดยสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2545 ระยะทางประมาณ 1.7 กม. เริ่มจากคลองประมงถึงทะเลบางขุนเทียน ต่อมาสะพานไม้ทางเดินผู้พิการ มีสภาพชำรุดทรุดโทรม สำนักงานเขตบางขุนเทียนจึงได้จัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงซ่อมแซมเมื่อปี พ.ศ. 2551 และก่อสร้างทางเดินไม้ต่อออกไปในทะเลประมาณ 300 เมตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เรียนรู้ และศึกษาธรรมชาติระบบนิเวศป่าชายเลน รวมทั้งพืชและสัตว์ซึ่งพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และเป็นแห่งเดียวในกรุงเทพมหานคร

พื้นที่ป่าชายเลน

สะพานรักษ์ทะเลแห่งนี้ แบ่งพื้นที่ป่าชายเลนเป็น 2 ฝั่ง คือฝั่งชายและขวา โดยพื้นที่ฝั่งขวาของสะพาน (เมื่อหันหน้าเข้าสู่ทะเล) จะมีความกว้างของพื้นที่มากกว่า คือประมาณ 10 – 15 เมตร พื้นที่ฝั่งซ้ายของสะพานมีความกว้างประมาณ 5 – 7 เมตร รวมพื้นที่ประมาณ 70 ไร่ มีศาลาที่พักไว้เป็นจุด ๆ ตลอดแนวสะพานทางเดินศึกษาธรรมชาติ ป่าแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์เมื่อเทียบกับป่าชายเลนแห่งอื่น ๆ ที่อยู่จังหวัดบริเวณรอบอ่าวไทย โดยมีตัวชี้วัดทางชีววิทยาที่สำคัญคือ การพบไม้แสมที่เป็นไม้เบิกนำของป่าชายเลน เป็นต้นไม้เดิมของป่าชายเลนแถบนี้ และพบหอยแดงในทุกแปลงตัวอย่าง นอกจากนี้ ยังพบไส้เดือนทะเลในสัดส่วนมากที่สุดโดยดินเลนในพื้นที่ป่าแห่งนี้มีปริมาณอินทรีย์สารในดินที่เป็นอาหารของไส้เดือนทะเลอยู่ในปริมาณมาก

ศาลาที่พักบนสะพานรักษ์ทะเล

2. ความน่าสนใจ

สะพานรักษ์ทะเลเปรียบเสมือนทะเลกรุงเทพ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชายทะเลแห่งเดียวของกรุงเทพมหานครและมีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ของเขตบางขุนเทียน โดยจุดเด่นของสะพานรักษ์ทะเลคือการปั่นจักรยานริมทะเล และป่าชายเลน เนื่องจากสะพานมีสีส้มที่สวยงาม ยืนไปในทะเล

มีจุดชมวิว ถ่ายรูปหลายจุด นอกจากได้ภาพที่สวยงามแล้วยังได้ออกกำลังกาย และได้ศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติเกี่ยวกับป่าชายเลนพร้อมทั้งมีร้านอาหารทะเลของชาวบ้านคอยให้บริการและได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนอีกด้วย

จุดชมวิวอูโมงค์

กิจกรรมการปั่นจักรยาน

ที่มา : <https://shorturl.asia/gDCBt>

กิจกรรมการปั่นจักรยานริมทะเล เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมมาพักผ่อนชมวิวดูบรรยากาศธรรมชาติ โดยถือได้ว่าเป็นทะเลแห่งเดียวในกรุงเทพฯ ซึ่งจะมีบริการให้เช่าจักรยานจากชาวบ้านราคาคนละ 40 บาท และนักท่องเที่ยวสามารถนำจักรยานมาปั่นเองได้

นอกจากนี้ยังมีจักรยานไฟฟ้าให้บริการนักท่องเที่ยวสามารถเลือกเช่าตามความสนใจได้โดยมีราคาประมาณ 300 บาท รวมระยะทางทั้งหมดก็ประมาณ 8 กิโลเมตร ระหว่างทางก็จะมีจุดต้นไม้ซึ่งสามารถแวะถ่ายรูปได้ มีอาคารไม้เป็นศูนย์เรียนรู้ป่าชายเลนและมีห้องน้ำไว้ให้บริการ

ถัดมาจะเจอแยกเส้นทางเลียยป่าชายเลนเป็นทางตรงยาว รมไม้ไม่ค่อยมี แต่มีกังหันคัลเลอร์ฟูลูตั้งโดดเด่น สามารถแวะถ่ายรูปจุดชมวิวดูตรงนี้ได้ จากนั้นจะมีลานกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกันปลูกต้นไม้สักขณะเป็นสะพานไม้ไผ่ยื่นออกไป ไว้สำหรับลงปลูกป่าชายเลน

กังหันคัลเลอร์ฟูลู

กิจกรรมปลูกป่าชายเลนเป็นกิจกรรมที่นิยมของนักท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากได้เป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ป่าชายเลน และได้สัมผัสวิถีสวยๆ รมเย็นๆ ระหว่างเส้นทางเดินทางกลับจะเต็มไปด้วยต้นไม้นานาชนิดที่ให้ร่มเงา มีของขายระหว่างทางที่ปิ่นจักรยาน มีที่ให้แวะพักเป็นระยะโดยมีอุโมงค์ต้นไม้ยาวประมาณ 1 กิโลเมตร และก็มีศูนย์การเรียนรู้ป่าชายเลน บางขุนเทียน ซึ่งถนนจะเป็นคอนกรีตเหมาะสำหรับการปั่นจักรยานชมธรรมชาติได้อย่างสบาย

ดังนั้นสะพานรักษ์ทะเลจึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมของนักท่องเที่ยวเพราะได้ศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติของป่าชายเลน สัมผัสวิถีชีวิตในชุมชนชนบท และเป็นสถานที่พักผ่อนกับครอบครัวในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์แต่แนะนำว่านักท่องเที่ยวควรจะไปช่วงเย็น เนื่องจากอากาศจะได้ไม่ร้อนมาก ถ้าเหนื่อยก็สามารถแวะพักซื้อน้ำขนมจากชาวบ้านที่มาขายข้างทางได้ สำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจจะมาเที่ยวชมสะพานรักษ์ทะเล บางขุนเทียน สามารถมาได้ทุกวัน ตั้งแต่เวลา 6.00 น. - 18.00 น.

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ป้ายพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน เป็นแหล่งเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเขตบางขุนเทียน โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ จัดขึ้นให้กับหน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่ต้องการนำเด็กและเยาวชนมาร่วมกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนซึ่งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนพิทยาลงกรณ์

1. ข้อมูลทั่วไป

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของประชาชนในท้องถิ่นในเขตต่าง ๆ 50 เขต โดยบอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตความเป็นมาของประชาชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยรวบรวมจัดแสดงและเผยแพร่เรื่องราวต่าง ๆ ให้กับประชาชนทั่วไป นักท่องเที่ยว นักเรียน นิสิต นักศึกษา บางแห่งจัดแสดงวัตถุ อนุสรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ชุมแสดงวิถีชีวิต และนิทรรศการ เป็นต้น

ป้ายประวัติความเป็นมาของเขตบางขุนเทียน

ป้ายวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบางขุนเทียน

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ แขวงท่าข้าม ถนนเลียบบคลองพิทยาลงกรณ์ ได้รวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพของชุมชนในเขตบางขุนเทียน ซึ่งมีทั้งเกษตรกรรม ทำสวนผลไม้ เช่น สวนส้ม มะพร้าว ไม้ดอกไม้ประดับ การทำประมงในคลองสายหลัก และประมงชายฝั่งทะเลบางขุนเทียน ย่านอุตสาหกรรม ถนนบางขุนเทียน-ชายทะเล ถนนสายร้านอาหารทะเลสดและใหม่

รวมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ เช่น วัดเก่าแก่สร้างสมัยกรุงศรีอยุธยา โบราณสถาน
บางแห่งที่กรมศิลปากรขึ้นทะเบียนไว้ สถานที่สำคัญ และชุมชนหลากหลายวัฒนธรรมจาก
อดีตถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังแสดงทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน ระบบนิเวศน์ พืช และ
สัตว์ชายฝั่งทะเลบางขุนเทียน

โมเดลบ้านทรงไทยในเขตบางขุนเทียน

ป้ายป่าชายเลนบางขุนเทียน

ภาพจำลองชุมชนชาวประมง

2.ความน่าสนใจ

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน พิพิธภัณฑ์ริเริ่มขึ้นเพื่อการเรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยใช้พื้นที่อาคารภายในโรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียนแห่งนี้เป็นสถานที่จัดแสดงวิถีชีวิตชาวบางขุนเทียน ประวัติความเป็นมาของชื่อเขตบางขุนเทียน สวนผลไม้ในเขตบางขุนเทียน สวนส้มบางมด การทำนาในอดีต ข้าวของเครื่องใช้สมัยโบราณ อาทิ อ่างมังกรปากหยักในสมัยรัชกาลที่ 5 ถ้วยชาม เหยี่ยูกษาปณ์ เงินพดด้วง พระเครื่อง พระพิมพ์ ครกไม้ เครื่องมือจับปลา เครื่องสีข้าว เป็นต้น

อ่างมังกรปากหยักในสมัยรัชกาลที่ 5

ผลไม้จำลองในเขตบางขุนเทียน

ขันโบราณ

บาตรพระ

ข้าวของเครื่องใช้ที่จัดแสดงอยู่นั้น ส่วนใหญ่นั้นได้จากการที่ชาวบ้านมาบริจาคให้หรือแม้แต่สิ่งของโบราณอื่น ๆ ที่ชาวบ้านท้องถิ่นเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ พวกเขาก็จะมามอบให้กับโรงเรียนให้เป็นผู้ดูแลรักษา นอกจากนี้ยังมีการเสนอในด้านประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดีในชุมชน อาชีพและการพัฒนาตนเองของชุมชนในแถบนี้ เรื่องราวของกรุงเทพฯ เส้นทางเดินทางของพระเจ้าตากสินมหาราช บุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาวบางขุนเทียน เช่น สุนทรภู่ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน เปิดให้เยี่ยมชมฟรีทุกวันตั้งแต่เวลา 09.00-16.00 น.

พิพิธภัณฑ์มอญบางกระดีและวัฒนธรรมมอญ บางกระดี

ป้ายพิพิธภัณฑ์มอญบางกระดีและวัฒนธรรมมอญ บางกระดี

ประเทศไทยมีความโดดเด่นหลายประการ ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมเดินทางมาเยี่ยมเยือนบ่อยครั้งอันเนื่องมาจากประเทศไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความสามัคคีแม้ว่าจะมีความแตกต่างกัน ซึ่งถือว่าเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ทำให้ยากจากชนชาติอื่น เพราะวัฒนธรรมที่แตกต่างก่อให้เกิดความน่าสนใจ สะท้อนให้คนรุ่นหลังได้เห็นถึงรากเหง้า คุณค่าของความเป็นไทย มีเอกลักษณ์นำศึกษา ค้นหาอย่างเช่น ศูนย์วัฒนธรรมมอญบางกระดี พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านที่รวบรวมข้าวของเครื่องใช้เก่าแก่มารวบรวมจัดแสดง ซึ่งแสดงถึงวิถีชีวิตมอญโบราณตั้งแต่เกิดจนตาย

1. ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมอญบางกระดี ตั้งอยู่ที่ 12 หมู่ที่ 9 ซอยบางกระดี ถนนพระรามที่ 2 แขวงสามตา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมอญบางกระดีนี้เกิดขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2533 นายดำรง ปุงบางกระดี กำนันมาลัย ประเสริฐ และนายสมนึก มอญตะ ขณะเป็นผู้ใหญ่บ้านหรือกับชาวชุมชนฯ ในขณะนั้นให้สร้างพิพิธภัณฑสถานที่วัดบริเวณที่เป็นแท่งก้นน้ำเก่าที่กำหนดจะรื้อเพราะทรุดโทรมมากแล้ว เมื่อแท่งก้นน้ำถูกรื้อไปหลายปีแล้วก็ยังไม่ได้จัดทำพิพิธภัณฑสถานเพราะต่างก็มีภาระอื่น ๆ เข้ามา โดยไม่ได้เฉลียวใจว่าลูกชาย (นายธวัชพงศ์หรือสมชาย มอญตะ) ขณะนั้นอายุ 12-13 ขวบ ติดตามไปฟังผู้ใหญ่คุยกันจะเฝ้าจดจำและตั้งตาคอยดูพิพิธภัณฑสถานหมู่บ้าน เพราะได้ไปทัศนศึกษาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกับโรงเรียน แล้วเกิดความฝักใฝ่อยากให้เกิดพิพิธภัณฑสถานในหมู่บ้านเมื่อธวัชพงศ์อายุครบบวชได้บวชที่วัดบางกระดี ยังได้เห็นรถบรรทุกมารับซื้อของเก่าขนออกจากหมู่บ้านจำนวนมาก จึงหาหรือกับทางท่านอธิการจิตต์ เจ้าอาวาส ท่านอธิการจิตต์ให้คำปรึกษาและสนับสนุน เขาจึงสีกกลับไปอยู่บ้านเริ่มปรึกษาคณะศิษย์ บัญญัติ เจ้าของพิพิธภัณฑสถานเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด และติดตามคณะศิษย์ไปศึกษาเรื่องของวัฒนธรรมมอญเสมอ

ใต้ถุนบ้านของพิพิธภัณฑ

ต่อมาเขาก็ค้นของเก่าในบ้านรวมทั้งเครื่องแต่งกายแบบมอญและซื้อหม้อไ
 ราคาถูกจากเพื่อนมาจัดวางและสนับสนุนให้จัดเก็บของที่ใต้ถุนบ้าน โดยกำหนด
 วัตถุประสงค์ขึ้นต้นกันว่า เพื่อเก็บของเก่าในชุมชนไว้ให้ลูกหลานมอญได้เห็นใน
 อนาคต ไม่ได้คิดว่าจะมีนักท่องเที่ยวที่อื่นมาสนใจ เมื่อได้ยินเพลงทะเลมอญจากบ้าน
 ของธวัชพงศ์ ผู้เฒ่าผู้แก่ผ่านจะแวะมานั่งฟัง เห็นของเก่าที่เก็บไว้ก็จำได้ว่าตนเองมี
 ของเก่าทิ้งไว้ไม่ได้ใช้ก็นำมาให้ไว้อีกเป็นอย่างนี้เรื่อยมา

เมื่อท่านอธิการจิตต์เห็นว่ามียี่งอที่จัดเก็บของแล้วจึงมอบธรรมมาสน์เก่าและของอื่น ๆ บางส่วนที่ไม่ใช้แล้วมาให้จัดแสดง โดยจัดทำหนังสือมอบไว้ให้เป็นหลักฐาน ต่อจากนั้น คุณพิศาลได้ขอให้ธวัชพงศ์เข้าไปช่วยจัดหาของตกแต่งในพิพิธภัณฑ์ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชชนนี ที่วัดอนงค์จนสำเร็จเรียบร้อย ท่านผู้หญิง บุตรี วีระไวทยะ มีโอกาสมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ จึงมอบเครื่องดนตรีมอญในนามของสำนักพระราชวังให้ 1 ชุด ทางบ้านจึงต้องซ่อมแซมอาคารเพิ่มเพื่อเก็บของจากวัดและเครื่องดนตรีดังกล่าว

ฆ้องมอญ

จระเข้มอญ

ในระหว่างนั้นประมาณปี พ.ศ. 2540 ทางกรุงเทพมหานคร ฝ่ายการท่องเที่ยวได้จัดโครงการล่องเรือตามรอยพระบาท พระเจ้าเสือขึ้น จึงได้พบว่ามีศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมอญบางกระบือในชุมชนฯ จึงขึ้นแวชชและจัดโครงการร่วมให้การสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ที่สำคัญที่สุด คือการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาแวชชเพิ่มขึ้นจึงมีการเสนอให้จัดกิจกรรม เช่น พิธีช้อนขวัญ ตักหวาน การเล่นบ่อนสะบ้า วิธีการเย็บจาก การเกล้าผมแบบมอญ อาหารคาวหวานของมอญ จึงมีการเชิญชวนชาวบ้านมาร่วมกิจกรรมและมีการบรรยายนำชมชุมชนฯ จนกระทั่งขณะนี้มือนักศึกษาและนักเรียนเข้ามาศึกษาวิจัยเพิ่มมากขึ้น

หนังสืออักษรมอญ

2.ความน่าสนใจ

ชุมชนบางกระบือ ซึ่งเป็นชุมชนมอญที่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร แขวงสามยุค เขตบางขุนเทียน การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญ บ้านบางกระบือไม่มีหลักฐานบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน บ้างก็ว่าเป็นชาวมอญในชุมชนอื่นๆ เช่น ชาวมอญพระประแดง จ.สมุทรปราการ ชาวมอญเกาะเกร็ด จ.นนทบุรี และชาวมอญสามโคก จ.ปทุมธานี ที่พากันอพยพเข้ามาอยู่อาศัย เพื่อเป็นที่ต้องประสงค์ของพระมหากษัตริย์ในยุคนั้นๆ ในการนำมาเป็นแรงงานรับราชการ และสร้างความเข้มแข็งของพระราชอาณาจักร โดยโปรดฯ ให้จัดที่อยู่ให้เป็นหลักแหล่ง และอีกบางส่วนก็ว่าชาวมอญที่บางกระบือนั้น ไม่ได้อพยพโยกย้ายมาจากเมืองมอญโดยตรงอย่างชาวมอญในชุมชนอื่นๆ แต่คาดว่า เป็นการอพยพมาจากชุมชน ที่เป็นชุมชนมอญอยู่แล้วใน ส่วนอื่นๆของเมืองไทย เป็นการอพยพเพื่อหาหลักแหล่งทำมาหากินแห่งใหม่ เนื่องจากถิ่นเดิมแออัด ยัดเยียดขาดแคลนพื้นที่ทำกินและแสวงหาแหล่งทรัพยากรใหม่ๆ

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมอญ ขอยบางกระบือ แยก 14 เป็นพิพิธภัณฑ์
 พื้นบ้านที่รวบรวมข้าวของเครื่องใช้เก่าแก่มารวบรวมจัดแสดง ซึ่งแสดงถึงวิถี
 ชีวิตมอญโบราณตั้งแต่เกิดจนตาย หนังสืออักษรมอญ การตรวจ
 เทียบรูปแบบศิลปะ และยุคสมัย ของโบราณวัตถุโบราณสถาน
 ภายในชุมชนมอญบางกระบือมีศิลปะปูนปั้น ลวดลายแกะสลัก
 บนบานประตูโบสถ์ หน้าต่าง และศาลาการเปรียญ

นอกจากหลักฐานด้านโบราณสถานข้างต้นแล้ว ยังมีลักษณะ
 สำคัญที่แสดงความเป็นมาอย่างชัดเจน กล่าวคือ ภาษาที่ใช้ระบบ
 เครื่องยัติ และรูปแบบวัฒนธรรมประเพณี ผ้าสไบมอญที่มีลวดลาย
 และรูปแบบเฉพาะตัว ซึ่งศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมอญ บางกระบือจะเปิด
 ทุกวันตั้งแต่เวลา 08.00-17.00 น. โดยนักท่องเที่ยวควรโทรไป
 ติดต่อสอบถามล่วงหน้าแต่หากเข้าชมเป็นหมู่คณะต้องติดต่อ
 คณะกรรมการการท่องเที่ยวบ้านมอญบางกระบือ

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : งั้นต่อไปเราไปทบทวน
ความรู้เรื่องแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์
สร้างขึ้นกันเลยค่ะ...พร้อมไหม
คะนักเรียน

ครูมาลี : ไซ้จะต้นกล้า ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
มอญบางกระทุ่มมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่
นำศึกษาเรียนรู้ นอกจากนั้นยังเป็นหลักฐาน
และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ไทยที่สำคัญ
อีกด้วยนะคะ

ครูมาลี : นี่ก็คือศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมอญ
บางกระทุ่ม ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชน โดยเกิดขึ้น
ได้จากความร่วมมือของคนในชุมชนคะนักเรียน

นัท : พร้อมแล้วครับ
คุณครู

ต้นกล้า : ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมอญมี
เอกลักษณ์ที่แตกต่างจาก
ศิลปวัฒนธรรมไทยเลยนะคะขอบคุณครู
ถ้าผมไม่มาศึกษาเรียนรู้ในวันนี้คงจะไม่
ทราบถึงความสวยงามของ
ศิลปวัฒนธรรมของมอญเลยครับ

กิจกรรมคำถามท้ายบท

1. ให้นักเรียนบอกประวัติความเป็นมาในการก่อตั้งวัดบางกระเดี่ พร้อมบอกเหตุผลในการตั้งชื่อวัดบางกระเดี่

.....

.....

2. ถ้านักเรียนเป็นชาวบ้านในชุมชนแสนต่อ นักเรียนจะช่วยกันพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

3. พิพิธภัณฑมอญบางกระเดี่มีความสำคัญต่อชุมชนมอญอย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่าสะพานรักษ์ทะเลมีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอดนิยมของนักท่องเที่ยว.

.....

.....

5. พิพิธภัณฑที่องถึนบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มีความสำคัญอย่างไร

.....

.....

คำอธิบายศัพท์

เงินพดด้วง	น. เงินที่ทำเป็นก้อนลักษณะคล้ายตัวด้วงงอ มีตราจักรและตราประจำรัชกาล มีขนาด น้ำหนัก และราคาต่างกัน ใช้เป็นเงินตราในการแลกเปลี่ยน. เจ้าอาวาสน. พระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ปกครองวัด.
ชนบท	น. บ้านนอก, เขตแดนที่พ้นจากเมืองหลวงออกไป.
ชุมชน	น. หมู่ชน, กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน, ที่มีคนอาศัยอยู่มาก เช่น ชัยบุรีเข้าเขตชุมชนต้องชะลอความเร็ว.
ทรัพย์สิน	น. สิ่งทั้งปวงอันเป็นทรัพย์สินหรือมีค่า.
ทรุดโทรม	ว. เสื่อมไปเพราะร่วงโรย คร่ำคร่า หรือทรากตรำเกินไป.
ท้องถิ่น	น. ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ เช่น เวลาท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น.
ธรรมชาติ	น. สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ตามธรรมดาของสิ่งนั้น ๆ
บริการ	ก. ปฏิบัติรับใช้, ให้ความสะดวกต่าง ๆ
บริจาค	ก. สละให้, เสียสละ.
บุกเบิก	ก. ล้วงล้ำเข้าไปในเขตที่หวงห้าม
โบราณวัตถุ	น. สิ่งของโบราณที่เคลื่อนที่ได้ เช่น เทวรูป ศิลปจารึก มีอายุเก่ากว่า ๑๐๐ ปีขึ้นไป
โบราณสถาน	น. สิ่งที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบสถ์ วิหาร วัง มีอายุเก่ากว่า ๑๐๐ ปีขึ้นไป
ประดิษฐาน	ก. ตั้งไว้ (ใช้แก่สิ่งที่เคารพนับถือ) เช่น นำพระพุทธรูปไปประดิษฐานไว้ในโบสถ์ ประดิษฐานพระพุทธรูป, แต่งตั้งไว้ในตำแหน่งสูง เช่น ประดิษฐานไว้ในตำแหน่งอัครมเหสี.

คำอธิบายศัพท์

- ประเพณี** น. สิ่งที่ยึดถือประเพณีปฏิบัติสืบ ๆ กันมาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม หรือจารีตประเพณี.
- ประวัติศาสตร์** น. วิชาว่าด้วยเหตุการณ์ที่เป็นมาหรือเรื่องราวของประเทศชาติเป็นต้นตามที่บันทึกไว้เป็นหลักฐาน.
- ประหาร** ก. ฆ่า, ทำลาย.
- ป่าชายเลน** น. ป่าที่อยู่ตามชายทะเลที่มีเลนและน้ำทะเลขึ้นถึง ต้นไม้ในป่าประเภทนี้มักมีรากงอกอยู่เหนือพื้นดินเพื่อค้ำยันลำต้น โดยมากเป็นไม้โกงกาง แสม และลำพู.
- พระเครื่อง** น. พระพุทธรูปองค์เล็ก ๆ ที่นับถือว่าเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันอันตราย (ย่อมาจากคำ พระเครื่องราง)
- พระราชบัญญัติ** น. รูปแบบของกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นโดยคำแนะนำและยินยอมของฝ่ายนิติบัญญัติ.
- พิพิธภัณฑ์** น. สถานที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสำคัญด้านวัฒนธรรมหรือด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ.
- ภูมิปัญญา** น. พื้นความรู้ความสามารถ
- มรดก** น. สิ่งที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษหรือที่สืบทอดมาแต่บรรพกาล
- มลพิษ** น. พิษเกิดจากความมัวหมองหรือความสกปรกของสิ่งแวดล้อม ในน้ำเป็นต้น.

คำอธิบายศัพท์

มอญ	น. ชื่อชนชาติหนึ่ง เคยเป็นใหญ่อยู่ทางตอนใต้ของพม่า ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศพม่า มีภาษาพูดอยู่ในตระกูลมอญ-เขมร และมีอักษรของตนเองใช้.
โกก่าง	น. ชื่อไม้ต้นในสกุล <i>Rhizophora</i> วงศ์ <i>Rhizophoraceae</i> ขึ้นตามป่าเลนชายทะเล นิยมใช้ทำพื้นและเผาถ่านกันมาก เมล็ดงอกตั้งแต่อยู่บนต้น ลักษณะเรียวยาว คล้ายฝัก มี ๒ ชนิด คือ กอก่างใบใหญ่หรือกอกอง (<i>R. mucronata</i> Poir.) และ กอก่างใบเล็ก (<i>R. apiculata</i> Blume) ชนิดนี้นิยมใช้ทำพื้นและเผาถ่านกันมาก, พังกา ก็เรียก.
ตะบูน	น. ชื่อไม้ต้นขนาดใหญ่ในสกุล <i>Xylocarpus</i> วงศ์ <i>Meliaceae</i> ขึ้นตามป่าชายเลน และริมแม่น้ำที่น้ำเค็มขึ้นถึง มี ๒ ชนิด คือ ตะบูนขาวและตะบูนดำ เปลือกสีน้ำตาลแกมดำ ผลขนาดส้มเกลี้ยง.
ลายลักษณ์	น. ตัวหนังสือ, เครื่องหมายเป็นรูปต่าง ๆ เช่น ตัวอักษรอียิปต์โบราณ.
วิถีชีวิต	น. ทางดำเนินชีวิต เช่น วิถีชีวิตชาวบ้าน
สะพาน	น. สิ่งที่สร้างหรือทำขึ้นสำหรับข้ามแม่น้ำลำคลอง เป็นต้น, สิ่งที่สร้างหรือทำยื่นลง ในน้ำสำหรับขึ้นลง, ตะพาน ก็ว่า.
สิ่งปฏิภูม	น. สิ่งสกปรกน่ารังเกียจ เช่น ขยะเป็นสิ่งปฏิภูม.
สิ่งแวดล้อม	น. สิ่งต่าง ๆ ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคมที่อยู่รอบ ๆ มนุษย์มีทั้งที่ดีและไม่ดี เช่น โรงเรียนสร้างสวนดอกไม้ให้เป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีแก่นักเรียน ชุมชนที่มีการ ทะเลาะวิวาทกันหรือเล่นการพนันเป็นสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีแก่เด็ก. หลักฐานน. เครื่องแสดงประกอบเพื่อยืนยัน เช่น เขาถูกกล่าวหาโดยไม่มีหลักฐาน.
กษาปณ์	น. กระษาปณ์, เงินตราที่ทำด้วยโลหะ
อนุรักษ์	ก. รักษาให้คงเดิม.
อินทรีย์	น. ร่างกายและจิตใจ เช่น สำรวมอินทรีย์

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : ซึ่งแหล่งเรียนรู้ประเภทนี้มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมหลายๆเลยคะ

ครูมาลี : มีซิจะต้นกล้า นอกจากนี้ยังมีแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมสังคมและประเพณี

ครูมาลี : มีประเพณีและความเชื่อหลากหลายเลยจะนับท เช่น ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งซึ่งเป็นประเพณีของคนไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ในเขตบางขุนเทียนของเราคะ
งั้นครูจะเล่าให้ฟังนะคะ

ต้นกล้า : นอกจากที่คุณครูเล่าให้พวกเราฟังแล้วยังมีแหล่งเรียนรู้แบบอื่นๆอีกไหมครับคุณครู?

นัท : ท้องถิ่นของเรามีประเพณีความเชื่ออะไรบ้างครับคุณครู ?

ประเพณีบัวชนก

ประเพณีแต่งงาน

บทที่ 3 แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม
ประเพณีและความเชื่อ

ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง

ประเพณีสงกรานต์

ประเพณีการรำผี

ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง

น้ำผึ้ง

ที่มา : มัชฌิมาธิกา เลิศเชียว , 2566

"ตักบาตรน้ำผึ้ง" เป็นประเพณีที่สำคัญของชาวไทยเชื้อสายมอญ มีขึ้นในวันพระขึ้น 15 ค่ำ แรม 10 ค่ำ ของทุกปี ลักษณะของการตักบาตรน้ำผึ้งเหมือนกับการตักบาตรโดยการใส่ข้าวหรือว่าอาหารอื่นๆ เพียงแต่เปลี่ยนเป็นน้ำผึ้งแทนซึ่งชาวมอญเชื่อว่า การตักบาตรด้วยน้ำผึ้งจะได้านิสงส์มาก

1. ข้อมูลทั่วไป

การถวายทานด้วยน้ำผึ้ง ปรากฏในชีวประวัติของ "พระสิวลี" พุทธสาวกที่ พระพุทธเจ้าทรงยกย่องให้เป็น "ภิกษุที่เลิศทางมีลาภ" โดยในอดีตชาติหนึ่งนั้น พระสิวลีเกิดเป็นชาวบ้านธรรมดา ในตำบลใกล้เมืองพันธุมวดี แต่เป็นผู้ขยันขันแข็ง ด้านการถวายทาน อันเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่ชาวเมืองสมัยนั้นนิยมถวายทานแข่งกับพระราชา โดยชาวเมืองเห็นว่าน้ำผึ้งกับเนยแข็งเป็นสิ่งที่ไม่เคยมีอยู่ในทานของพวกเขา จึงจำเป็นต้องจัดหาถวายทานให้ได้เพื่อจะได้ไม่น้อยหน้าพระราชาดังนั้นจึงแต่งตั้งคนดูต้นทาง ให้สอดส่องสังเกตหน้าประตูเมืองว่ามีใครมีของสองสิ่งนี้ติดตัวมาบ้าง

ขณะเดียวกัน สิวลีหนุ่ม ก็กำลังเดินทางเข้าเมืองพร้อมด้วยเนยแข็งเพื่อนำไปแลกกับสิ่งของเครื่องใช้ ซึ่งระหว่างทาง เขาได้พบรวงผึ้งขนาดเท่าองุ่นที่ไม่มีผึ้งอาศัยอยู่ จึงนำติดตัวไปด้วย เมื่อผ่านประตูเมือง คนดูแลด่านทางไม่รอช้าเข้าเจรจาขอซื้อเนยแข็งกับรวงผึ้งทันทีในราคา 1 กหาปณะ (4 บาท) แต่สิวลีหนุ่มคิดว่านี่เป็นราคาที่สูงเกินไป จึงต้องการจะสืบทอดสายปลายเหตุให้รู้แน่ เขาจึงไถ่ราคาไปเรื่อย ๆ จนสูงถึง 1,000 กหาปณะ จึงได้สอบถามจนได้ตามต้น สิวลีหนุ่มจึงตัดสินใจไม่ขาย แต่จะขอใช้น้ำผึ้งกับเนยแข็งนี้ร่วมทำบุญกับชาวเมืองด้วย ทั้งยังตั้งจิตอธิษฐานให้ผลบุญนี้ทำให้ตนเป็นเลิศในลาภยศในอนาคตด้วย

การถวายน้ำผึ้งของชาวมอญ เป็นความเชื่อที่มีผลพวงมาจากการที่ชาวมอญนั้นมีความเคารพ ศรัทธาในพระสิวลี จึงมีประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งสืบทอดต่อกันมาในปัจจุบัน

ชาวมอญเชื่อว่า การตักบาตรด้วยน้ำผึ้งจะได้านิสงส์มาก เพราะพระสงฆ์จะเก็บน้ำผึ้งไว้ใช้เป็นยาคราวจำเป็นเนื่องจากยาในสมัยโบราณต้องใช้น้ำผึ้งเป็นส่วนผสมขึ้นเป็นลูกกลอน โดยมีตำนานมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลว่า มีพระปัจเจกโพธิรูปหนึ่งอาพาธต้องการได้น้ำผึ้งมาผสมโอสถ เช้าวันหนึ่งได้บิณฑบาตผ่านไปยังชายป่า ปรากฏว่ามีชายชาวป่าผู้หนึ่งนำน้ำผึ้งมาใส่บาตรด้วยจิตกุศลอันแรงกล้า จึงปรากฏการณ์อัศจรรย์ น้ำผึ้งเพิ่มพูนจนล้นบาตร ฝ่ายหญิงชาวป่าผู้หนึ่งนั่งทอดผ้าอยู่ และเห็นเหตุการณ์โดยตลอดจึงรีบนำผ้าที่ทอดเสร็จแล้วมาถวายพระเพื่อใช้ซับน้ำผึ้งที่ล้นบาตรนั้นซึ่งานิสงส์ดังกล่าวส่งผลให้ชายหนุ่มเกิดในภพใหม่เป็นพระราชชาติเข้มแข็งมั่งคั่ง ส่วนหญิงสาวไปเกิดเป็นพระธิดาของกษัตริย์อีกเมืองหนึ่ง ที่มีความเข้มแข็งและมั่งคั่งเช่นเดียวกัน

จากพุทธประวัติดังกล่าว จึงเกิดประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งขึ้น รวมทั้งเกิดการถวายผ้ารองบาตรน้ำผึ้งด้วย ซึ่งบรรดาหญิงสาวจะช่วยกันปักผ้าอย่างสวยงาม ประณีต เพื่อใช้ถวายพระสงฆ์

ตั้งนั้นการตักบาตรน้ำผึ้งจึงเป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวมอญบางกระบือ แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ในวันงาน ช่วงเช้ามีการเข้าวัดทำบุญกันตามปกติ นอกเหนือจากอาหารหวาน คาวที่เตรียมมาตักบาตรแล้ว ชาวบ้านยังเตรียมน้ำผึ้งมาด้วย และชาวบ้านก็บริจาคให้วัด ตามกำลังศรัทธา ชาวบ้านจะรินน้ำผึ้งจากขวด หรือตักจากภาชนะที่เตรียมมาลงในบาตร เช่นเดียวกับการตักบาตรอาหารตามปกติ

ชาวมอญร่วมกันตักบาตรน้ำผึ้ง

ที่มา : มัธณภารา เลิศเขียว , 2566

2. ความน่าสนใจ

ประเพณี "ตักบาตรน้ำผึ้ง" ได้สืบทอดกันมาช้านานซึ่งชาวมอญได้ปฏิบัติต่อกันมาเป็นประเพณีหนึ่งของชาวบ้านที่แสดงความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทางวัดจะจัดเตรียมบาตรไว้บนศาลาการเปรียญสำหรับให้ชาวบ้านนำน้ำผึ้งรินลงในบาตรที่ได้บาตรมีผ้าขนาดผ้าเช็ดหน้าวางอยู่ด้วย น้ำผึ้งที่ชาวบ้านตักใส่บาตรไว้นั้น วัดจะรวบรวมเพื่อใช้เป็นส่วนผสมของยารักษาโรค

เมื่อถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 โดยก่อนวันพิธีตักบาตรน้ำผึ้ง ชาวบ้านจะเตรียมทำข้าวต้มเพื่อไปทำบุญ แต่ละบ้านจะทำข้าวต้มไม่เหมือนกัน เช่น ข้าวต้มลูกโยน ข้าวต้มคลุก ข้าวต้มมัด ข้าวต้มลูกโยนมีลักษณะลูกกลมห่อด้วยยอดจาก จะทิ้งหางยาว ข้าวต้มคลุกมีลักษณะลูกใหญ่และยาวห่อด้วยยอดจากเวลาทานต้องหันเป็นชั้นคลุกด้วยน้ำตาลทราย เกลือ และมะพร้าวขูด ข้าวต้มมัด หรือข้าวต้มมัดมีลักษณะเป็นยาวข้างในใส่ถั่วดำและกล้วยห่อด้วยใบตองหรือใบจากก็ได้ประกบคู่แล้วมัดด้วยยอดจากอีกครึ่ง เมื่อถึงช่วงเย็นของวันที่ทำข้าวต้มมัดหรือข้าวต้ม ชาวบ้านจะให้ลูกหลานนำข้าวต้มนั้นไปส่งตามบ้านผู้หลักผู้ใหญ่ที่นับถือ

ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง

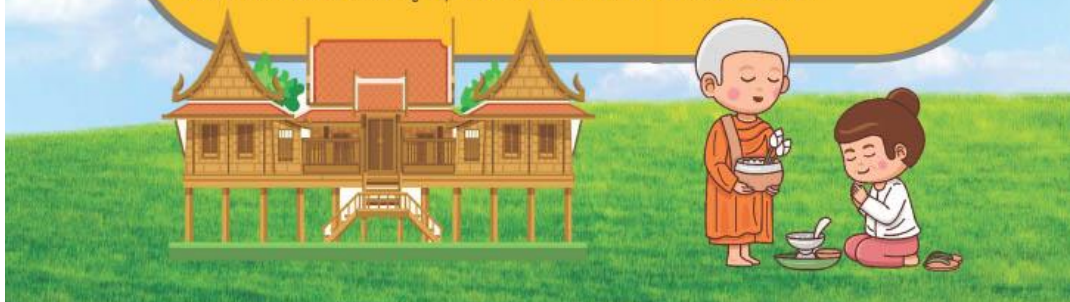

ถวายน้ำผึ้งแด่พระภิกษุสงฆ์

ที่มา : ภัทรภรณ์ เลิศเชียว , 2566

นอกจากพุทธศาสนิกชน จะนำอาหารและข้าวต้มมัดหรือข้าวต้มลูกโยนไปทำบุญที่วัดกันตามปกติแล้ว จะนำน้ำผึ้งบริสุทธิ์ พร้อมด้วยน้ำตาลทรายกับผ้าแดง ผืนเล็กติดตัวไปด้วย โดยจะตักหรือรินน้ำผึ้งใส่ในบาตรจำนวน 32 ใบ ที่เป็นสัญลักษณ์แทนอาการของมนุษย์ปกติ โดยต้องเป็นน้ำผึ้ง เดือนห้าเท่านั้น ไม่ควรเป็นน้ำผึ้งผสม เพราะจะทำให้ น้ำผึ้งบริสุทธิ์เสื่อมคุณภาพ ขณะที่น้ำตาลจะใส่ในบาตร และผ้าแดงจะวางไว้หลังบาตร

ดังนั้นชาวมอญจึงมีความเชื่อว่าการตักบาตรน้ำผึ้งมีอานิสงส์มากเพราะพระสงฆ์จะเก็บน้ำผึ้งไว้เพื่อใช้เป็นยาในคราวจำเป็นเมื่อเกิดอาพาธ เพราะน้ำผึ้งเป็นส่วนผสมที่สำคัญของยาเพราะฉะนั้นชาวมอญจึงถวายน้ำผึ้งแด่พระสงฆ์เพื่อจะได้ อานิสงส์มากและจะเป็นผู้ที่อุดมไปด้วยลาภยศทั้งชาตินี้และชาติหน้า

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : ฉันเดี๋ยวครูจะเล่าให้ฟังนะคะ

ครูมาลี : ถ้าต้นกล้าอยากได้ความรู้เยอะๆ ก็ต้องตั้งใจฟังและจดบันทึกเอาไว้วันละคะ

ครูมาลี : ประเพณีต่อไป เราไปชมประเพณีแต่งงานของคนไทยเชื้อสายมอญกันบ้างนะคะนักเรียน

ต้นกล้า: โอ้โฮ วันนี้ผมได้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งเยอะเลยขอบคุณครู สุนัขมากเลยครับ

นัท: ประเพณีแต่งงานของชาวมอญน่าสนใจมากเลยขอบคุณครูแล้วประเพณีแต่งงานของชาวมอญแตกต่างกับชาวไทยอย่างไรครับคุณครู?

ประเพณีแต่งงานของคนไทยเชื้อสายมอญ บางกระบือ
แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน

พิธีแต่งงานของคนไทยเชื้อสายมอญ
ที่มา : มัธมภาธา เลิศเชียว , 2566

ประเพณีและวัฒนธรรมของไทยที่เรายึดถือปฏิบัติกันโดยทั่วไป หลากหลาย
ประเพณีมีที่มาจากมอญ การดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ล้วนแทรกซึมอยู่
ในวิถีชีวิตชาวไทยทั้งในราชสำนักและระดับสามัญชน ซึ่งชาวไทยรับเอาไว้
โดยไม่รู้ตัว เช่น ประเพณีแต่งงาน เป็นต้น

1. ข้อมูลทั่วไป

ประเพณีการแต่งงานของมอญสมัยก่อน เริ่มจากการแห่ขบวนขันหมากจากบ้านเจ้าบ่าว ไปบ้านเจ้าสาว ภายในขบวนจะมีเก้าอี้ที่ได้เคยพูดจาสู่ขอกันไว้ ถือตะเกียงนำหน้าขบวน ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงในขบวนจะมีการร้องรำทำเพลงมาอย่างสนุกสนาน

การแห่ขันหมาก นอกจากเงินทองและของหมั้น ขนม หมากพลู เหล้า บุหรี่ และผ้าเช่นผีแล้ว ยังประกอบด้วย หน่อมะพร้าว หน่อกล้วยน้ำว้า และหน่อหมาก ให้คู่บ่าวสาวได้ปลูกและได้เก็บผลกินสำหรับตนและทารกที่จะเกิดใหม่ ซึ่งคู่แต่งงานที่ไม่ผ่านการสู่ขอจากผู้ใหญ่ แอบลักลอบหนีตามกัน หากทำพิธีแต่งงานจะไม่สามารถนำหน่อมะพร้าว หน่อกล้วยน้ำว้า และหน่อหมาก เข้าร่วมในขบวนแห่ได้ และเมื่อมีบุตรหลาน บุตรหลานก็จะไม่ได้รับเชิญเข้าร่วมในพิธีสำคัญของหมู่บ้าน เช่น สาวเชิญเทียบ พานขันหมากในงานแต่งงาน สาวอุ้มตันเทียนและเครื่องอัฐบริวารในงานบวชถือเป็นการลงโทษทางสังคม

ขบวนแห่ขันหมาก

ที่มา : มัธณภาธา เลิศเชียว , 2566

กินสี่ถ้วย (ลอดช่อง)

ที่มา : มัณฑนาธา เลิศเชียว , 2566

ของหวานที่เลี้ยงแขกในงานแต่งงานคือ ขนมสี่ถ้วย ซึ่งชาวไทยเรียกว่า “กินสี่ถ้วย” ได้แก่ ไข่กบ (เม็ดแมงลัก) นกปล่อย (ลอดช่อง) มะลิลอย (ข้าวตอก) และ อ้ายต้อ (ข้าวเหนียว) เป็นขนมมงคลในงานแต่งงาน และการกล่าวถึงคำว่า “กินสี่ถ้วย” ยังมีความหมายถึงประเพณีแต่งงานอีกด้วย ประเพณีแต่งงานดังกล่าวเป็นประเพณีที่ยังมีการปฏิบัติกันโดยทั่วไปในหมู่ชาวไทย โดยเฉพาะชาว มอญบางกระบือ ซึ่งยังคงยึดถือประเพณีการแห่ขันหมาก รวมทั้งกินขนมในงาน แต่งดังกล่าวข้างต้นอย่างเคร่งครัด แต่ไม่ได้มีสี่ถ้วยอย่างในเมืองไทย มีเพียงข้าวเหนียวและลอดช่อง

เมื่อถึงบ้านเจ้าสาว เจ้าแก่ของทั้ง ๒ ฝ่าย จะออกมาพูดจาสอบถามกันพอเป็นพิธี เจ้าบ่าวจ่ายค่าผ่านประตูก็ประตูก็แล้วแต่จะมีการหยอกล้อกันเพื่อความสนุกสนาน หลังเข้าไปในบ้านต้องทำพิธีขอขมาผีบ้านผีเรือน จากนั้นทำพิธีรดน้ำแก่บ่าวสาว ผู้ที่สามารถรดน้ำได้ มีเพียงพ่อแม่ของบ่าวสาวเท่านั้นญาติผู้ใหญ่คนอื่น ๆ เพียงแต่รับไหว้ขอขมาจากบ่าวสาวด้วยผ้าไหว้ อันได้แก่ผ้านุ่ง ผ้าห่ม เป็นต้น และมักมีการมอบเงินขวัญถุงแก่คู่บ่าวสาว เพื่อใช้ตั้งต้นทำมาหากินต่อไป

ระหว่างที่รดน้ำบ่าวสาว หมอขวัญมอญจะเหลลให้ศีลให้พรเป็นทำนองมอญ ในพิธีแต่งงานของชาวมอญ จะไม่มีพิธีทางสงฆ์เข้ามาเกี่ยวข้อง

หลังเสร็จพิธีเลี้ยงดูแขกทั้งสองฝ่ายเรียบร้อยแล้ว แขกจะทยอยกันกลับ เจ้าบ่าวจะต้องนอนหอ ๗ คืน ส่วนเจ้าสาวจะถูกส่งตัวตามไป ซึ่งในปัจจุบันเกือบทุกขั้นตอนเป็นแบบไทยสมัยนิยม

พิธีสงฆ์ในงานแต่งและงานขึ้นบ้านใหม่

สังข์สำหรับรดน้ำบ่าวสาวในพิธี

แต่งงานแบบมอญ

ที่มา : มัทณภธา เลิศเชียว , 2566

2. ความน่าสนใจ

ประเพณีแต่งงานของคนมอญบางกระดี่ในอดีตนั้น เป็นแบบไม่มีภิกษุมายูง เพราะกลัวภิกษุนั้นเสื่อมในศีลของพระ 227 ข้อนั้น มีกฎว่า หากพระภิกษุชกสี่ให้ชายหญิงเป็นสามีภรรยา กันต้องสังฆาทิเสส แต่หลังจากที่แต่งงานกันไปได้ประมาณ 3-7 วัน สามีภรรยาจะทำสำรับกับข้าวไปถวายพระร่วมกัน และคู่บ่าวสาวที่แต่งงานกัน จะบอกเพียงแค่ว่าตีสนิทเท่านั้นเพื่อไปเป็นพยาน แต่จะไม่ช่วยในเรื่องเงินหรือของทำบุญ

คนมอญในสมัยก่อนทั้งผู้ชายและผู้หญิงจะไม่ใกล้ชิดกัน หากชอบกันก็จะชอบแบบห่าง ๆ จะมีโอกาสได้คุยกันก็ต่อเมื่อมีเทศกาลที่ผู้คนมาร่วมทำกิจกรรมกัน หากได้แต่งงานกันแล้วมีเรื่องทะเลาะวิวาทจนถึงขั้นหย่าร้าง ผู้ที่ไปงานแต่งงานก็ต้องไปเป็นพยานที่สถานีตำรวจเช่นเดียวกับเป็นพยานในงานแต่งงาน แต่ในปัจจุบันได้นำประเพณีการแต่งงานมารวมกับประเพณีขึ้นบ้านใหม่ ทำให้สามารถนิมนต์พระภิกษุมาร่วมงาน และได้รับของทำบุญอีกด้วย

พิธีล้างเท้าเจ้าบ่าว

พิธีขอขมาผีบ้านผีเรือน

ที่มา : มัธณภารา เลิศเชียว , 2566

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : งั้นครูจะเล่าให้ฟังนะคะ

ครูมาลี : ใครอยากทราบข้อมูลแล้วบ้างคะ?

ครูมาลี : ต่อไปเราไปชมประเพณีบวชนาคของ
คนไทยเชื้อสายมอญกันคะนักเรียน

ครูมาลี : ใช่แล้วจ๊ะนัท การแต่งงานของชาวมอญมี
ขั้นตอนและรูปแบบที่ไม่เหมือนของชาวไทย
นอกจากนั้นยังมีขนบธรรมเนียมที่หนูอยากกินด้วยนะ

ต้นกล้า : ผมครับคุณครู

นัท : โอ้โห! ประเพณีการ
แต่งงานของคนมอญนี้มีขนบ
เยอะแยะเลยนะครับคุณครู

ประเพณีบวชนาคของคนไทยเชื้อสายมอญ บางกระดี่
แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน

ประเพณีบวชนาคของคนไทยเชื้อสายมอญ
ที่มา : มัธณภาสา เลิศเชียว , 2566

“การอุปสมบท” เป็นประเพณีที่ชายชาวไทยเชื้อสายมอญและผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญ ซึ่งชายหนุ่มจะต้องเข้าพิธีอุปสมบทเมื่อสึกแล้วจึงแต่งงานได้ เป็นการเปลี่ยนสถานะของชายหนุ่มไปสู่การเป็นผู้มีความรู้ในทางธรรม เป็นผู้ใหญ่และสามารถเป็นผู้นำครอบครัวได้

อย่างไรก็ตามพิธีบวชของชาวมอญคล้ายกับพิธีบวชของชาวไทยทั่วไป แต่มีรายละเอียดบางอย่างที่แตกต่างกัน

1. ข้อมูลทั่วไป

ประเพณีการบวชนาคของชาวมอญโดยทั่วไปก็เหมือนกับการบวชนาคของชาวไทย ที่เด่นชัดคือ การแต่งกายของนาคก่อนบวช ในวันสุกดิบจะมีการแต่งกายอย่างสวยงามุ่งผ้าม่วงคาดเข็มขัดนาคหรือทอง ห่มผ้าสไบสีสด พาดจากไหล่ซ้าย ติดเข็มกลัดที่ไทรักแร้ขวา ทัดหูด้วยดอกไม้เงินดั้นทองที่ข้างซ้าย และใส่ต่างหูข้างขวา 1 ข้าง จะสังเกตเห็นได้ว่าผู้ชายในอดีต จะถูกเจาะหูซ้าย 1 ข้างตั้งแต่เด็ก เพื่อใส่ต่างหูตอนบวชนาคทุกคน แต่ปัจจุบันไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนัก นอกจากบุตรหลานจะเจาะกันเองตามสมัยนิยม นอกจากนี้ก็ต้องแต่งหน้าทาปาก ญาติ ๆ จะพากันนำเครื่องประดับประเภท ต่างหู แหวน กำไลมือ กำไลเท้า สายสร้อย มาให้นาคประดับตกแต่ง ถือว่าเป็นการร่วมบุญ

ในเรื่องของการแต่งกายนาคเช่นนี้นั้น สืบเนื่องมาจากพุทธประวัติ ชาวมอญจึงได้จำลองเหตุการณ์แต่งตัวนาคเลียนแบบเครื่องทรงกษัตริย์ได้ หยิบยกเหตุการณ์ตอนที่เจ้าชายสิทธัตถะขี่ม้าเสด็จหนีจากวังออกบวช โดยเสด็จออกทั้งเครื่องทรงกษัตริย์ โดยแฝงคติธรรมว่า แม้ก่อนบวชจะมีทรัพย์สินเงินทอง ลาภยศสรรเสริญ แต่เมื่อก้าวเข้าสู่เพศที่บริสุทธิ์ ก็ต้องสละสิ่งของนอกร่างเหล่านั้นออกไป

ตอนบ่ายของวันสุกดิบ จะมีการแห่ขบวนนาคไปยังศาลเจ้าพ่อประจำหมู่บ้าน
เข้าทรงเพื่อบอกกล่าวและเป็นการลาเจ้าพ่อรวมทั้งมีบ้านประจำตระกูลและ
พระอุปฌาย์ ตกค่ำมีหมอขวัญมอญทำพิธี “บะอะยัง” เป็นพิธีทำขวัญแบบ
มอญ หมอขวัญจะสวดบทสอนนาค ส่วนพิธีปลงผมนาคทำกันในตอนเช้าตรู่
แล้วจึงแห่นาคจากบ้าน ไปวัด วนรอบโบสถ์ 3 รอบ พิธีในโบสถ์เหมือนกันกับ
ชาวพุทธทั่วไป เพียงแต่บทสวดในทุกขั้นตอนเป็นภาษามอญ

พิธีปลงผมนาค

พิธีแห่นาคเข้าโบสถ์

ที่มา : มัธณภธา เลิศเชียว , 2566

2. ความน่าสนใจ

ประเพณีบวชนาค ในอดีตบวชแบบมอญจะไม่โกนผม จะนุ่งผ้าม่วง ห่มสไบ และญาติ ๆ จะนำทรัพย์สิน เช่น สร้อยคอ สร้อยข้อมือ มาสวมบนตัวนาค และกุมตัวนาคไว้ ที่ทำแบบนี้เพื่อให้ลูกนาคของตนคูดี และห่างลูกนาคของตนว่าจะไปคุยกับคนรักในระหว่างที่กำลังเป็นนาคอยู่และจะทำให้ไม่ได้บวช แต่ในปัจจุบันก็ไม่ได้เข้มงวดเหมือนในอดีต ส่วนอาหารการกินก็มีการนำเอากระเจี๊ยบมาประกอบอาหารเรียกง่าย ๆ ว่า แกงกระเจี๊ยบ และในปัจจุบันยังได้มีการนำการเล่นสะบ้ามาร่วมในประเพณีบวชนาคด้วยเพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่ต่อไป

พิธีมอบผ้าไตรนาค

ที่มา : มัธณภธา เลิศเชียว , 2566

อุปกรณ์ในพิธีการบวชนาค

แบบมอญ

ที่มา : มัธณภธา เลิศเชียว , 2566

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : จ้าครูจะเล่าให้ฟังนะคะ

ครูมาลี : ใครอยากฟังบ้างยกมือขึ้น

ครูมาลี : ต่อไปเราจะไปชมประเพณีสงกรานต์กันนะคะนักเรียน

ครูมาลี : ใช่แล้วจ้าต้นกล้า วัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อ
ของผู้คนในแต่ละท้องถิ่นย่อมแตกต่างกันค่ะ ขึ้นอยู่กับความ
เชื่อและวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ
ย่อมก่อให้เกิดวัฒนธรรมและประเพณีที่ปฏิบัติแตกต่างกันค่ะ

ต้นกล้า : ชุดบวชนาคของชาวไทยเชื้อ
สายมอญไม่เหมือนการบวชนาคตาม
ประเพณีไทยเลยนะครั้นคุณครู

นัท : ผมด้วยครับ

ต้นกล้า : ผมครับ

ประเพณีสงกรานต์ของคนไทยเชื้อสายมอญบางกระดี่
แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน

การสรงน้ำพระของคนไทยเชื้อสายมอญ บางกระดี่

ที่มา : มัธณภาธา เลิศเชียว , 2566

ประเพณีสงกรานต์ของชาวมอญบางกระดี่ นับเป็นหนึ่งในประเพณีสงกรานต์ที่มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในเมืองไทยซึ่งในพื้นที่ ที่มีชาวมอญอาศัยอยู่เมื่อถึงช่วงสงกรานต์ชาวมอญก็จะจัดงานเฉลิมฉลองประเพณีสงกรานต์กันอย่างคึกคักสนุกสนาน ดังเช่นชาวมอญบางกระดี่ แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน

1. ข้อมูลทั่วไป

ประเพณีสงกรานต์ของชาวมอญบางกระดี่ก็คล้ายคลึงกับสงกรานต์มอญทั่วไป ในตอนเช้าชาวบ้านทุกครัวเรือนต่างให้ความสำคัญกับการทำบุญตักบาตรที่วัด ช่วงบ่ายจะจัดให้มีการสรงน้ำพระ โดยชาวบ้านต่างเตรียมน้ำสะอาด ผสมน้ำอบโรยดอกไม้ทั้งบูชาประพรม สรงน้ำพระพุทธรูป และอธิบรพบุรุษ ในแต่ละวัดได้มีการตกลงกำหนดวันสรงน้ำพระกันเองตามความเหมาะสมในแต่ละชุมชน ในพิธีดังกล่าว จะมีการสร้างโรงพิธีขึ้นอย่างมิดชิดเพื่อให้พระเข้าไปสรงน้ำและผลัดเปลี่ยนสบงจีวรได้ โดยต่อรางน้ำยาว ๆ ออกมาจากโรงพิธีเพื่อให้ชาวบ้านที่อยู่เต็มสองฟากของราง สรงน้ำพระด้วยการเทน้ำบนรางพร้อม ๆ กัน สายน้ำจะไหลไปตามรางที่วางลาดต่ำเข้าไปในโรงพิธี วิธีการนี้เป็นการป้องกันความขุมนุ่นวุ่นวายที่อาจเกิดขึ้นได้จากการเข้าไปสรงน้ำโดยตรงกับพระสงฆ์

แห่พระโพธิ์สัตว์รอบบางกระดี่

การสรงน้ำพระ

ที่มา : มัธณการา เลิศเขียว , 2566

โดยเฉพาะสุขภาพสตรี และป้องกันการเห็นภาพที่ไม่เหมาะสมขณะที่จิวพระเปียกน้ำ ซึ่งเป็นการสงวนน้ำพระทั้งองค์จริง ๆ มิใช่เพียงรดที่ฝ่ามือ มีขบวนแห่กแห่ปลา เป็นการสะเดาะเคราะห์ ต่อชีวิตสัตว์ และผลที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ การแพร่พันธุ์ปลาในแหล่งน้ำ บางชุมชนจัดอย่างยิ่งใหญ่ มีขบวนแห่หงส์ ธงตะขาบด้วย

อาหารมอญที่นิยมทำกันในช่วงสงกรานต์เท่านั้นก็คือ ข้าวแช่ เป็นการปรุงอาหารที่มีพิธีต้องและประณีตพิถีพิถัน เพื่อบูชานางสงกรานต์ จากนั้นนำไปถวายพระที่วัด และนำไปไหว้ผู้หลักผู้ใหญ่ของตน

กะละแม คือขนมที่ชาวมอญจะขาดเสียไม่ได้ในการนำไปทำบุญถวายพระ แจกจ่ายเพื่อนบ้านและญาติผู้ใหญ่ คือ เป็นขนมแห่งความสามัคคีและอดทนอย่างแท้จริง จากส่วนผสม 3 ชนิด คือแป้งหรือข้าวเหนียวเม็ด กะทิ และน้ำตาลต้องกวนให้งวด จับตัวเหนียวเป็นตังเม เมื่อได้ที่ปริมาณขนมจะเหลือเพียง 1 ใน 3 เท่านั้น โดยใช้เวลาในการกวน 4-5 ชั่วโมง ต่อหนึ่งกระทะ

การละเล่น และมหรสพในเทศกาลสงกรานต์ ได้แก่ ปี่พาทย์มอญ มอญรำ ทะแยมมอญ และสะบ้ามอญ สะบ้ามีทั้งประเภททยอยไกล และประเภทสะบ้าบ่อน ซึ่งการเล่นสะบ้าก็นิยมเล่นกันช่วงเทศกาลสงกรานต์และ สะบ้านี้มีด้วยกัน ๒ ประเภท คือ สะบ้าทยอยไกล และสะบ้าหนุ่มสาว

วิธีการเล่นสะบ้าทยอยไกล คือ จะตั้งลูกที่เป็นเป้าเอาไว้ (คล้ายโบว์ลิ่ง แต่ใช้ร่อนลูกสะบ้าเข้าหาเป้าแทนการกลิ้ง) ระยะทางนั้นมีการแบ่งออกหลายระดับ เช่น 20 เมตร 30 เมตร เป็นต้น ผลัดกันทยอยทีละครั้งจนจบเกม ใครทยอยแม่นยำกว่ารวมคะแนนแล้วได้มากกว่าก็จะเป็นผู้ชนะ

การละเล่นตะแยมอญ

ที่มา : มัธณภาธา เลิศเชียว , 2566

ส่วนสะบ้าบ่อนั้น เป็นการเล่นระหว่างชายหญิง 2 ฝ่าย ผลัดกันทอยลูกสะบ้า (เล็กกว่าลูกสะบ้าแบบทอยไกล ประมาณ 4 – 5 เท่า) ให้ถูกเป้าของอีกฝ่าย ซึ่งการทอยสะบ้ามีหลายท่า ในแต่ละชุมชนก็แตกต่างกันออกไป หากฝ่ายทอยทอยผิดก็จะถูกฝ่ายตรงข้ามยึดลูกสะบ้าไว้ เมื่อต้องการขอคืนต้องมีข้อแลกเปลี่ยน ตามแต่ผู้ทำโทษจะสั่ง เช่น ร้องเพลง รำวง เป็นต้น ซึ่งการละเล่นนี้เป็นโอกาสที่มีไม่มากนัก ที่หนุ่มสาวจะได้ใกล้ชิด พูดคุย เกี่ยววพาราสีกันและจะถูกสังเกตจากผู้ใหญ่อยู่ห่าง ๆ ดุอุปนิสัยของลูกสะบ้าหรือลูกเขยในอนาคต

2. ความน่าสนใจ

ประเพณีสงกรานต์ของชาวมอญบางกระดี่ นั้นนิยมจัดขึ้นในช่วงวันสงกรานต์ปกติ (13-15 เมษายน) โดยมีการเตรียมตัวกันมาตั้งแต่ต้นเดือนเมษายน โดยเริ่มจากการทำความสะอาดปิดกวาดเช็ดถูบ้านเรือนและสภาพแวดล้อมในช่วงที่ใกล้จะถึงวันสงกรานต์ ซึ่งแต่ละบ้านจะช่วยกันกวาด “กาละแม” หรือไม้กั้นข้าวเหนียวแดง ข้าวเหนียวแก้ว เตรียมเอาไว้ และจะมีการแสดงปี่พาทย์มอญ มอญรำ ทะแยมอญ และการละเล่นสะบ้าการละเล่นของเด็กไทยสมัยก่อน อย่างมอญซ่อนผ้า รีๆข้าวสาร รวมถึงการสาธิตการปั้นและแกะสลักเครื่องปั้นดินเผาซึ่งประเพณีสงกรานต์ของชาวมอญบางกระดี่นั้น เป็นประเพณีที่มีความรื่นเริง สนุกสนาน ชุ่มฉ่ำสายน้ำ และกลิ่นหอมจากน้ำอบไทย มีเอกลักษณ์งดงามตามรูปแบบศิลปะของชาวมอญ

ประเพณีสงกรานต์ของชาวมอญบางกระดี่

ที่มา : มัธณภธา เลิศเชียว , 2566

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : ต่อไปเราไปชมประเพณีการรำผีของ
คนไทยเชื้อสายมอญ กันบ้างนะคะนักเรียน

ครูมาลี : ใช่แล้วจะตื่นกลัว การละเล่น และมหรสพใน
เทศกาลสงกรานต์ของชาวมอญนั้นมีมาตั้งแต่โบราณเลย
นะจ๊ะ ดังนั้นเราควรอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีที่งดงามนี้
ไว้เราจะดีกว่า

ครูมาลี : นี่ก็คือประเพณีสงกรานต์ของคนไทยเชื้อสาย
มอญคะนักเรียน

ต้นกล้า : นำสนุกจังเลยครับ
คุณครูมีการละเล่นเยอะแยะ
เลยนะครับ

นัท : ครับคุณครู

ประเพณีการรำผีของคนไทยเชื้อสายมอญบางกระบือ
แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน

พิธีกรรมการรำผีของคนไทยเชื้อสายมอญบางกระบือ

ที่มา : มัธณภรธา เลิศเชียว , 2566

การรำผีเป็นความเชื่อของคนไทยเชื้อสายมอญที่ยึดถือผีซึ่งมีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิต ผีของชาวมอญมีหลายประเภท ซึ่งลูกชายคนโตของตระกูลจะเป็นผู้สืบทอดต้นผี (บางพื้นที่ก็ให้ลูกชายคนเล็กเป็นผู้สืบทอด) ต้นผีรับผิดชอบในการจัดพิธีรำผี ดูแลคนในตระกูลไม่ให้ผิดข้อห้ามต่าง ๆ และยังเป็นหัวหน้าในการนัดพบคนในตระกูลเดียวกันให้มาช่วยเหลืองานต่าง ๆ ของคนในตระกูล ตลอดจนการจัดงานพิธีต่าง ๆ ซึ่งการนับถือผีของคนไทยเชื้อสายมอญเป็นการนับถือบรรพบุรุษ จึงเป็นความเชื่อที่มีลักษณะของการสืบทอดตระกูลแต่ละตระกูลทำให้สามารถรวมญาติในตระกูลเดียวกันได้

1. ข้อมูลทั่วไป

ชาวมอญทุกคนแม้จะยึดมั่นในพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด แต่ยังคงมีการนับถือผีควบคู่กันมาตลอด มีความเชื่อที่ผูกพันกับวิถีชีวิตอย่างแยกกันไม่ออก และในขั้นตอนของการรำผี ยังแฝงไว้ซึ่งคติทางศาสนา การเกิดแก่เจ็บตาย หรือการเล่าเรื่องราวของชีวิต ตั้งแต่การเกิด บวชเณร บิณฑบาต ออกศึกษา ขนไก่ เป็นต้น สอดแทรกอยู่เสมอ

ผีมอญของแต่ละตระกูลจะแตกต่างกัน ประกอบด้วย ผีเต่า ผีงู ผีไก่ ผีกล้วยหอมและ ผีข้าวเหนียว ผู้ที่บรรพบุรุษของตนนับถือผีชนิดใด ก็ต้องยอมรับนับถือต่อไป หากนับถือผีงู เมื่อพบงูแล้วห้ามตี ห้ามทำร้าย และต้องคอยห้ามไม่ให้ผู้อื่นทำร้ายด้วย

ตระกูลไคนับถือผีเต่า หากไปพบเต่าเข้าก็ต้องทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น หรือพูดขึ้นว่า เต่าเน่า เต่าเหม็นมีเช่นนั้นต้องจับเต่ามาฆ่าทำอาหารกิน โดยต้องนำไปเซ่นผีบรรพบุรุษก่อน หากไม่ปฏิบัติทั้งสองประการ คือไม่พูดว่าเต่าเหม็น ทั้งไม่จับมาทำอาหาร อาจส่งผลให้เกิดภัยพิบัติ อาเพศกับครอบครัวและตระกูลของผู้นั้นได้

ตระกูลไคนับถือผีข้าวเหนียว ห้ามจำหน่ายจ่ายแจกข้าวเหนียวแก่ผู้ใดทั้งสิ้น นอกจากถูกลักขโมยไป ไม่รู้ไม่เป็นไร ไม่มีโทษ

ตระกูลที่นับถือผีไก่ เมื่อนำไก่เข้าบ้านก่อนปรุงอาหารทุกครั้ง จะต้องหักคอไก่ นำไปเซ่นต่อผีประจำตระกูล

การนับถือผี เป็นการสืบทอดภายในตระกูล โดยลูกชายคนเล็ก (หลายแห่งนิยมใช้ลูกชายคนโต) จะเป็นผู้รับช่วงจาก พ่อ ดุแล เช่นไหว้ ลูกสาวจะรับไม่ได้ เพราะเมื่อแต่งงานก็ต้องเปลี่ยนไปนับถือผีของสามี ทุกปีช่วงตรุษสงกรานต์ มักมีการจัดเครื่องเซ่นไหว้ผีประจำตระกูล บ้านแต่ละหลัง จะมีเสาต้นผี ผูกผ้าแดงเอาไว้ และมีหีบผ้าผี ภายในหีบประกอบด้วยโสร่ง เสื้อผ้าสไบ และแหวนทองพลอยแดง 1 วง

การไหว้ผีประจำตระกูล

ที่มา : มัธณภาธา เลิศเชียว , 2566

การรำผีมอญ มีได้ทำกันประจำ จะกระทำเฉพาะเวลาที่มีสิ่งผิดปกติขึ้นเท่านั้น เช่น มีคนป่วยโดยหาสาเหตุไม่พบมีคนหาย และมีการบนเอาไว้ หากผีช่วยได้สำเร็จ ก็จะมีการรำผีให้ นอกจากนี้ก็เป็นการขอขมาผี เมื่อทำผิดขึ้น เช่น ปลอ่ยให้คนมีครรภ์ คู่สามีภรรยา หรือชายอื่นที่เป็นคนละผี เข้ามานอนในบ้าน หรือการเกิดเหตุร้ายขึ้นในบ้าน ไม่มีทางออก เมื่อมีหมอดูทำนาย ว่าเหตุเกิดจากผีทำก็จะต้องจัดการรำผีขึ้นเป็นการขอขมา

การจัดทำพิธีรำผี มักทำกันในช่วงหน้าแล้งประมาณเดือน 4-5 หมดภาระจากการทำนา ทำสวน งดเว้นวันพระข้อกำหนดในการรำผีข้อหนึ่งซึ่งคล้าย ๆ กับการจัดงานอื่น ๆ คือ จะต้องบอกกล่าวญาติพี่น้องทั้งหมด ห้ามขาดตกคนหนึ่งคนใด ห้ามจัดงานเกินปีละ 1 ครั้ง นับว่าเป็นการดีที่ญาติพี่น้องจะได้เจอกัน รับรู้สนใจความเป็นไปของคนในตระกูลตลอดเวลา เอาใจใส่ดูแล ไม่ทอดทิ้งกัน สำหรับการรำผีนั้นเมื่อกำหนดวันแล้ว ก็ต้องจัดการเตรียมอุปกรณ์ หาชื้อของกินของใช้ เกณฑ์คนมาช่วยงานทั้งทำอาหารและปลูกโรงพิธีซึ่งต้องปลูกให้เสร็จภายในวันเดียว และมีข้อกำหนด ทั้งรูปแบบ ขนาด วัสดุ และทิศทางการหันหน้าของโรงพิธี เป็นต้น

การจัดทำพิธีรำผี

ที่มา : มัธณภาธา เลิศเชียว , 2566

2. ความน่าสนใจ

การลำดับพิธีในการรำผีของชาวมอญบางกระดี่จะมีผู้อำนวยการในการรำผี คือ “โต้ง” นั้นเป็นได้ทั้งชายและหญิง จะต้องมาควบคุมขั้นตอนของพิธีทั้งหมด ตั้งแต่การปลุกโรง ทำขนมผี จนถึงวันงานจริงในวันรุ่งขึ้น โต้งจะต้องคอยแนะนำพิธีการ เป็นผู้กล่าวเชิญผี ทั้งผีต้นตระกูลและผีทั่ว ๆ ไป มีการเช่นผีการรำไปตามชุดแต่ละชุด ซึ่งแตกต่างกันทั้งผี การแต่งตัว การรำ และทำนองเพลง เช่น อาบน้ำ ต้นผีรักษาโรค บวชเณร ออกบิณฑบาต พายเรือส่งขันหมาก ออกศึก ชนไก่ เป็นต้น ในการรำแต่ละชุด ผู้รำจะเป็นคนในตระกูล และสะใภ้จะต้องเข้าร่วมในโรงพิธีแต่งตัว โต้งจะจัดการเครื่องเช่นผี คือขัน หรือกะละมังบรรจุอาหารเช่นผีรำและนำในการเชิญผีรำไปตามชุดนั้น ๆ ผีไม่ได้เข้าทุกคนเป็นเฉพาะบางคน บางชุดเท่านั้น เมื่อรำเสร็จก็เอาอาหารในกะละมังของตนที่โต้งให้มาไปแบ่งกันกิน จะไม่ใช่ซ้ำอีก

ในโรงพิธี ผู้ที่อยู่นอกตระกูล (คนละผี) จะเข้าไปในโรงพิธีไม่ได้ ต้องอยู่ภายนอก เว้นแต่จะได้จับพลู เชื้อเชิญพิเศษ แต่ก็ยังมีพื้นที่จำกัดอยู่ส่วนหนึ่งที่ห้ามเข้าทุกกรณี

ระหว่างการทำพิธีจะมีวงปี่พาทย์มอญบรรเลงประกอบตลอด วงปี่พาทย์และโต้งจะต้องเข้าใจ และรู้จังหวะของกันและกันเป็นอย่างดี ว่าชุดไหนต้องบรรเลงเพราะอะไร เช่น เพลงโคก เพลงสนุก เพลงเชิด เพลงรำถวายมือ หรือจังหวะทะแยมมอญ เพราะผีบางรายชอบทะแยมมอญ

ตั้งนั้นประเพณีรำผี หากมองอย่างผิวเผิน อาจดูว่างมวงย สิ้นเปลือง เสียเวลา เนื่องจากเทคโนโลยีและการแพทย์ในปัจจุบันมีความก้าวหน้าทันสมัยแต่หากพิจารณาให้ลึกซึ้งจะพบว่า ในอดีตนั้นการแพทย์ยังไม่เจริญก้าวหน้า จึงไม่สามารถหาสาเหตุของการเจ็บป่วยได้ ทำให้หาทางออกไม่ได้จึงต้องให้ผีช่วย ดึกว่าไม่ทำอะไรเลย อย่างน้อยพิธีกรรมดังกล่าวก็เป็นการช่วยในด้านการให้กำลังใจ

ในการรำผีจะจัดกันในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งเป็นช่วงของการว่างเว้นจากการทำนา ทำสวน เป็นการรวมญาติมิตรในวงศ์ตระกูล ด้วยมีกฎหมายห้ามไว้ตั้งได้กล่าวแล้วข้างต้น เมื่อมองกันในด้านความสัมพันธ์เชิงสังคมจะเห็นได้ว่าประเพณีการรำผีนั้นสนับสนุนกิจกรรมด้านความสามัคคีที่ต่ออย่างหนึ่งในสังคม

การรำผีในโรงพิธี

ที่มา: มัธณภาธา เลิศเชียว , 2566

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : ฉะนั้นเด็กๆ โชคดีมากนะที่จะได้มีโอกาสมาเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในท้องถิ่นของเราในวันนี้

ครูมาลี : ก่อนที่เราจะเดินทางกลับ เรามาทบทวนความรู้เรื่องแหล่งเรียนรู้ ประเภทวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อด้วยการทำกิจกรรมตอบคำถามจากคุณครูก่อนนะจ๊ะเด็กๆ

ครูมาลี : ใช่แล้วจ้า ต้นกล้า ประเพณีและความเชื่อในแต่ละท้องถิ่นหรือในแต่ละเชื้อชาติย่อมมีความแตกต่างกันไปตามวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ค่ะนักเรียน

ต้นกล้า : โอ้โฮ ! ประเพณีและพิธีกรรมของชาวมอญแตกต่างกับชาวไทยและมีเอกลักษณ์มากมายเลยครั้นครู..วันนี้พวกเราได้รับความรู้เยอะแยะเลยครั้น

นัท : ได้ครั้นครู

กิจกรรมคำถามท้ายบท

1. ประเพณีการรำผีมอญมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร จงอธิบาย

.....

2. เพราะเหตุใดชาวมอญจึงมีความเชื่อว่า “การตักบาตรด้วยน้ำผึ้งจะได้านิสงส์มาก “ จงอธิบาย

.....

3. พิธีแต่งงานของคนไทยเชื้อสายมอญมีขั้นตอนอย่างไร

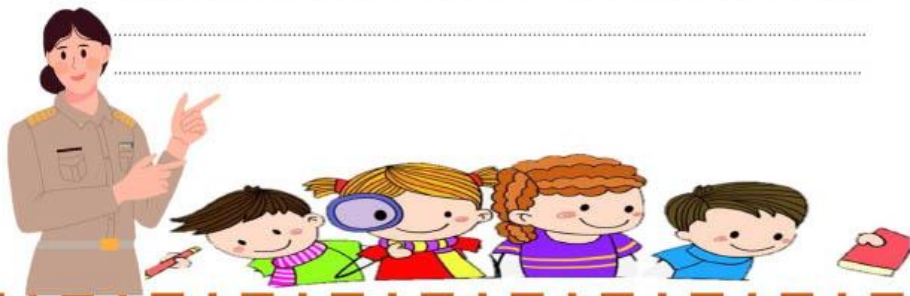
.....

4. การจำลองแต่งกายบวชนาคของชาวมอญแฝงคติธรรมอย่างไร

.....

5. นักเรียนสามารถช่วยอนุรักษ์ประเพณีสงกรานต์ของชาวมอญบางกระทู้ได้อย่างไร

.....

คำอธิบายศัพท์

เกี่ยวพาราสิ	ก. พุดให้รักในเชิงขูสาว.
ขอขมา	ก. ขอไม่ให้เอาโทษในสิ่งที่ได้ล่วงละเมิดหรือล่วงเกิน เช่น ขามาขอขมาญาติผู้ใหญ่เพื่อลาบวช, ขอขมา หรือ ขอขมาลาโทษ ก็ว่า.
ชั้นหมาก	น. ชั้นไล่หมากพลูเป็นต้นซึ่งเชิญไปพร้อมกับของอื่น ๆ ในพิธีหมั้นหรือแต่งงาน เป็นเครื่องค้ำับผู้ปกครองฝ่ายหญิง.
ชุลมุน	ว. สับสนวุ่นวายไม่เป็นระเบียบ เช่น เดินกันชุลมุน ชกต่อยกันชุลมุน.
แต่งงาน	ก. ทำพิธีเพื่อให้ชายหญิงอยู่กินเป็นผัวเมียกันตามประเพณี.
โต้ง	ว. โตใหญ่ในพวก.
ทะแย	น. ชื่อเพลงไทย อัดรา ๒ ชั้น สมัยอยุธยา หน้าทับปรบโก มี ๒ ท่อน ที่เป็นอัดรา ๓ ชั้น นิยมทำเป็นเพลงเดี่ยว
เทคโนโลยี	น. วิทยาการที่นำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ อุตสาหกรรม เป็นต้น.
นาค	น. เรียกคนที่ไปอยู่วัดเตรียมตัวจะบวชหรือกำลังจะบวช
นิมนต์	ก. เชิญ, เชื้อเชิญ, (ใช้แก่พระภิกษุและสามเณร).
บรรพบุรุษ	น. ผู้เป็นต้นวงศ์ตระกูลซึ่งมีผู้สืบสายโลหิตมา, บุคคลที่นับตั้งแต่ปู่ตายายขึ้นไป.
บิณฑบาต	ก. กิริยาที่พระภิกษุสามเณรรับของที่เขานำมาใส่บาตร, โดยปริยายหมายถึง กิริยาที่พระภิกษุสามเณรขอหรือขอร้อง เช่น เรื่องนี้ขอบิณฑบาต

คำอธิบายศัพท์

ผิวเดิน	ว. ตื่น ๆ, ไม่สีกขัง.
ผี	น. สิ่งที่มีมนุษย์เชื่อว่าเป็นสภาพลึกลับ มองไม่เห็นตัว แต่อาจจะปรากฏเหมือนมีตัวตนได้ อาจให้คุณหรือโทษได้ มีทั้งดีและร้าย เช่น ผีป่วนตายาย ผีเรือน ผีहां, เรียกคนที่ตายไปแล้ว
ภิกษุ	น. ชายที่บวชเป็นพระในพระพุทธศาสนา.
พิธีกรรม	น. การบูชา, แบบอย่างหรือแบบแผนต่าง ๆ ที่ปฏิบัติในทางศาสนา.
พิบัติ	น. ความฉิบหาย, ความหายนะ, ความเป็นอัปมงคล
มหรสพ	น. การเล่นรื่นเริงมีโขนละครเป็นต้น.
ลอดช่อง	น. ชื่อขนมอย่างหนึ่งทำด้วยแป้งข้าวเจ้ากวนพอสุก กดลงในกะโหลกที่มีรู ให้ไหลออกเป็นตัว ๆ หัวท้ายแหลม กินกับน้ำกะทิ.
ปีพาทย์	น. ชื่อเรียกการผสมวงดนตรีไทย มีขนาดวงอยู่ ๓ ขนาด คือ ปีพาทย์เครื่องห้า ปีพาทย์เครื่องคู่ ปีพาทย์เครื่องใหญ่, เดิมเรียกว่า พิณพาทย์.
สงกรานต์	น. เทศกาลเนื่องในการขึ้นปีใหม่อย่างเก่า ซึ่งกำหนดตามสุริยคติ ประดิติงวันที่ ๑๓-๑๔-๑๕ เมษายน วันที่ ๑๓ คือวันมหาสงกรานต์ วันที่ ๑๔ คือวันเนา และวันที่ ๑๕ คือวันเถลิงศก.
สไบ	น. ผ้าแถบ, ผ้าคาดอกผู้หญิง
หมอดู	น. ผู้ทำนายโชคชะตาราศี
อัฐิ	น. กระดูกคนที่เผาแล้ว.
อาเพศ	น. เหตุที่เกิดขึ้นอย่างผิดปกติวิสัย ถือว่าเป็นลางไม่ดี.

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน

ครูมาลี : ได้จ๊ะเน๊นท์ หากเด็กๆทุกคนสัญญาว่าคุณครูว่าจะตั้งใจเรียน ครูก็จะตั้งใจจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนแบบนี้อีก เพื่อให้นักเรียนทุกคนจะได้ศึกษาเรียนรู้อย่างมีความสุขจ๊ะ

ครูมาลี : ตอนนี้เรากำลังเดินทางมาถึงแหล่งเรียนรู้ประเภทสุดท้ายแล้วนะคะนักเรียน..วันนี้เด็กๆมีความรู้สึกอย่างไรกันบ้างคะ

ต้นกล้า : นอกจากนี้พวกเรายังได้รับความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นบางขุนเทียนทั้ง 4 ประเภทอีกด้วยครับ

ต้นกล้า : วันนี้พวกเรามีความสุขและสนุกมากๆเลยครับคุณครูที่ได้ออกมาเรียนรู้นอกสถานที่แบบนี้ครับ

เน๊นท์ : พวกเราอยากให้คุณครูจัดกิจกรรม การเรียนรู้ นอกห้องเรียนแบบนี้อีกครับ

เมื่อเดินทางมาถึงโรงเรียน คุณครูก็ตรวจสอบรายชื่อนักเรียนอีกครั้งและปล่อยนักเรียนกลับบ้านตามอัยยาคัย ซึ่งผมได้โทรนัดกับคุณพ่อให้มารับที่โรงเรียนเรียบร้อยแล้ว เมื่อคุณพ่อมารับหน้าโรงเรียนผมก็กระโดดขึ้นรถยนต์ทันทีตามประสาเด็กที่ดีใจจะได้กลับบ้านส่วนคุณพ่อนั้นก็ไม่ได้พูดจาสอบถามอะไรมากนักเพราะท่านรู้ว่าผมเหนื่อยอยากพักผ่อน จนในที่สุดผมก็เผลอหลับไป สักพักรถก็มาจอดอยู่หน้าบ้าน ทันใดนั้นเองผมก็ได้ยินเสียงผู้หญิงคนหนึ่งเรียกผมกินข้าว และเสียงนั้นก็คือเสียงแม่ของผมเองครับ เมื่อท่านเห็นผมเหนื่อยล้าจากการเดินทางมาจึงให้ผมไปอาบน้ำชำระร่างกายให้สดชื่นแล้วลงมารับประทานอาหารเย็น แต่เมื่อผมลงมารับประทานอาหารเย็น ผมกับต้องประหลาดใจเพราะผมได้เจอกับคุณตาและคุณยายกำลังนั่งโต๊ะอาหารอยู่ในขณะนั้น ผมดีใจมากเลยวิ่งเข้าไปกอดท่านทั้งสอง ท่านทั้งสองก็ดีใจเช่นกันที่ได้เจอผมคุณตากับคุณยายบอกว่าท่านคิดถึงผมมากเลยมาเยี่ยมผมถึงกรุงเทพฯ

ตั้งแต่วันนี้จึงเป็นวันที่ผมมีความสุขที่สุดเพราะได้อยู่รับประทานอาหารเช้าอย่างพร้อมเพรียงกัน

ก่อนหลับฝันในคืนนี้ผมได้เขียนบันทึกเล่าสิ่งที่ผมได้ไปเรียนรู้และพบเจอในวันนี้ นอกจากความสุขจากครอบครัวแล้วผมยังมีความสุขมากๆที่ได้ไปเรียนรู้ในห้องเรียนกับคุณครู และเพื่อนๆ ได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นบางขุนเทียนของเรา เพราะผมเชื่อว่า แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภทย่อมมีคุณค่าและสวยงามตามธรรมชาติเสมอ นอกจากนี้ยังทำให้ผม ได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตผ่านแหล่งเรียนรู้ในแต่ละประเภทซึ่งบรรพบุรุษของเราได้ สร้างสรรค์ภูมิปัญญาความรู้ที่มีคุณค่าต่อคนรุ่นหลังพร้อมทั้งยังช่วยสร้างความเจริญงอกงาม ให้แก่สังคม ดังนั้นผมในฐานะเด็กรุ่นใหม่จึงภูมิใจในท้องถิ่นบางขุนเทียนและขอเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญา วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ของท้องถิ่นบางขุนเทียนให้คง อยู่ตลอดไป

.....คืนนี้นอนหลับฝันดีราตรีสวัสดิ์ครับทุกคน.....

บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพฯ

บรรณานุกรม

- กรณีการ์ สุธีรัตนภิรมย์. (2555)กรุงธนบุรีในสมัยอยุธยาถึงต้นรัตนโกสินทร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี <https://shorturl.asia/YWdc>
- เครือข่ายรักทะเลกรุงเทพ.(2551).เสียงจากชุมชนชายทะเลบางขุนเทียน(พิมพ์ครั้งที่1).กรุงเทพมหานคร.
ปฐมพร สงวนแก้ว . (2557).การจัดการพิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. หอสมุดท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร. <https://bitly.co/9F30>
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2526).นามานุกรมศิลปนิพนธ์ไทย ในรอบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วริศรา อนันตโท.(2562).ประเมินสงกรานต์ของชาวมอญบางกระดี่: พื้นที่การแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ ในกรุงเทพมหานคร.วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,39 (3),1-13.
- วันทนีย์ สว่างอารมณ์ .(2553) การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา].การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย <https://shorturl.asia/W5i7S> 173
- ศูนย์กรุงธนบุรีศึกษา.(ม.ป.ป.)ย้อนอดีตธนบุรี ๙๐ ปี เขตธนบุรี (พิมพ์ครั้งที่ 1). <https://bitly.co/Az5EJ>
- ศศิมา ชื่นกลิ่น (2551). การศึกษาดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Thesis Online. <https://bitly.co/t3lWN>
- สาวิตรี ตลับแป้น. (2554). ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมอญ บางกระดี่ [บทความ].สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. <https://shorturl.asia/FfX5r>
- สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน.(2552).พันธุ์ไม้ป่าชายเลนในประเทศไทย (ฉบับปรับปรุงใหม่) (พิมพ์ครั้งที่3). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด .
- สมคิด ทองสีมา,บุญมา ศรีสุเมธี, อรรถนิลดา วุฒิจันทร์.(2530).ประวัติวัดหัวราชอาณาจักร เล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพมหานคร.

หนังสือส่งเสริมการอ่าน

เรื่องบทขุนเทียน : เพลงเรียนรู้อันรุ่งทพพพานคร

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนวัดสามอ่า

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

บทที่ 3

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน วัดแสมดำ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร สรุปขั้นตอนและผลการศึกษาได้ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.1.1 เพื่อสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน วัดแสมดำ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

1.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

1.2 ขอบเขตการสร้างหนังสือ

1.2.1 หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในเขตบางขุนเทียน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล 2. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ 3. แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และ 4. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้แต่ละเรื่องมีกิจกรรมท้ายเรื่องและภาพประกอบ

1.2.2 การตรวจสอบคุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้น ในด้านเนื้อหาที่นำมาเขียน ด้านรูปเล่มและการพิมพ์ ภาษาที่ใช้ ภาพประกอบ เนื้อหาและคุณประโยชน์ ตรวจสอบคุณภาพของหนังสือตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญทางภาษาไทย จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย นางนงนุช เล็กสรารุช นางชะตาพร คงเพ็ชรศรี และนายโกวิท ทองมาก และตรวจสอบคุณภาพของหนังสือโดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน โดยใช้แบบประเมินหาค่าเฉลี่ย μ

1.3 การสร้างและพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน

ผู้ศึกษาได้วางแผนการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

1.3.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

1.3.2 กำหนดชื่อเรื่อง รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เขตบางขุนเทียนจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ในเขตบางขุนเทียนที่จะนำมาเรียบเรียงในหนังสือ

1.3.3 จัดทำเค้าโครงเนื้อหาในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านแล้วดำเนินการเรียบเรียงเนื้อหา กำหนดภาพประกอบ

1.3.4 สร้างกิจกรรมท้ายเรื่อง เพื่อให้นักเรียนได้ตอบคำถามและทบทวนตอนท้ายเรื่อง

1.3.5 สร้างแบบประเมินคุณค่าหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยครอบคลุม 5 ด้านได้แก่ 1. ด้านรูปเล่มและการพิมพ์ 2. ด้านเนื้อหา 3. ด้านภาพประกอบ 4. ด้านภาษา และ 5. ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

1.3.6 ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบหนังสือที่สร้างขึ้น เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหนังสือโดยใช้แบบประเมินห้าค่าเฉลี่ย (X) และให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน ประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือส่งเสริมการอ่าน

1.4 สรุปผลการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน

1.4.1 ลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่านหนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นมีลักษณะ ดังต่อไปนี้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสงดำ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร แหล่งที่มาของหัวข้อมาจากข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเขตบางขุนเทียน มาสร้างเป็นหนังสือเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กำหนดชื่อหนังสือว่า “บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพมหานคร” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โครงสร้างของหนังสือประกอบด้วย เนื้อเรื่อง กิจกรรมท้ายเรื่อง และภาพประกอบ ซึ่งเป็นภาพถ่ายจากสถานที่จริงและจากแหล่งข้อมูลที่ค้นคว้า ซึ่งแนวทางการเขียนหนังสือเล่มนี้เป็นการเขียนรูปแบบสารคดี แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 บท แต่ละบทจะมีชื่อเรื่องที่สอดคล้องกับเนื้อหา ดังนี้

บทที่ 1 แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล

บทที่ 2 แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น

บทที่ 3 แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ

1.4.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่าน

1) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยใช้แบบประเมินห้าค่าเฉลี่ย μ ซึ่งมีรายการประเมินอยู่ 5 ด้าน

(1) ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านการจัดทำรูปแบบและการพิมพ์ในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\mu = 4.67$) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 5.00$) รองลงมา คือ การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหาและขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของนักเรียน ($\mu = 4.66$) และรองลงมา คือ ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ($\mu = 4.33$)

(2) ด้านเนื้อหา

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านเนื้อหาในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\mu = 4.77$) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวข้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 5.00$) รองลงมา คือ การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสมและการเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย ($\mu = 4.66$)

(3) ด้านกิจกรรมท้ายบทเรียน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านกิจกรรมท้ายบทเรียนในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด $\mu (= 4.88)$ เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า กิจกรรมท้ายบทเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและกิจกรรมท้ายบทเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 5.00$) รองลงมา คือ กิจกรรมท้ายบทเรียนส่งเสริมการคิดและการเขียน ($\mu = 4.66$)

(4) ด้านภาพประกอบ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านภาพประกอบในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\mu = 4.86$) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านและภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 5.00$) รองลงมา คือ การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ ($\mu = 4.33$)

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าด้านภาพประกอบในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\mu = 4.79$) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ใน

ชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 5.00$) รองลงมา คือ หนังสือนี้มีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร และกิจกรรมทำยบทเรียนช่วยส่งเสริมทักษะการคิดและการค้นคว้า ($\mu = 4.66$)

(6) สรุปในภาพรวมของหนังสือแต่ละด้าน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานครในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\mu = 4.79$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ด้านกิจกรรมทำยบทเรียนมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\mu = 4.88$) รองลงมา คือ ด้านภาพประกอบ ($\mu = 4.86$) รองลงมา คือ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ($\mu = 4.79$) รองลงมา คือ ด้านเนื้อหา ($\mu = 4.77$) และรองลงมา คือ ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ($\mu = 4.67$)

2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน

การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น ซึ่งมีรายการประเมินอยู่ 3 ด้าน ดังนี้

(1) ด้านรูปเล่ม

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านรูปเล่มในภาพรวมว่ามีความเหมาะสมมาก ($\mu = 4.40$) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ และการจัดทำรูปเล่มทำให้หนังสือ น่าสนใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60$) รองลงมา คือ ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับการอ่าน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.30$) และรองลงมา คือ ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับการอ่าน ($\mu = 4.10$)

(2) ด้านเนื้อหา

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านเนื้อหาในภาพรวมว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\mu = 4.55$) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความ น่าสนใจ และเนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.80$) รองลงมา คือ เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับนักเรียน ($\mu = 4.60$) รองลงมา คือ ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียน ($\mu = 4.50$) และรองลงมา คือ การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน เข้าใจง่าย กิจกรรมทำยบททำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น และการจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.40$)

(3) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับในภาพรวมว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\mu = 4.55$) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับ

มากที่สุด ($\mu = 4.80$) รองลงมา คือ ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น หนังสือมีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ($\mu = 4.60$) รองลงมา คือ กิจกรรมท้ายบทช่วยให้นักเรียนรักการอ่าน ($\mu = 4.40$) และรองลงมา คือ หนังสือมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ($\mu = 4.30$)

(4) สรุปในภาพรวมของหนังสือแต่ละด้าน

นักเรียนมีความเห็นว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\mu = 4.50$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ด้านเนื้อหา ด้านคุณค่า และประโยชน์ที่ได้รับมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\mu = 4.55$) และรองลงมา คือ ด้านรูปเล่ม ($\mu = 4.40$)

2. อภิปรายผล

ผลการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและนักเรียนสรุปได้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก

2.1 ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ว่า การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของนักเรียน และขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของนักเรียน มีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 แสดงว่า ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ มีระดับคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ การจัดทำรูปเล่มทำให้นักเรียนน่าสนใจ ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับการอ่าน และขนาดของหนังสือเหมาะสมกับการอ่าน โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 แสดงว่ามีระดับคุณภาพเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ จินตนา ไบกาชุยี (2542: น.10-19) ได้กล่าวว่า รูปเล่มหนังสือสำหรับเด็กควรมีขนาดกะทัดรัด ไม่ใหญ่ กว้างหรือยาว หรือเล็กเกินไป ให้มีจำนวนหน้าและขนาดพอเหมาะ และไม่หนักเกินไปสำหรับเด็ก นอกจากนี้สิ่งที่ควรคำนึงถึงอีกก็คือ การเย็บรูปเล่มควรแข็งแรงและคงทนต่อการหยิบใช้ของเด็ก ปกหนังสือควรเป็นปกแข็งหรือขนาด 210-260 แกรม และต้องออกแบบให้สะดุดตาผู้อ่าน รวมทั้งมีชื่อเรื่องหนังสือที่ชัดเจน นอกจากนี้ขนาดตัวอักษรและการเลือกใช้ตัวอักษรไม่ควรใช้

ตัวอักษรประดิษฐ์ควรใช้ตัวอักษรที่อ่านง่าย ขนาดตัวอักษรสำหรับเด็กระดับประถมศึกษาตอนปลาย ใช้ขนาด 18-20 พอยต์

2.2 ด้านเนื้อหา

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นด้านเนื้อหาว่า เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น แบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม และการเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย มีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 แสดงว่าด้านเนื้อหา มีระดับคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด

นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นเนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความน่าสนใจ เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับนักเรียน ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียน การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย กิจกรรมท้ายบททำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น และการจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 แสดงว่ามีระดับคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ จินตนา ไบกาซูยี (2542: น.10-19) ได้กล่าวว่า เนื้อหาที่มีวัตถุประสงค์และแก่นเรื่องบ่งบอกชัดเจน เนื้อหาต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น วัย ความสนใจและภูมิหลังของนักเรียน ทั้งนี้ภาษาและสำนวนภาษาที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือเด็กต้องใช้คำง่ายหลีกเลี่ยงคำศัพท์ยาก ๆ ใช้ประโยคสั้น ๆ หากใช้คำที่ใช้อยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 แล้วเชื่อว่าเด็กสามารถอ่านและเข้าใจเรื่องราวได้ดี

2.3 ด้านกิจกรรมท้ายบทเรียน

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นด้านกิจกรรมท้ายบทเรียนว่า กิจกรรมท้ายบทเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน กิจกรรมท้ายบทเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า และ กิจกรรมท้ายบทเรียนส่งเสริมการคิดและการเขียน ระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 แสดงว่าด้านกิจกรรมท้ายบทเรียน มีระดับคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สมพร จารุณี (2544 : น.37-38) ได้กล่าวไว้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านต้องมีกิจกรรมท้ายบท กิจกรรมท้ายบทต้องมีความเหมาะสม กิจกรรมท้ายบทเป็นการช่วยส่งเสริมความรู้และความคิดของนักเรียนให้กว้างขวางขึ้น และช่วยกระตุ้นความคิดของผู้อ่าน ช่วยนำความรู้จากเรื่องที่อ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2.4 ด้านภาพประกอบ

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นด้านภาพประกอบว่า ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่าน ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น และการจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ ระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 แสดงว่าด้านภาพประกอบ มีระดับคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ จินตนา ไบกาซูยี (2542: น.10-19) ได้กล่าวว่า ภาพประกอบ

เป็นส่วนสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือสำหรับเด็กจะต้องมีภาพประกอบเสมอ ทั้งนี้ต้องให้ได้สัดส่วนของภาพกับเนื้อเรื่อง ภาพที่ใช้มีทั้งการ์ตูนและภาพถ่าย ถ้าเป็นภาพสีจะน่าสนใจมากกว่า

2.5 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับว่า หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หนังสือนี้มีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร และกิจกรรมทำยบทยเรียนช่วยส่งเสริมทักษะการคิดและการค้นคว้า ระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 แสดงว่าด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีระดับคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด

นักเรียนมีความคิดเห็นว่ หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดี ยิ่งขึ้น หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมทำยบทยช่วยให้นักเรียนรักการอ่าน และหนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 แสดงว่ามีระดับคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ จินตนา ไบกาชุยี (2542: น.8-9) ช่วยให้เด็กได้รับความบันเทิง สนุกสนาน เพลิดเพลินสนองความต้องการของเด็ก สร้างความคิดคำนึง ความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาของเด็กให้เจริญงอกงาม เพราะเด็กยิ่งอ่านมากยิ่งมีความแตกฉานในด้านภาษา ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ แบบอย่างอันพึงปรารถนาให้บังเกิดแก่เด็กทำให้เด็กรู้จักเลือกอ่านหนังสืออ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง เกิดนิสัยรักการอ่าน รวมทั้งดำรงนิสัยรักการอ่านให้อยู่ตลอดชีวิต ซึ่งอำนวยความสะดวกต่อเด็กมาก ในแง่ที่รู้จักใช้การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ ทั้งนี้ยังช่วยทดแทนความรู้ของเด็กที่ขาดหายไป รวมถึงช่วยให้เด็กอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเหมาะกับวัยเด็ก

2.6 สรุปภาพรวมของหนังสือ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของหนังสือส่งเสริมการอ่าน มีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 สำหรับนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมหนังสือที่สร้างขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมอยู่ที่ระดับมากที่สุด

ดังนั้นสรุปได้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านเรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ใน กรุงเทพมหานคร ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมทั้ง 5 ด้านซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิเชษฐ์ เทศเล็ก (2558) และยุพาพรรณ มากมูล (2566) สามารถนำไปพัฒนาทักษะด้านการอ่าน และปลูกฝังนิสัยรักการอ่านของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำหนังสือไปใช้

3.1.1 ผู้สอนควรทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหนังสือให้เข้าใจอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถแนะนำผู้เรียนในการใช้หนังสือได้ถูกต้อง

3.1.2 การใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านเล่มนี้ ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน คือ อ่านหนังสือเนื้อหาแต่ละตอน โดยตรวจสอบกิจกรรมที่ระบุไว้ท้ายเรื่อง และผู้สอนควรเน้นย้ำให้ผู้เรียนทำกิจกรรมท้ายบทเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียน

3.1.3 ผู้สอนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการบูรณาการทักษะทางด้านการฟัง การดู การพูด การอ่าน และการเขียนให้สัมพันธ์กับเนื้อหา เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์กับผู้เรียน

3.2 ข้อเสนอแนะในการสร้างหนังสือครั้งต่อไป

3.2.1 ผู้สอนควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านในรูปแบบอื่น ๆ เช่น สร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

3.2.2 ผู้สอนควรนำเรื่องราวที่เกี่ยวกับท้องถิ่นในเขตบางขุนเทียน ทั้งด้านภูมิปัญญา ท้องถิ่น วิถีชีวิต อาหารท้องถิ่น เอกลักษณ์ท้องถิ่นต่าง ๆ มารวบรวมแล้วสร้างเป็นหนังสือส่งเสริมการอ่านในรูปแบบบทร้อยกรอง

3.2.3 ผู้สอนควรนำเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นในเขตต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร เช่น สถานที่บุคคลสำคัญ แหล่งท่องเที่ยว มาจัดทำเป็นหนังสือส่งเสริมการอ่าน

3.2.4 ผู้สอนควรนำหนังสือส่งเสริมการอ่านไปทดลองใช้โดยศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น เจตคตินักเรียนต่อท้องถิ่นของตนเอง ผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน เป็นต้น

บรรณานุกรม

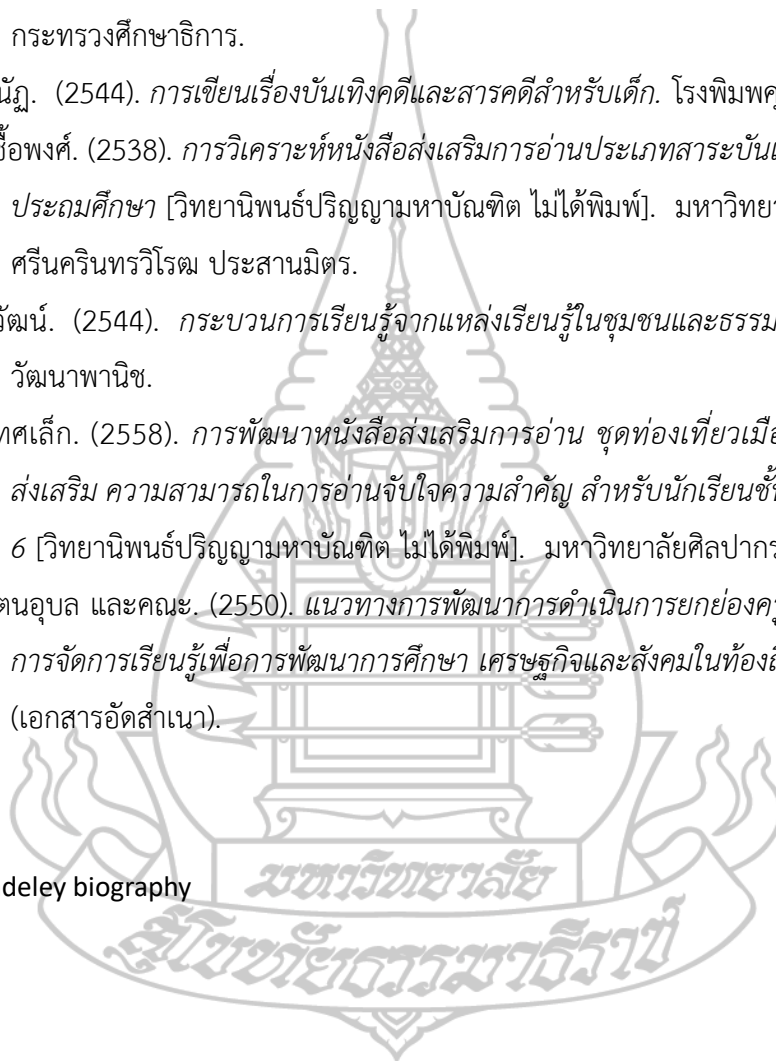
มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สืบทอดวัฒนธรรมมาแต่โบราณ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *การจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้ภาษาไทย*.
โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553*. องค์การรับส่งสินค้า
และพัสดุภัณฑ์.
- จินตนา ไบกาชุย. (2537). *สื่อการเรียนการสอน*. สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2542). หลักเกณฑ์ในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม. ใน *เอกสารประกอบการประชุม
การจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม*. ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ.
- _____. (2545). *เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก*. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2547). หลักเกณฑ์ในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม (เอกสารประกอบการประชุม
จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม). ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ.
- จุฑาทิพ พรหมณะ. (2562). *การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านเรื่อง “เล่าเรื่องเมืองลิกอร์” สำหรับ
นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโคกพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช
[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้พิมพ์]*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนากานต์ เรืองอินทร์. (2563). *การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บทร้อยกรองนิทานพื้นบ้าน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ไม่ได้พิมพ์]*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฐะปะนีย์ นาคพรตพรพ. (2516). *บันทึกการค้นคว้าภาษาไทย*. โรงพิมพ์กรุงเทพการพิมพ์.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2540). *การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม*. ต้นอ่อนแถมมี.
- ถวัลย์ มาศจรัส และพรพรด เจนสุวรรณ. (2547). *คู่มือความคิดสร้างสรรค์ในการจัดทำนวัตกรรมการ
চারอักษร*.
- นฤมล ดันธสุเรศษฐ์. (2533). *เอกสารการสอนชุดการพัฒนาและการใช้แหล่งทรัพยากรชุมชนหน่วย
ที่ 1-8*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรนภา แซ่อยู่. (2560). *การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านบทร้อยกรอง เรื่อง “เปิดเมืองระนอง ท่อง
อันดามัน” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดระนอง 5 [วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้พิมพ์]*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยุพา ส่งศิริ. (2424). *สุ. จี. ปุ. ลี. ภาษาไทย*. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. ราชบัณฑิตยสถาน.

- รังสิมันต์ ฉิมรักษ์. (2550). *การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน*. สุวีริยาสาส์น.
- วรรณมล ศุภคุณ. (2564). *การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สมคิด ทองสีมา และบุญมา ศรีสุรเมธี. (2526). *ประวัติวัดที่วราชอาณาจักร เล่ม 2*. กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมพร จารุณัฐ. (2544). *การเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก*. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สมหมาย เชื้อพงศ์. (2538). *การวิเคราะห์หนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทสารบันเทิงในระดับ ประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]*. มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2544). *กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ*. สำนักพิมพ์ วัฒนาพานิช.
- อภิเชษฐ์ เทศเล็ก. (2558). *การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดท่องเที่ยวเมืองสามพราน เพื่อ ส่งเสริม ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อาชัญญา รัตน์อุบล และคณะ. (2550). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินการยกย่องครูภูมิปัญญาไทยใน การจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นอย่างครบวงจร*. (เอกสารอัดสำเนา).

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ชื่อ นางชะตาพร คงเพ็ชรศรี
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนท่าข้ามวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 สุราษฎร์ธานี ชุมพร
 วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาและ
 วรรณคดีไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา
 ประสบการณ์การทำงาน ข้าราชการบำนาญ ครูชำนาญการพิเศษ สอนวิชาภาษาไทย
 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ระยะเวลา 39 ปี
2. ชื่อ นางนงนุช เล็กสรารัฐ
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนวัดแสงดำ สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
 วุฒิการศึกษา ปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 ประสบการณ์การทำงาน ครูชำนาญการพิเศษ สอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา
 ปีที่ 4-6 ระยะเวลา 23 ปี
3. ชื่อ นายโกวิท ทองมาก
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนอนุบาลบางสะพานน้อย อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัด
 ประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
 วุฒิการศึกษา ปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตร
 และการสอน วิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 ประสบการณ์การทำงาน ครูชำนาญการ สอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่1-3
 ระยะเวลา 10 ปี

ที่ อว.0602.16 (บ) / 476

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

1 กรกฎาคม 2567

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางชะตาพร คงเพชรศรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวฐิติชญาณ์ วงษ์สวัสดิ์ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาหลักสูตรและ
การสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพ สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเสม็ดคำ กรุงเทพมหานคร ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ
นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความ
อนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทย ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น
เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียน
ด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วิฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 061-248-2783

ที่ อว.0602.16 (บ) / 476

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

1 กรกฎาคม 2567

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางนงนุช เล็กสราวุธ

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวจิตติชญาน์ วงษ์สวัสดิ์ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสงคำ กรุงเทพมหานคร ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทย ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วิฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 061-248-2783

ที่ อว.0602.16 (บ) / 476

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

1 กรกฎาคม 2567

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นายโกวิท ทองมาก

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวฐิติชญาณ์ วงษ์สวัสดิ์ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ กรุงเทพมหานคร ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทย ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

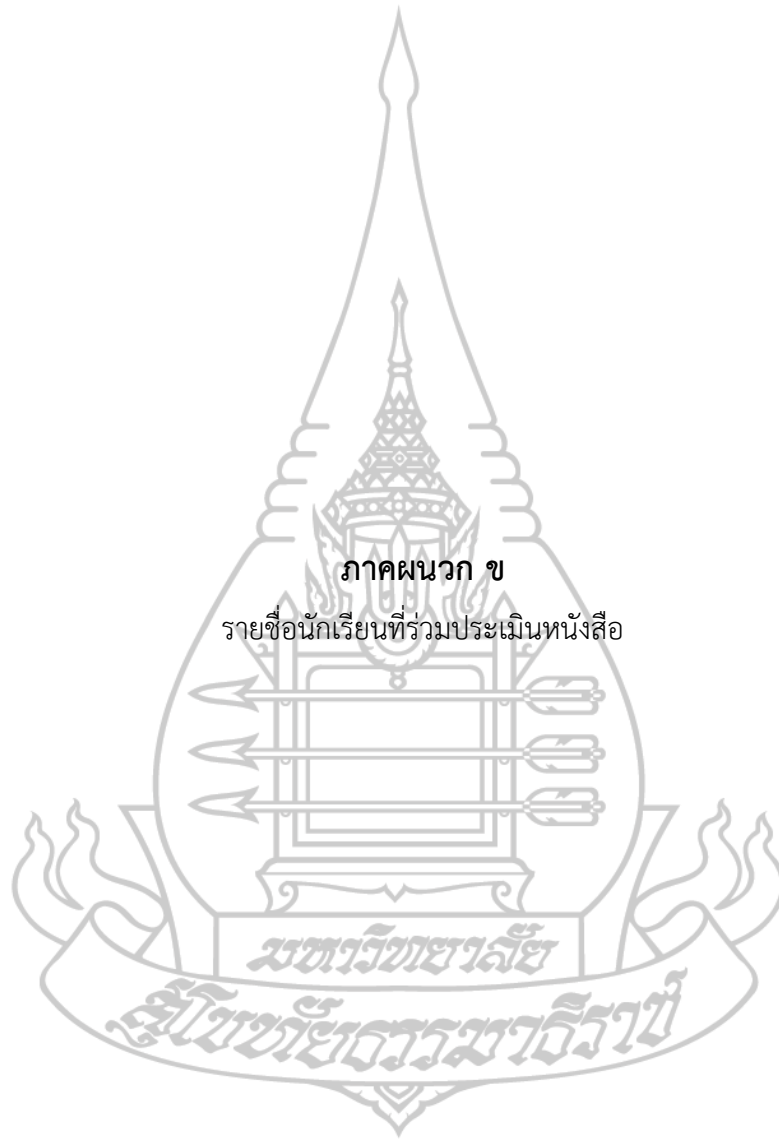
(รองศาสตราจารย์ ดร.พิพัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 061-248-2783

ภาคผนวก ข

รายชื่อนักเรียนที่ร่วมประเมินหนังสือ

รายนามนักเรียนที่ร่วมประเมิน

รายนามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2567 ของ โรงเรียนวัดแสมดำ
สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

1. เด็กหญิงวิไลลักษณ์ ไชยพรม
2. เด็กหญิงธิดาดา ยะบุญมี
3. เด็กหญิงสุธิดา กรมสันเทียะ
4. เด็กหญิงสุนิศา บรรเทาวงศ์
5. เด็กหญิงวิไลลักษณ์ ไชยพรม
6. เด็กหญิงฐิติกานต์ กลิ่นดั่ง
7. เด็กหญิงกัญญพัชร บุญหมั่น
8. เด็กหญิงภัทรธิดา สิงห์พระกุล
9. เด็กหญิงชนมณภัทร เกิดผา
10. เด็กหญิงธัญพิชชา มะลิวงษ์
11. เด็กหญิงจิรภัทร บุญโพชา

ภาคผนวก ค

แบบประเมินคุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบประเมินคุณภาพหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่องบางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร
 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ กรุงเทพมหานคร
 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

- โดย 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
 4 หมายถึง เหมาะสมมาก
 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย
 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ที่	ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	ด้านที่ 1 การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์					
	1.1 การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ					
	1.2 การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา					
	1.3 ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของนักเรียน					
	1.4 ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของนักเรียน					
2	ด้านที่ 2 เนื้อหา					
	2.1 การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม					
	2.2 การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย					
	2.3 เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น					
3	ด้านที่ 3 ด้านกิจกรรมท้ายบทเรียน					
	3.1 กิจกรรมท้ายบทเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน					
	3.2 กิจกรรมท้ายบทเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษา					
	3.3 กิจกรรมท้ายบทเรียนส่งเสริมการคิด และการเขียน					

ที่	ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				
		5	4	3	2	1
4	ด้านภาพประกอบ					
	4.1 ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง					
	4.2 ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ					
	4.3 การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ					
	4.4 ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่าน					
	4.5 ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น					
5	ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ					
	5.1 หนังสือมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร					
	5.2 หนังสือมีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน					
	5.3 หนังสือมีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร					
	5.4 นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
	5.5 กิจกรรมท้ายบทเรียนช่วยส่งเสริมทักษะการคิด					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ง

ผลการประเมินคุณภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ

นำหนังสือเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพของหนังสือแบบ
มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพของหนังสือจากผู้เชี่ยวชาญ คือ เกณฑ์การตัดสินจากคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ความคิดเห็นด้านการจัดทำรูปเล่ม และการพิมพ์	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (μ)	S.D.	แปลผล
	5	4	3	2	1			
1. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ	3	-	-	-	-	5.00	1.34	มากที่สุด
2. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา	2	1	-	-	-	4.66	0.89	มากที่สุด
3. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัย ของนักเรียน	2	1	-	-	-	4.66	0.89	มากที่สุด
4. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของ นักเรียน	1	2	-	-	-	4.33	0.89	มาก
รวม	8	4	-	-	-	4.67	1.00	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ มีระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.33
ถึง 5.00 คิดเป็นระดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.67 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดย
เฉลี่ยเท่ากับ 1.00 แสดงว่าด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ มีคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ

ความคิดเห็นด้านเนื้อหา	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (μ)	S.D.	แปลผล
	5	4	3	2	1			
1. การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม	2	1	-	-	-	4.66	0.89	มากที่สุด
2. การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย	2	1	-	-	-	4.66	0.89	มากที่สุด
3. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น	3	-	-	-	-	5.00	1.34	มากที่สุด
รวม	7	2	-	-	-	4.77	3.12	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า ด้านเนื้อหา มีระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 5.00 ถึง 4.66 คิดเป็นระดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.77 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 แสดงว่าด้านเนื้อหา มีคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านกิจกรรมท้ายบทเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญ

ความคิดเห็นด้านกิจกรรมท้ายบทเรียน	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (μ)	S.D.	แปลผล
	5	4	3	2	1			
1. กิจกรรมท้ายบทเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน	3	-	-	-	-	5.00	1.34	มากที่สุด
2. กิจกรรมท้ายบทเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม	3	-	-	-	-	5.00	1.34	มากที่สุด
3. กิจกรรมท้ายบทเรียนส่งเสริมการคิด และการเขียน	2	1	-	-	-	4.66	0.89	มากที่สุด
รวม	8	1	-	-	-	4.88	1.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า ด้านกิจกรรมท้ายบทเรียน มีระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 5.00 ถึง 4.66 คิดเป็นระดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.88 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.19 แสดงว่าด้านกิจกรรมท้ายบทเรียน มีคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านภาพประกอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ความคิดเห็นด้านภาพประกอบ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (μ)	S.D.	แปลผล
	5	4	3	2	1			
1. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง	3	-	-	-	-	5.00	1.34	มากที่สุด
2. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจน น่าสนใจ	3	-	-	-	-	5.00	1.34	มากที่สุด
3. การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ	1	2	-	-	-	4.33	0.89	มาก
4. ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่าน	3	-	-	-	-	5.00	1.34	มากที่สุด
5. ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น	3	-	-	-	-	5.00	1.34	มากที่สุด
รวม	13	2	-	-	-	4.86	1.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 สรุปได้ว่า ด้านภาพประกอบ มีระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.33 ถึง 5.00 คิดเป็นระดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.86 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.25 แสดงว่าด้านภาพประกอบ มีคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 5 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ความคิดเห็นด้านคุณค่าและ ประโยชน์ที่ได้รับ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (μ)	S.D.	แปลผล
	5	4	3	2	1			
1. หนังสือนี้มีมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร	2	1	-	-	-	4.66	0.89	มากที่สุด
2. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน	3	-	-	-	-	5.00	1.34	มากที่สุด
3. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร	2	1	-	-	-	4.66	0.89	มากที่สุด
4. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	3	-	-	-	-	5.00	1.34	มากที่สุด
5. กิจกรรมทำยบทเรียนช่วยส่งเสริมทักษะการคิดและการค้นคว้า	2	1	-	-	-	4.66	0.89	มากที่สุด
รวม	12	3	-	-	-	4.79	1.07	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 สรุปได้ว่า ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 5.00 ถึง 4.66 คิดเป็นระดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.79 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.07 แสดงว่าด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับมีคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 6 ภาพรวมผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ

ด้านที่	หัวข้อ / เนื้อหา	ค่าเฉลี่ย(μ)	S.D.	แปลผล
1.	การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์	4.67	1.00	มากที่สุด
2.	เนื้อหา	4.77	3.12	มากที่สุด
3.	กิจกรรมท้ายบทเรียน	4.88	1.19	มากที่สุด
4.	ภาพประกอบ	4.86	1.25	มากที่สุด
5.	คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	4.79	1.07	มากที่สุด
	รวม	4.79	1.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ภาพรวมผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ด้านการจัดทำรูปเล่ม มีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ด้านเนื้อหา มีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 ด้านกิจกรรมท้ายบทเรียน มีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 ด้านภาพประกอบ มีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 และด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 โดยภาพรวมของคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ด้าน มีระดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.79 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.52 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า คุณภาพหนังสือมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามความคิดเห็นหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับนักเรียน

แบบสอบถามความคิดเห็นหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่องบางขุนเทียน : แหล่งเรียนรู้ใน
กรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสมดำ กรุงเทพมหานคร
สำหรับนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

- โดย 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
4 หมายถึง เหมาะสมมาก
3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
2 หมายถึง เหมาะสมน้อย
1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ที่	ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	ด้านที่ 1 รูปเล่ม					
	1.1 ปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ					
	1.2 การจัดทำรูปเล่มทำให้หนังสือน่าสนใจ					
	1.3 ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับการอ่าน					
	1.4 ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับการอ่าน					
2	ด้านที่ 2 เนื้อหา					
	2.1 การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความน่าสนใจ					
	2.2 การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย					
	2.3 เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับนักเรียน					
	2.4 เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น					
	2.5 กิจกรรมท้ายบททำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น					
	2.6 การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา					
	2.7 ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหา บทเรียน					

ที่	ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				
		5	4	3	2	1
3	ด้านที่ 3 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ					
	3.1 ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น					
	3.2 หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร					
	3.3 หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน					
	3.4 หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร					
	3.5 กิจกรรมท้ายบทช่วยให้นักเรียนรักการอ่าน					
	3.6 นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ฉ

ผลการตรวจสอบคุณภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่านโดยผู้เรียน

การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน

นำหนังสือไปทดลองให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดแสมดำ จำนวน 10 คนอ่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพตามแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพของหนังสือจากนักเรียน คือ เกณฑ์การตัดสินจากคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 7 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านรูปเล่ม โดยนักเรียน

ความคิดเห็นด้านรูปเล่ม	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (μ)	S.D.	แปลผล
	5	4	3	2	1			
1. ปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ	6	4	-	-	-	4.60	2.83	มากที่สุด
2. การจัดทำรูปเล่มทำให้หนังสือ น่าสนใจ	7	2	1	-	-	4.60	2.92	มากที่สุด
3. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับ การอ่าน	3	5	2	-	-	4.10	2.12	มาก
4. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับ การอ่าน	5	3	2	-	-	4.30	2.12	มาก
รวม	21	14	5	-	-	4.40	2.49	มาก

จากตารางที่ 7 สรุปได้ว่า ด้านรูปเล่ม มีระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.10 ถึง 4.60 คิดเป็นระดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.40 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.49 แสดงว่าด้านรูปเล่ม มีคุณภาพเหมาะสมในระดับมาก

ตารางที่ 8 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านเนื้อหา โดยนักเรียน

ความคิดเห็นด้านเนื้อหา	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (μ)	S.D.	แปลผล
	5	4	3	2	1			
1. การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความน่าสนใจ	8	2	-	-	-	4.80	3.46	มากที่สุด
2. การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนอ่านเข้าใจง่าย	5	4	1	-	-	4.40	2.35	มาก
3. เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับนักเรียน	6	4	-	-	-	4.60	2.83	มากที่สุด
4. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น	8	2	-	-	-	4.80	3.46	มากที่สุด
5. กิจกรรมท้ายบททำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น	5	4	1	-	-	4.40	2.35	มาก
6. การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา	4	6	-	-	-	4.40	2.83	มากที่สุด
7. ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อ่านเนื้อหาบทเรียน	7	1	2	-	-	4.50	2.92	มาก
รวม	43	23	4	-	-	4.55	2.88	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 สรุปได้ว่า ด้านเนื้อหา มีระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.40 ถึง 4.80 คิดเป็นระดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.55 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 แสดงว่าด้านเนื้อหา มีคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 9 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ โดยนักเรียน

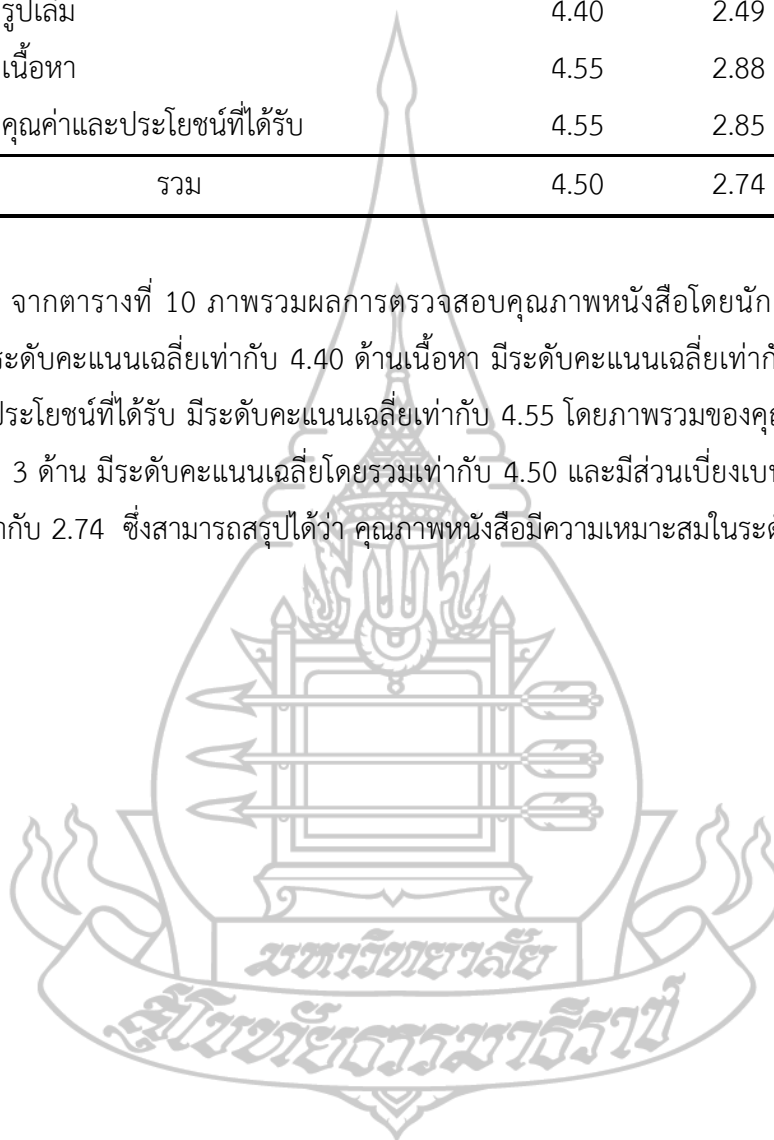
ความคิดเห็นด้านคุณค่าและ ประโยชน์ ที่ได้รับ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (μ)	S.D.	แปลผล
	5	4	3	2	1			
1. ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียน เข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น	6	4	-	-	-	4.60	2.83	มากที่สุด
2. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้ นักเรียนเกิดความรักและ ภาคภูมิใจในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร	4	5	1	-	-	4.30	2.35	มาก
3. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน	6	4	-	-	-	4.60	2.83	มากที่สุด
4. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและ อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของ ท้องถิ่นบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร	8	2	-	-	-	4.80	3.46	มากที่สุด
5. กิจกรรมทำยบทช่วยให้นักเรียน รักการอ่าน	4	6	-	-	-	4.40	2.83	มาก
6. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	6	4	-	-	-	4.60	2.83	มากที่สุด
รวม	34	25	1	-	-	4.55	2.85	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 สรุปได้ว่า ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.30 ถึง 4.80 คิดเป็นระดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.55 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 แสดงว่าด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 10 ภาพรวมผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน

ด้านที่	หัวข้อ / เนื้อหา	ค่าเฉลี่ย(μ)	S.D.	แปลผล
1.	รูปเล่ม	4.40	2.49	มากที่สุด
2.	เนื้อหา	4.55	2.88	มากที่สุด
3.	คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	4.55	2.85	มากที่สุด
	รวม	4.50	2.74	มากที่สุด

จากตารางที่ 10 ภาพรวมผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน พบว่า ด้านรูปเล่ม มีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ด้านเนื้อหา มีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 โดยภาพรวมของคุณภาพหนังสือโดยนักเรียนทั้ง 3 ด้าน มีระดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.50 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า คุณภาพหนังสือมีความเหมาะสมในระดับมาก

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อสกุล	นางสาวฐิติชญาณ์ วงษ์สวัสดิ์
วัน เดือน ปี เกิด	13 ธันวาคม 2535
สถานที่เกิด	อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
ที่อยู่ปัจจุบัน	40/41 ซอยแสมดำ 17 แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียนกรุงเทพมหานคร 10150
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบุรี ปี พ.ศ. 2559
ประวัติการทำงาน	ครูโรงเรียนวัดแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

